

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Hospodářská fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2008

Jaroslava Kristýna Tůmová

Technická univerzita v Liberci

Hospodářská fakulta

Studijní program: 6202 - Hospodářská politika a správa

Studijní obor: Pojišťovnictví

**Analýza vývozního úvěrového pojištění na pojistném
trhu v České republice**

The analysis of the export credit insurance on the insurance
market in the Czech Republic

DP-PO-KPO-2008 18

JAROSLAVA KRISTÝNA TŮMOVÁ

Vedoucí práce: Doc. Ing. Arnošt Böhm, CSc. (TUL HF, katedra pojišťovnictví)

Konzultant: JUDr. Miroslav Somol, CSc. (Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.)

Počet stran: 104

Počet příloh: 5

Datum odevzdání: 09. 05. 2008

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum: 09. 05. 2008

Podpis: _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala všem, kteří mi s vypracováním mé diplomové práce pomohli. Zvláště děkuji vedoucímu diplomové práce doc. Ing. Arnoštu Böhmovi, CSc., z katedry pojišťovnictví za jeho dohled, rady, návrhy, připomínky k této práci a za jeho přístup a vedení při zpracování mé diplomové práce. Také děkuji konzultantovi diplomové práce vrchnímu řediteli úseku pojištění se státní podporou v Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a. s., JUDr. Miroslavu Somolovi, CSc., za jeho čas, který mi věnoval, poskytnuté informace, materiály a inspirativní připomínky k mé diplomové práci a hlavně za jeho ochotu při osobních i elektronických konzultacích.

Dále bych chtěla poděkovat obchodnímu řediteli Ing. Hynku Rasochovi ze společnosti Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a. s., a jeho zástupci JUDr. Janu Lajskovi za jeho přívětivý přístup, poskytnuté materiály a informace. Ze společnosti Coface děkuji manažerovi Ing. Tomáši Dufkovi za poskytnutá data a podklady o společnosti. V neposlední řadě patří poděkování manažerům společnosti Atradius slečně Miladě Kiliánové, panu Tomáši Svobodovi a panu Jiřímu Kopeckému, který mi poskytl hodnotné informace a podklady.

Resumé

Diplomová práce je zaměřena na problematiku vývozního úvěrového pojištění, konkrétně se zabývá situací v rámci českého pojistného trhu. V rozsahu čtyř kapitol si klade za cíl, představit tento typ pojištění působící v České republice.

První část práce je věnována přiblížení a charakteristice rizik v oblasti úvěrového pojištění, a to jak rizik teritoriálních, tak i komerčních. Následující kapitola se zabývá úvěrovým pojištěním v rámci mezinárodního systému. Konkrétně tedy zachycuje problematiku úvěrového pojištění z hlediska Bernské unie, Evropské unie a OECD. Pozornost je věnována především Ujednání pro oficiálně podporované vývozní úvěry, tzv. Konsensu OECD.

Třetí kapitola se zabývá pojištěním a financováním vývozu se státní podporou. Zaměřuje se na analýzu fungování Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a.s., a České exportní banky, a.s. Dále následuje popis legislativního rámce upravujícího pojištění vývozu se státní podporou, tedy zákon č. 58/1995 Sb., o pojištění a financování vývozu se státní podporou. V této kapitole jsou také nastíněny záměry Exportní strategie České republiky pro období 2006-2010.

Čtvrtá kapitola diplomové práce pak poskytuje detailní pohled na pojišťovny, které v současnosti nabízejí pojištění pohledávek na českém pojistném trhu. Pozornost je věnována nabízeným produktům v rámci úvěrového pojištění a mezinárodní spolupráci jednotlivých úvěrových pojišťoven. Poté následuje analýza trhu komerčního pojištění pohledávek, která je zaměřena na vývoj trhu v posledních pěti letech, na základě různých ukazatelů jako jsou předepsané hrubé pojistné, objem pojištěného obrátu nebo škodní průběh. Současně je zde uvedeno srovnání jednotlivých společností, které se zabývají komerčním úvěrovým pojištěním, z hlediska jejich tržního podílu. V závěru diplomové práce je shrnuta dosavadní situace na českém trhu vývozního úvěrového pojištění.

Resume

This diploma thesis is focused on the credit export insurance issues, concretely the situation of the Czech insurance market. Its main target is to introduce this type of insurance in the Czech Republic scope of four chapters

The first chapter of this work deals with the characteristic of the territorial and commercial risks on the field of credit insurance. Following chapter focuses on credit insurance in terms of the international system. In the concrete it describes problems of credit insurance in the view of Berne Union, EU and OECD. Attention is paid to the Arrangement on officially supported export Credits, so-called Consensus OECD.

Following chapter deals with insurance and financing of export with state support. It is concerned with analysis of Export Guarantee and Insurance Corporation, Inc. and Czech Export Bank, Inc. Then follows a description of legislative frame governing export insurance with government assistance according to Act No. 58/1995 Coll. On Insurance and Financing of Export with State Support. There is the export strategy of the Czech Republic for 2006-2010 period outlined in this chapter.

The fourth chapter of the diploma thesis takes us up with detailed look on the insurance companies nowadays offering credit export insurance in the Czech insurance market. Attention is paid to products offered within the scope of credit insurance and international cooperation of individual credit insurance companies. The analysis of the market of commercial insurance of receivables follows and it focused on market trends in last five years based on different indicators as gross insurance premium, insured turnover volume or loss experience. At the same time, companies dealing with commercial credit insurance are being confronted with each other based on their market share. In the last chapter of the diploma thesis there is a summary of present situation on the Czech market of export credit insurance.

Klíčová slova

vývozní úvěrové pojištění	- the credit export insurance
český pojistný trh	- the Czech insurance market
komerční rizika	- commercial risks
teritoriální rizika	- territorial risks
pojištění se státní podporou	- the insurance with state support
Exportní a garanční pojišťovací společnost, a.s.	- the Export Guarantee and Insurance Corporation, Inc.
Česká exportní banka, a.s.	- the Czech Export Bank, Inc.
komerční pojištění	- commercial insurance
úvěrová pojišťovna	- the credit insurance company
předepsané hrubé pojistné	- the gross insurance premium
objem pojištěného obrátu	- the insured turnover volume
průměrná výše pojistného	- the average insurance premium
škodní průběh	- the loss experience

Obsah

PODĚKOVÁNÍ	5
RESUMÉ	6
KLÍČOVÁ SLOVA	8
POUŽITÉ ZKRATKY A SYMBOLY	11
ÚVOD	12
1 RIZIKA ÚVĚROVÉHO POJIŠTĚNÍ.....	13
1.1 Pojištění úvěru.....	13
1.2 Rizika obchodních operací krytá úvěrovým pojištěním	14
1.2.1 Komerční rizika.....	15
1.2.2 Teritoriální rizika.....	16
1.2.3 Tržně zajistitelná rizika.....	17
2 INSTITUCIONÁLNÍ RÁMEC MEZINÁRODNÍHO SYSTÉMU ÚVĚROVÉHO POJIŠTĚNÍ.....	18
2.1 Bernská unie.....	18
2.1.1 Principy Bernské unie.....	18
2.1.2 Pražský klub	19
2.2 Konsensus OECD.....	19
2.2.1 Principy Konsensu OECD	19
2.2.2 Klasifikace zemí podle teritoriálního rizika.....	21
2.2.3 Pojistná sazba	23
2.2.4 Hodnocení vlivu vývozu na životní prostředí.....	24
2.2.5 Boj proti korupci v mezinárodním obchodě.....	25
2.2.6 Konsensus OECD a vliv na Českou republiku.....	27
2.3 Evropská unie.....	28
2.3.1 Směrnice smlouvy na pojištění krátkodobých vývozních úvěrů	29
3 POJIŠTĚNÍ VÝVOZNÍCH ÚVĚRŮ SE STÁTNÍ PODPOROU NA ČESKÉM POJISTNÉM TRHU	30
3.1 Státní podpora vývozního pojištění.....	30
3.2 Exportní garanční a pojišťovací společnost, a. s.....	31
3.2.1 Všeobecné informace	32
3.2.2 Pojistné produkty	33
3.2.3 Obchodní činnost	46
3.2.4 Mezinárodní spolupráce	56
3.3 Česká exportní banka, a. s.	59
3.3.1 Všeobecné informace	59
3.3.2 Činnost ČEB	59
3.3.3 Produkty ČEB	60
3.3.4 Mezinárodní spolupráce	63
3.4 Legislativní rámec pojišťování a financování vývozu se státní podporou.....	63
3.4.1 Zákon č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou. 64	
3.4.2 Vyhláška Ministerstva financí k provedení zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou.....	70
3.4.3 Vyhláška č. 303/1998 Sb., k zákonu č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví.....	72
3.5 Exportní strategie ČR pro období 2006-2010.....	74

4 KOMERČNÍ ÚVĚROVÉ POJIŠTĚNÍ NA ČESKÉM POJISTNÉM TRHU	78
4.1 Komerční úvěrové pojištění na světovém trhu	78
4.2 Komerční úvěrové pojištění na tuzemském trhu	80
4.3 Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a. s.	81
4.3.1 <i>Všeobecné informace</i>	81
4.3.2 <i>Produkty</i>	82
4.3.3 <i>Mezinárodní spolupráce</i>	83
4.4 Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a. s.	84
4.4.1 <i>Všeobecné informace</i>	84
4.4.2 <i>Produkty</i>	84
4.4.3 <i>Mezinárodní spolupráce</i>	85
4.5 Atradius Credit Insurance N.V. , organizační složka	86
4.5.1 <i>Všeobecné informace</i>	86
4.5.2 <i>Produkty</i>	86
4.5.3 <i>Mezinárodní spolupráce</i>	87
4.6 Coface Austria Kreditversicherung AG, organizační složka Česko	88
4.6.1 <i>Všeobecné informace</i>	88
4.6.2 <i>Produkty</i>	88
4.6.3 <i>Mezinárodní spolupráce</i>	90
4.7 Analýza komerčních úvěrových pojišťoven	91
4.7.1 <i>Předepsané hrubé pojistné</i>	93
4.7.2 <i>Objem nově pojištěných úvěrů</i>	94
4.7.3 <i>Vyplacená plnění</i>	95
4.7.4 <i>Škodní průběh</i>	95
4.8 Srovnání	96
4.8.1 <i>Tržní podíly podle předepsaného hrubého pojistného</i>	97
4.8.2 <i>Tržní podíly podle objemu nově pojištěných úvěrů</i>	98
4.8.3 <i>Shrnutí a výhled do budoucna</i>	99
ZÁVĚR	100
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	101
SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK.....	103
SEZNAM PŘÍLOH.....	104

Použité zkratky a symboly

a. s.	- akciová společnost
ATRADIUS	- Atradius Credit Insurance N.V., organizační složka
AG	- akciová společnost (z něm. Aktiengesellschaft)
atd.	- a tak dále
COFACE	- Coface Austria Kreditversicherung AG, organizační složka (Compagnie Françoise D'assurance Pour Le Commerce Extérieur)
CyC	- Crédito y Caución, S.A. (Compañía Española de Seguros y Reaseguros de Crédito y Caución, SA)
č.	- číslo
ČEB	- Česká exportní banka, a.s.
ČR	- Česká republika
Ducroire & SACE	- konsorcium Ducroire-Delcredere SA a SACE BT SpA
EGAP	- Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.
EU	- Evropská unie
ISBN	- mezinárodní standardní číslo knihy (z angl. International Standard Book Number)
HNP	- hrubý národní produkt
jednot.	- jednotlivých
Kč	- koruna česká
KUPEG, KÚP	- Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a.s.
max.	- maximálně, maximální
min.	- minimálně, minimální
mil.	- milion
mld.	- miliarda
N/A	- není k dispozici (z angl. not available)
NCM	- Nederlandse Credietverzekering Maatschappij
obr.	- obrázek
odst.	- odstavec
OECD	- Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
písm.	- písmeno
popř.	- popřípadě
resp.	- respektive
s. r. o.	- společnost s ručením omezeným
Sb.	- Sbírký
SR	- Slovenská republika
str.	- strana
tab.	- tabulka
tis.	- tisíc
tzn.	- to znamená
tzv.	- tak zvaný
viz	- lze vidět (z lat. videre licet)
vyd.	- vydání
&	- ampersand
%	- procento

Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila „Analýzu vývozního úvěrového pojištění na pojistném trhu v České republice“. Důvodem mého výběru byl především teoretický zájem o tento produkt a následná možnost využít nabyté poznatky při zpracování diplomové práce v praxi.

Vývozní operace a obchodní kontrakty s sebou přinášejí řadu rizik. Jedním z velmi vhodných a dostupných nástrojů omezujících tato rizika je právě pojištění vývozních úvěrů. Vstupem České republiky do Evropské unie se zvýšil vývoz orientovaný nejen na trhy EU, ale i na trhy třetích zemí. Vývoz se stal významným prvkem, který se podílí na růstu HDP. Stejně tak se zvyšuje podíl úvěrového pojištění na růstu dynamiky vývozu.

Hlavním záměrem této diplomové práce je seznámení s českým trhem vývozního úvěrového pojištění, který bych chtěla následně prozkoumat. V práci bych se chtěla zabývat nejen pojištěním vývozních úvěrů se státní podporou, které v České republice poskytuje jediná exportní pojišťovna, a to Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s., ale také pojištěním vývozních úvěrů bez státní podpory, tedy komerčním úvěrovým pojištěním.

1 Rizika úvěrového pojištění

Tato kapitola se nejprve bude zabývat obecným popisem úvěrového pojištění, a to především jeho legislativní úpravou. Poté se zaměří na typy rizik, která se u tohoto typu pojištění vyskytují. Jsou to rizika komerční a rizika teritoriální.

1.1 Pojištění úvěru

Podle zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, se úvěrové pojištění sjednává na ochranu před majetkovými důsledky, jež mohou pojištěnému vzniknout, jestliže dlužník uvedený v pojistné smlouvě nesplácí poskytnuté peněžní prostředky, ale také z jiného důvodu, který je dohodnutý v pojistné smlouvě. Obsahem tohoto pojištění je tedy krytí finančních ztrát v případě, že nedojde ke splacení poskytnutého úvěru.

Pojištění úvěru se sjednává pouze jako škodové pojištění, kterým se rozumí soukromé pojištění, jehož účelem je náhrada vzniklé škody v důsledku pojistné události. Pokud oprávněná osoba neoznámí pojistiteli vznik škodné události ve lhůtě stanovené pojistnou smlouvou, pak nárok na pojistné plnění zanikne. Pokud dojde k oznámení pojistné události, ze které plyne požadavek na plnění z pojištění, je pojistitel podle zákona o pojistné smlouvě povinen bez zbytečného odkladu zahájit šetření, aby zjistil rozsah své povinnosti plnit. Pojistné plnění je splatné do 15 dnů po skončení šetření pojistné události. [30]

Při pojištění zahraničních úvěrů nejde o věcné škody, ale především o krytí ztrát finančního rázu, které jsou obvykle následkem selhání inkasa při vývozu zboží v důsledku platební neschopnosti dlužníka. Avšak nelze na pojistiteli ihned požadovat náhradu finančních prostředků, jakmile dlužník pohledávku v den splatnosti nezaplatil, ale až jako důsledek konkurzu, soudního nebo mimosoudního vyrovnání či bezvýsledné exekuce. Pojistník musí prokázat, že další právní vymáhání pohledávky by bylo neúčelné.

Podle zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, patří pojištění úvěru do odvětví neživotního pojištění č. 14 a zahrnují se do něj následující skupiny pojištění:

- a) obecná platební neschopnost,
- b) vývozní úvěr,
- c) splátkový úvěr,

- d) hypotéční úvěr,
- e) zemědělský úvěr.

Obvykle je toto pojištění společně s pojištěním záruky (kauce), ať přímé nebo nepřímé, ve skupině neživotního pojištění "pojištění úvěru a záruky". [28]

Zvláštní oblastí vývozního úvěrového pojištění je pojištění úvěru realizované se státní podporou v souvislosti s obchodními a investičními aktivitami pojištěných. Toto pojištění se vedle zákona o pojišťovnictví a zákona o pojistné smlouvě navíc řídí zvláštním právním předpisem, a to zákonem č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 66/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou“).

Kromě úvěrového pojištění v obchodních operacích může být úvěrové riziko kryto např. v rámci těchto pojistných produktů:

- úvěrové pojištění pro případ smrti s klesající pojistnou částkou, kdy pojistná částka kopíruje nesplacený zbytek úvěru a slouží k jednorázovému splacení zbylé výše úvěru pro případ kdyby dlužník, tedy pojištěný, zemřel;
- nemocenské nebo invalidní pojištění, kdy dojde ke krytí úvěrového rizika v souvislosti s pracovní neschopností dlužníka;
- majetkové pojištění zástav.

V rámci finančního trhu lze využít pro krytí úvěrového rizika i tyto nástroje: ručení, směnečné ručení, zástava, bankovní záruka, factoring nebo forfaiting. [5]

1.2 Rizika obchodních operací krytá úvěrovým pojištěním

Z hlediska úvěrového pojištění existují dva typy rizik, která ohrožují úhradu pohledávky z vývozu za zahraničním kupujícím:

- 1) komerční úvěrová rizika, která vyplývají z ekonomické a finanční situace kupujícího;
- 2) teritoriální úvěrová rizika, která vyplývají z politické a makroekonomické situace země zahraničního kupujícího. Někdy se označují jako politická rizika a ve vztahu k dlužníkovi mají povahu vyšší moci.

Pojistitelé obvykle zpracovávají vývozní úvěrové pojištění jako pojištění kryjící hlavně komerční rizika, která musí ohodnotit na základě analýzy schopnosti dlužníka splácet závazky. Proto

zkoumají informace o hospodářské situaci dlužníka, analyzují informace z minulosti, ale také perspektivy a projekce do budoucnosti a rovněž hodnotí jeho podnikatelský záměr.

„Při hodnocení komerčního úvěrového rizika se vychází zejména z následujících informací: smlouvy o úvěrovém pojištění (minulé, současné), velikost firmy, obrat, vývoj finanční situace, převažující činnosti odběratelů, konkrétní konjunkturální situace příslušného odvětví a ekonomiky ve státě kupujícího, hodnota kontraktu a sjednané právní podmínky, délka splatnosti pohledávky, identifikace nesplacených pohledávek v uplynulých letech.“¹

Rozhodnutí, zda pojistitel přijme úvěrové riziko ke krytí, závisí na výsledcích ohodnocení daného úvěrového rizika. Výsledky mají vliv na:

- výši pojistného, které je ovlivňováno nejen bonitou individuálního dlužníka, ale i bonitou země dlužníka, dále také délkou úvěru, formou pojistného krytí a garancí;
- výši spoluúčasti, která se obvykle pohybuje v rozmezí 20 až 25 %, a je tak vysoko hlavně proto, aby pojistník kladl větší důraz ve výběru svých zákazníků (dlužníků);
- délku karenční doby, která se obvykle pohybuje mezi 6 až 12 měsíci.

1.2.1 Komerční rizika

U komerčních rizik se rozlišují dvě základní kategorie rizik a to:

- a) doložená platební neschopnost,
- b) předpokládaná platební neschopnost či nevůle.

Doloženou platební neschopností zahraničního kupujícího se rozumí všeobecná neschopnost dlužníka platit své splatné závazky z důvodů:

- prohlášení konkurzního řízení na majetek dlužníka nebo zamítnutí návrhu na prohlášení konkurzu nebo zrušení konkursu pro nedostatek majetku dlužníka s tím, že pohledávky pojištěného byly do konkurzního řízení zahrnuty a pojištěný utrpěl majetkovou újmu;
- soudního vyrovnání mezi dlužníkem, tedy zahraničním kupujícím, a jeho věřiteli s tím, že pohledávky pojištěného byly do tohoto vyrovnání zahrnuty a pojištěný utrpěl majetkovou újmu;

¹ Citace: DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. 1.vyd. Praha: Ekopress, 2003, str. 129. ISBN 80-86119-67-X.

- mimosoudního vyrovnání mezi dlužníkem a jeho věřiteli, přičemž pojištěný utrpěl majetkovou újmu.

Příčinou platební nevěle a zároveň jejím projevem je odepření zaplacení pojištěné pohledávky dlužníkem bez právního důvodu. Dlužník nezaplatí pohledávku ani po určité době od data její splatnosti. Jde o situaci, kdy dojde k porušení obchodní smlouvy nebo kontraktu ze strany dlužníka, na které doplácí pojištěný. [2, 6, 7]

1.2.2 Teritoriální rizika

Teritoriální (politická) a jiná nekomerční rizika jsou taková rizika, která nevyplývají z ekonomické nebo finanční situace zahraničního dlužníka, nýbrž vyplývají z politických a hospodářských událostí a opatření v domovském státě. Teritoriální rizika tedy souvisí s politickým, ekonomickým, finančním a právním prostředím v cílové zemi vývozu nebo v hostitelské zemi investice. Tato rizika patří k rizikům, která ohrožují splatnost zahraničních pohledávek vývozců nebo omezují výnosnost zahraničních investic. Z hlediska konkrétního dlužníka mají povahu vyšší moci.

Příčiny, které představují teritoriální riziko, jsou následující:

- a) platební potíže vyvolané politickými událostmi v zemi dlužníka, jako jsou válka, revoluce, povstání, občanská válka, občanské nepokoje nebo generální stávka;
- b) nemožnost, zdržení nebo omezení převodu či konverze² plateb do země vývozce v důsledku politických událostí, legislativních nebo administrativních opatření a nebo vážných ekonomických potíží v zemi dlužníka (dovozce), mezi tyto situace se řadí:
 1. prohlášení platební neschopnosti země,
 2. vyhlášení moratoria³ na platby a
 3. zavedení devizového režimu, který omezuje transfer úhrad do zahraničí;
- c) administrativní rozhodnutí nebo legislativní opatření nebo intervence orgánů cizí země (státu dlužníka), které znemožní realizaci kontraktu nebo zaplacení pojištěné pohledávky dlužníkem bez jeho zavinění či bez jeho podnětu, patří sem:
 1. odebrání dovozní nebo vývozní licence,
 2. zrušení nebo odebrání jiných již vydaných povolení, která jsou nezbytná k realizaci kontraktu a
 3. zmrazení vkladů;

² Konverze = přeměna.

³ Moratorium = pozastavení nebo zmrazení platby.

- d) administrativní a politická opatření ve třetích zemích, jejichž prostřednictvím mají být platby provedeny, a která znemožňují realizaci kontraktu nebo transfer plateb do České republiky, například:
 - 1. embargo,
 - 2. omezení pohybu zboží a
 - 3. omezení transferu úhrad;
- e) přírodní katastrofa v zemi dlužníka (dovozce, zahraničního kupujícího), v jejímž důsledku dojde k nezaplacení pohledávky bez jeho zavinění;
- f) nezaplacení pohledávky veřejnoprávním dovozcem;
- g) vyvlastnění zejména formou znárodnění, konfiskace nebo vyvlastnění zahraniční společností bez odpovídající náhrady realizované vládou země dlužníka resp. hostitelské země zahraniční investice, které zbavily zahraničního investora základních práv spojených s investicí po dobu nejméně šesti měsíců bez přerušení;
- h) politické násilné činy, kdy pojištění proti tomuto riziku kryje riziko ztráty na majetku zahraniční společnosti a příjmech z pojištěné investice v důsledku politicky motivovaných násilných činů, přičemž z pojištění jsou vyloučeny ztráty způsobené zaměstnanci zahraniční společnosti. [2, 6, 7]

1.2.3 Tržně zajistitelná rizika

Směrnice Evropské unie dělí⁴ rizika podle toho, zda jsou tržně zajistitelná či ne. Pro komerční rizika je soukromé zajištění dostupné, avšak u politických rizik není, protože u nich je zajistná kapacita nedostatečná. Rizika, která jsou tržně zajistitelná, se označují jako obchodovatelná a jsou to komerční rizika nestátních dlužníků se splatností do dvou let jako:

- a) svévolné neuznání smlouvy nestátním dlužníkem, tzn. dlužník přerušil nebo ukončil smlouvu bez legitimního důvodu,
- b) svévolné odmítnutí ze strany státního dlužníka převzít zboží, které je kryté smlouvou bez legitimního důvodu,
- c) platební neschopnost nestátního dlužníka nebo jeho ručitele a
- d) neplacení dluhu, který plyne ze smlouvy ze strany nestátního dlužníka.

Tato rizika jsou kryta soukromými pojistiteli úvěrového pojištění. Všechna ostatní rizika jako politická, katastrofická a komerční rizika veřejnoprávních dlužníků jsou považována za neobchodovatelná. [14]

⁴ Důvod tohoto dělení, vysvětluje podkapitola 2.3.1 Směrnice smlouvy na pojištění krátkodobých vývozních úvěrů.

2 Institucionální rámec mezinárodního systému úvěrového pojištění

Druhá kapitola zkoumá institucionální rámec úvěrového pojištění, který stojí na dvou hlavních mezinárodních pilířích. Prvním z nich je z chronologického hlediska Mezinárodní unie úvěrových a investičních pojistitelů známá pod pojmem Bernská unie. Druhým je Ujednání o pravidlech pro oficiálně podporované vývozní úvěry, dohodnuté a uplatňované na půdě Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj⁵ (dále jen „OECD“), známé pod označením Konsensus OECD. Tato kapitola se také zabývá směrnicemi Evropské Unie v souvislosti s úvěrovým pojištěním.

2.1 Bernská unie

Mezinárodní unie úvěrových a investičních pojistitelů byla založena v roce 1934 ve Švýcarsku a v současné době má sídlo v Londýně. Její význam spočívá v tom, že sladuje činnosti úvěrových pojišťoven v rámci pojištění vývozních úvěrů a investic se státní podporou. Je jakýmsi koordinátorem, neboť zajišťuje, aby v oblasti státem podporovaného pojištění byla stejná míra zvýhodnění pro všechny subjekty z různých zemí, a aby tato míra zvýhodnění byla založena na stejných principech. Bernská unie a její členové mají významnou úlohu ve světovém obchodě. Velký význam pro její členy představuje to, že se Bernská unie vyvinula jako významná platforma pro výměnu ekonomických, finančních i politických informací umožňující přístup k databázi dlužníků z celého světa. Bernská unie je složena ze dvou výborů a to Výboru pro pojištění vývozních úvěrů⁶ a Výboru na pojištění investic⁷. V současnosti tvoří Bernskou unii 51 úvěrových pojišťoven z celého světa. Přehled členů Bernské unie zachycuje tabulka v příloze č.1. [8, 33]

2.1.1 Principy Bernské unie

Principy Bernské unie předpokládají:

- přijetí a uplatňování mezinárodně dohodnutých zásad a pravidel pojištění vývozních úvěrů a udržování disciplíny při úvěrování v mezinárodním obchodě,
- prosazování příznivého investičního prostředí prostřednictvím mezinárodně dohodnutých pravidel pojišťování zahraničních investic a

⁵ Organization for Economic Cooperation and Development

⁶ Export Credit Insurance Committee

⁷ Investment Insurance Committee

- v administrativní oblasti výměnu informací, pomoc a poradenství včetně vypracování znaleckých posudků.

2.1.2 Pražský klub

Pražský klub sdružuje ve vazbě na Bernskou unii exportní úvěrové agentury především v těch zemích, kde ještě úvěrové pojištění není natolik vyvinuté, aby tyto země mohly být členy Bernské unie. Společnost EGAP byla zakládajícím členem Pražského klubu a zůstala jeho členem, přestože je už řádným členem Bernské unie. V Pražském klubu vystupuje EGAP jako zkušený partner a o své zkušenosti se dělí s méně rozvinutými úvěrovými pojišťovnami. Zúčastňuje se pravidelných zasedání Pražského klubu a aktivně se zapojuje do činnosti všech výborů – Výboru pro krátkodobé vývozy, Výboru pro střednědobé a dlouhodobé vývozy a Výboru pro investice. Přehled členů Pražského klubu zachycuje tabulka v příloze č.2. [33]

2.2 Konsensus OECD

Ujednání o mezinárodních pravidlech pro oficiálně podporované vývozní úvěry neboli Konsensus OECD je předmětem rozhodnutí Rady OECD ze dne 4. dubna 1978. Cílem Konsensu OECD je poskytovat institucionální rámec pro trh exportních úvěrů. Hlavním úkolem Konsensu je vymezení rámce pro řádné a mezinárodně dohodnuté používání oficiálně podporovaných vývozních úvěrů, vycházející z jednotných pravidel a zásad. Dalším úkolem je zabezpečit stejné konkurenční podmínky v oblasti oficiální podpory vývozních úvěrů. Země, které jsou účastníky Konsensu OECD, souhlasí s respektováním a dodržováním podmínek dohody. Přehled účastníků Konsensu OECD je uveden v příloze číslo 3.

2.2.1 Principy Konsensu OECD

Konsensus se v současnosti zabývá především finančními podmínkami exportních úvěrů, a to zejména následujícími otázkami:

- jednotnou mezinárodní kategorizací zemí z hlediska jejich rizikovosti,
- optimálními lhůtami a podmínkami splatností úvěrů,
- harmonizací minimálních pojistných sazeb,
- vlivem exportních projektů a investic na životní prostředí,
- snahou eliminovat úplatky při získávání kontraktů,
- podmínkami vázané pomoci rozvojovým zemím,

- stanovením nových pravidel pro vývoz zemědělských produktů,
- zvláštní úpravou podmínek pro financování vývozu lodí, letadel, energetických děl a
- zvláštní úpravou tzv. projektového financování. [14]

Ustanovení Konsensu se vztahují na oficiálně podporované vývozní úvěry s dobou splatnosti delší než dva roky. Přičemž oficiální podporou se rozumí jakákoliv podpora poskytovaná vládou nebo jménem vlády v oblasti vývozních úvěrů nebo pojištění vývozních úvěrů. Podle Konsensu OECD je oficiální podpora realizována ve formě:

- přímého financování a refinancování,
- záruk a dotací úrokových sazeb,
- finanční pomoci, která v sobě zahrnuje levné úvěry a granty,
- pojištění exportních úvěrů a záruk.

Konsensus také stanovuje podmínky a omezení, za kterých může být oficiální podpora poskytována, a to ve formě vázané pomoci (tied aid) nebo částečně vázané pomoci (untied aid). Vázaná pomoc financování spočívá v poskytování zvýhodněných půjček nebo grantů a představuje formu vládní pomoci, která je vázána na nákup zboží nebo služeb z dárcovské země.

Omezující podmínky oficiálně podporovaných vývozních úvěrů jsou:

- minimální akontace splatné před poskytnutím úvěru nebo na jeho počátku,
- maximální doba splatnosti poskytnutého úvěru a
- minimální úroková sazba poskytnutého úvěru.

Podmínkou pro získání oficiální podpory je skutečnost, že odběratel musí zaplatit v hotovosti akontaci alespoň 15 % hodnoty vývozního kontraktu při nebo před poskytnutím úvěru. Dále je u každého státem podporovaného vývozu stanovena maximální lhůta splatnosti, která závisí na zařazení cílové země do kategorie rizikových zemí. Relativně bohaté země spadají do kategorie I, u které je maximální délka splatnosti 5 až 8,5 let. Kategorie II pak zahrnuje relativně chudé země, u kterých je maximální délka splatnosti úvěru stanovena na 8,5 až 10 let. [42]

2.2.2 Klasifikace zemí podle teritoriálního rizika

Klasifikace zemí podle míry teritoriálního rizika se provádí periodicky na základě výsledků ekonometrického modelu, tzv. modelu CRAM⁸, který zpracovává aktuální údaje Mezinárodního měnového fondu a Světové banky o finanční a ekonomické situaci klasifikované země a o platební zkušenosti vývozních úvěrových pojišťoven zemí účastníků Konsensu OECD. Cílem tohoto modelu je odhadnout, zda je určitá země schopna splácet své zahraniční dluhy.

Tento model měří pouze teritoriální riziko a je založen na čtyřech indikátorech rizik, a to jsou:

- 1) platební zkušenost země, která je ovlivněna:
 - platební zkušeností všech exportních úvěrových agentur OECD a
 - nedoplatky vůči MMF a Světové bance;
- 2) finanční situace země, která závisí na následujících ukazatelích:
 - celkový zahraniční dluh/hodnota exportu,
 - dluhová služba/hodnota exportu,
 - krátkodobý zahraniční dluh/hodnota exportu,
 - devizové rezervy/hodnota exportu;
- 3) hospodářská situace země, jež vychází ze dvou skupin indikátorů a to:
 - hospodářské situace země, kde jde o měření krátkodobých výsledků typu míry inflace, bilance vládního rozpočtu nebo ukazatelů rizika zranitelnosti země a
 - růstového potenciálu, který se zabývá měřením střednědobých a dlouhodobých výsledků jako je míra úspor a investic, růst HDP na hlavu a úroveň rozvoje;
- 4) politická situace země.

Indikátory finanční, ekonomické a politické situace země mají spíše charakter předpovědi, kdežto indikátor platební zkušenosti země je indikátorem zjistitelným, a tedy určitým. Pro zjištění toho, zda země bude moci obsloužit své zahraniční dluhy, musí dojít k integraci tří skupin indikátorů charakterizujících platební zkušenosti a finančně-ekonomickou situaci. Metodologie přikládá všem třem rizikovým faktorům stejný stupeň důležitosti.

Integrační postup má tři fáze:

- I) Nejprve dojde k integraci všech tří rizik, kdy souhrnný výsledek výpočtu rizika se pohybuje v rozmezí 0 až 100 %, přičemž pomyslná stupnice je rozdělena do sedmi intervalů.

⁸ Country Risk Assessment Model

- II) Následně je výsledek výpočtu rizika převeden do rizikové kategorie, kdy tabulka č. 1 ukazuje, že každému ze sedmi intervalů odpovídá určitá riziková kategorie země, přitom platí, že čím vyšší je číslo kategorie, tím vyšší je riziko.

Tab. č. 1 – Rizikové kategorie zemí před úpravou o politické riziko

Výsledek výpočtu rizika	Riziková kategorie
0-20 %	1
20-35 %	2
35-50 %	3
50-65 %	4
65-80 %	5
80-90 %	6
90-100 %	7

Zdroj: [2] a vlastní zpracování

- III) V rámci třetí fáze dojde k začlenění politického rizika, příp. jiných rizikových faktorů, které nebyly dosud brány v úvahu.

V důsledku začlenění politického rizika do modelu může dojít ke zlepšení ohodnocení země, tedy k přesunu země do méně rizikové kategorie, nebo ke snížení ohodnocení a tudíž k přesunu do rizikovější kategorie. Přesun do lepší kategorie je omezen postupem o jednu kategorii, avšak pokles limitován není. Je třeba říci, že kategorie 1 představuje kategorii s minimální úrovní rizika a kategorie 7 nejvyšší rizikovou kategorií, přičemž v rámci kategorie 7 dochází navíc ke členění na země pojistitelné a země nepojistitelné. Zvláštní skupinu zemí představuje kategorie 0, do které jsou zařazeny země s vysokými příjmy na obyvatele (nyní HNP⁹ na obyvatele min. 11 116 USD). U vývozních úvěrů do těchto zemí se neuvažuje o existenci teritoriálních rizik a pojištění komerčních rizik probíhá na tržním principu, tedy bez státní podpory. [1]

OECD člení země nejen z hlediska míry teritoriálního rizika, ale také podle HNP na obyvatele, kdy jsou země rozděleny do dvou kategorií. Kategorie I v sobě zahrnuje země s HNP na obyvatele větším než 6 275 USD a kategorie II obsahuje všechny ostatní země. V rámci kategorie II je podskupina nejméně rozvinutých zemí, tzv. LDC¹⁰ zemí. U obou hlavních kategorií se ještě rozlišuje, zda je příslušná země způsobilá pro poskytnutí vázané pomoci či nikoli.

Klasifikace zemí podle CRAM modelu odráží právě teritoriální riziko země a provoz modelu zajišťuje agentura, která zpřístupňuje výsledky modelu každé čtvrtletí. Klasifikace každé země

⁹ HNP – hrubý národní produkt - je souhrnem v penězích vyjádřené veškeré finální produkce zboží a služeb vyrobené během jednoho roku rezidenty daného území.

¹⁰ LDC – least developed countries.

probíhá zpravidla jednou ročně, pokud nedojde k jejímu mimořádnému vývoji. Ve dnech 30. - 31. ledna 2008 se ve Francii konalo 45. zasedání zástupců exportních pojišťoven členských zemí OECD pro kategorizaci zemí podle exportního úvěrového rizika, tedy podle teritoriálního rizika země. Celkem bylo hodnoceno 30 zemí, z toho u šesti zemí došlo ke změně kategorie. Změny v kategorizaci zemí podle míry teritoriálního rizika zachycuje tabulka č. 2., přičemž tyto změny v kategorizaci jsou platné od 4. února 2008.

Tab. č. 2 – Změny v kategorizaci podle míry teritoriálního rizika

Země	Dosavadní kategorie	Nová kategorie
Angola	7	6
Černá hora	7	6
Turkmenistán	7	6
Uzbekistán	7	6
Turecko	5	4
Česká republika	1	0

Zdroj: Interní materiály EGAP. Vlastní zpracování.

Vzhledem k tomu, že Česká republika byla hodnocena kategorií 0, byla také přeřazena do tabulky Členských zemí OECD s vysokými příjmy, tedy s HNP nad 11 116 USD/obyvatele. Další zasedání zástupců exportních pojišťoven se konalo ve dnech 16. – 17. dubna 2008 v Belgii. Na tomto 46. zasedání se projednávalo zařazení zemí Asie a jižní Afriky. Celkem bylo hodnoceno 35 zemí, z toho u šesti zemí (Filipín, Kambodže, Lesotha, Malediv, Mongolska a Srí Lanky) došlo ke změně.

2.2.3 Pojistná sazba

V rámci Konsensu OECD je od dubna 1999 jednotně užíván a všemi úvěrovými pojišťovkami členských států OECD dodržován harmonizovaný systém pojistných sazeb. Sazby slouží jako minimální pojistné sazby MPB¹¹ a jsou používány pro státem podporované vývozy střednědobého a dlouhodobého charakteru.

Systém spočívá v tom, že nejnižší pojistné sazby jsou stanoveny u pojištění vývozu tzv. suverénním dlužníkům, což jsou vlastně ministerstva financí a centrální banky. O něco vyšší sazby jsou uplatňovány při pojištění vývozu tzv. veřejným dlužníkům, kteří představují územně samosprávné jednotky nebo jiné veřejné instituce. Nejvyšší pojistné sazby jsou pak používány vůči dlužníkům soukromým.

¹¹ Minimum Premium Benchmark

Tyto harmonizované pojistné sazby, které jsou dohodnuté mezi členskými státy OECD, jsou minimální, avšak každá úvěrová pojišťovna daného členského státu si může stanovit pojistnou sazbu vyšší a vytvořit si tak určitý prostor pro uplatňování slev. Minimální sazby jsou stanovovány jako určitá hráz proti podbízení eventuálních dumpingových sazeb, kterými by se mohly některé vývozní úvěrové agentury snažit předstihnout konkurenci, a představují tedy nástroj férové soutěže v oblasti pojištění vývozu. Sazby zohledňují míru rizika a snaží se tedy eliminovat konkurenční disproporce. [14, 38]

Základním činitelem, který ovlivňuje velikost MPB sazby, je zařazení země do rizikové kategorie podle modelu CRAM. Při stanovení sazeb je významná délka rizika, kterou se pro účely výpočtu pojistného rozumí polovina doby čerpání plus celá doba splácení úvěru. Dalšími faktory, které mají vliv na sazbu, jsou způsob splácení vývozního úvěru, využití vyšší akontace než je Konsensem stanovených 15 % hodnoty úvěru nebo kvalita produktu.

MPB sazby v sobě odrážejí rozdíly v typu produktu, a proto se rozlišují tři typy produktů:

- standardní, který představuje pojistný produkt bez přírážky k pojistnému, a je na něj aplikována standardní MPB sazba,
- podstandardní, který představuje pojistný produkt s přírážkou k pojistnému nebo s nulovým úrokovým krytím, a je na něj použita sleva,
- nadstandardní, který je definován jako nepodmíněná záruka, a je na něj stanovena přírážka. [11]

2.2.4 Hodnocení vlivu vývozu na životní prostředí

Vývozní projekty mají velký vliv na životní prostředí, proto byly v květnu 1999 členské země OECD vybidnuty k posílení společných přístupů ohledně otázek vlivu exportních úvěrů na životní prostředí. O dva roky později došli ministři OECD k názoru, že politika poskytování oficiálně podporovaných vývozních úvěrů může pozitivně přispívat k dlouhodobě udržitelnému rozvoji, a proto by měla být v souladu s jeho cíli. A tak v listopadu 2001 byl předložen dokument Pracovní skupiny OECD pro vývozní úvěry a úvěrové garance zvaný Společné přístupy k životnímu prostředí a oficiálně podporovaným úvěrům (dále jen „Společné přístupy“), ze kterého vychází ČEB i EGAP. Několikaletý proces zohledňování ochrany životního prostředí do principů oficiální podpory vývozu vyvrcholil až v roce 2003, kdy dobrovolné Společné přístupy byly proměněny do závazného dokumentu zvaného „Doporučení k životnímu prostředí a oficiálně podporovaným úvěrům“ (dále jen „Doporučení“), který schválila Rada OECD koncem roku 2003. Tento dokument

se stal důležitým nástrojem v boji za kvalitnější životní prostředí. Během roku 2006 byly dokončeny aktivity na zdokonalování Doporučení.

Vliv vývozu na životní prostředí se vztahuje na místo konečného určení. Pro účely prvního vyhodnocení vlivu vývozu na životní prostředí musí vývozce k žádosti o pojištění vývozních úvěrových rizik nebo k žádosti o vývozní financování přiložit vyplněný dotazník. Není-li vývozce žadatelem, musí tyto údaje předložit banka vývozce. Úvěrová agentura¹² po konzultaci s experty na oblast životního prostředí zařadí na základě údajů uvedených v dotazníku vývoz do některé z následujících kategorií:

- Kategorie A, kam náleží vývozy, u nichž lze předpokládat velmi negativní vlivy na životní prostředí, a tyto vlivy obvykle přesahují území, na kterém bude daný vývoz umístěn. Jedná se o vývozy, které se nacházejí v citlivých oblastech nebo směřují do citlivých odvětví. Seznam některých citlivých oblastí a odvětví je uveden v příloze č. 4.
- Kategorie B, kam patří vývozy, u kterých je vliv na životní prostředí méně výraznější než u vývozu v kategorii A, přičemž je místně ohraničený a není neodstranitelný.
- Kategorie C, kam spadají vývozy, u kterých je negativní vliv na životní prostředí minimální nebo žádný.

V případě, že je vybraný vývoz zařazen do kategorie A nebo B, následuje podrobnější hodnocení, neboť žadatel musí předložit tzv. uznaný posudek o vlivu vybraného vývozu na životní prostředí, který je velice podrobný a při jeho zpracování se vychází ze stavu životního prostředí v místě konečného určení vývozu v době předložení žádosti. Hodnotí se vliv na životní prostředí nejen při přípravě, provádění a provozování vývozu, ale také při jeho ukončení a případná možnost havárie. Posudek musí obsahovat všechny náležitosti stanovené mezinárodními pravidly OECD. V případě zařazení vývozu do kategorie C nepožaduje úvěrová agentura další hodnocení vlivu vybraného vývozu na životní prostředí. [35, 38]

2.2.5 Boj proti korupci v mezinárodním obchodě

Členové OECD musí respektovat povinnosti, které vyplývají z Úmluvy OECD o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodním obchodě. Tuto oblast upravují následující dokumenty:

¹² Označení úvěrová agentura je vysvětleno v podkapitole 3.1 Státní podpora vývozního pojištění.

- Revidované doporučení Rady OECD o boji proti podplácení v mezinárodním obchodě¹³,
- Dohoda proti úplatkářství z roku 1999¹⁴ a
- Akční prohlášení 2006 o podplácení a oficiálně podporovaných exportních úvěrech¹⁵.

V ČR z těchto dokumentů při formulování požadavků vůči vývozcům a při stanovení postupů pro vyhodnocování plnění podmínek boje proti korupci v konkrétních exportních transakcích vycházejí Česká exportní banka a Exportní garanční a pojišťovací společnost. Obdobně i ostatní členské země OECD jsou zavázány postupovat v souladu s těmito dokumenty při poskytování státní podpory vývozu.

Akční prohlášení zavazuje členské země OECD, že se jejich vývozců nebudou uchýlovat k podplácení důležitých osob z hlediska získání zahraničních kontraktů. Prohlášení o úplatkářství se týká výběrových řízení při hledání dodavatelů projektů. V praxi se často stává, že firmy soutěžící o zakázku uplácí zadavatele, aby zakázku získaly. Jde tedy o to, že exportér chce zakázku, a proto se snaží uplatit zadavatele, např. úředníky ministerstva či firmy, aby získal nějaké důležité informace ohledně veřejné zakázky, které konkurent nemá, či přímo aby bylo rozhodnuto v jeho prospěch přidělením zakázky.

Pokud by se prokázalo, např. v soudním řízení uloženým trestem za spáchání trestného činu podplácení, že zakázka nebo projekt byl získán za pomoci úplatku, nemůže být projekt pojištěn. Pokud již pojištěn je a úplatkářství vyjde najevo a je tedy potrestáno až po sjednání pojistné smlouvy, může pojišťovna odmítnout vyplatit pojistné plnění, resp. uplatnit rekurz. Pokud se tedy prokáže protiprávní postup, je oficiální podpora vývozu odňata.

Než bylo Akční prohlášení vytvořeno, musely si členské země OECD nejprve vyměňovat zkušenosti v aktivitách, které zabraňovaly podplácení zahraničních úředníků a činitelů při poskytování oficiální podpory u vývozních úvěrů. Pravidla se postupně upřesňovala a některé vývozní pojišťovny ze zemí EU se v rámci boje proti úplatkářství zahraničních úředníků aktivně angažovaly a zdokonalily Akční prohlášení, které začalo platit již od roku 2000. Zásluha patřila hlavně EGAP, belgické úvěrové agentuře ONDD a německé pojišťovně Euler Hermes. Ke zdokonalování akčního prohlášení měly jednotlivé členské země OECD rozdílné přístupy. Přesto se počátkem roku 2006 podařilo připravit kompromisní návrh zdokonalení Akčního prohlášení, který byl schválen všemi zeměmi v květnu 2006. [38, 42]

¹³ anglicky „1997 Recommendation“

¹⁴ anglicky „Anti-Bribery Convention“

¹⁵ anglicky „2006 Action Statement“

2.2.6 Konsensus OECD a vliv na Českou republiku

V rámci OECD dochází neustále ke zdokonalování podmínek, resp. pravidel pro poskytování vývozních úvěrů. Koncem roku 2003 bylo přijato tehdy nové znění Ujednání o oficiálně podporovaných úvěrech, tedy Konsensu OECD a tím se zlepšily předpoklady pro dodržování Konsensu jak pro jeho účastníky, tak i pro ostatní zainteresované členské země Světové obchodní organizace. Přestože v té době Česká republika ještě nebyla členem Evropské unie, patřila již do skupiny Participantů v rámci OECD, a proto se společnost EGAP mohla aktivně podílet na přípravách nového znění Konsensu OECD. Členství České republiky jako participanta Konsensu OECD formálně zaniklo až vstupem ČR do Evropské unie.

Od června 2003 se Česká republika prostřednictvím EGAP pravidelně zúčastňovala jednání Skupiny pro vývozní úvěry Rady Evropské unie, která sloužila nejen jako platforma pro výměnu zkušeností členských zemí EU při aplikaci oficiální podpory vývozu, ale také ke koordinaci jejich postupů v OECD. Česká republika se i po vstupu do EU nadále aktivně podílela na jednáních Skupiny účastníků Konsensu OECD v Paříži. V Konsensu OECD jsou nyní členské země EU reprezentovány jedním společným zástupcem, a tudíž se ČR po vstupu země do EU těchto jednání zúčastňuje zprostředkovaně, a to prostřednictvím společného zástupce zemí EU. Účasti na obou jednáních byly důležité hlavně z hlediska sladování postupů a prosazování národních zájmů České republiky na úrovni EU a jejím prostřednictvím i v Konsensu OECD. Konsensus OECD se stal v rámci Evropské unie plnohodnotnou součástí legislativy.

Rada OECD se několik let snažila začlenit společné požadavky členských zemí k ochraně životního prostředí do rozhodování o udělení státní podpory pojišťování a financování exportu. Úspěchu dosáhla ke konci roku 2003, a tak i Česká republika prostřednictvím EGAP získala první zkušenosti s aplikací vyhodnocování vlivu oficiálně podporovaných vývozních úvěrů na životní prostředí. Také ČEB zavedla povinnost pro žadatele o vývozní financování předkládat bance informace, které umožní vyhodnotit vliv daného vývozu na životní prostředí v zemi konečného určení. Tato povinnost vyplývá z mezinárodního závazku České republiky jako člena OECD a týká se všech vývozních projektů se splatností vývozního úvěru dva roky a více. Česká republika přijala dokument Společné přístupy k exportním úvěrům a životnímu prostředí, ze kterého vychází nejen EGAP, ale i ČEB při hodnocení vlivu vybraného vývozu na životní prostředí. ČEB uplatňuje tento postup pouze v případě, kdy poskytnutí exportního financování není pojištěno EGAP. V ostatních případech EGAP provádí hodnocení podle svých vnitřních postupů a žadatel předloží ČEB pouze výsledek tohoto hodnocení. Jak již bylo uvedeno, podle přístupů OECD probíhá hodnocení tak, že žadatel nejprve vyplní dotazník. Pokud vybraný vývoz patří do kategorie A nebo B, tedy kategorie

s negativním vlivem na životní prostředí, musí žadatel dodat ještě tzv. uznaný posudek. Prvotnímu hodnocení podléhají v zásadě všechny vývozní projekty, avšak díky Společným principům OECD může ČEB provést výjimku při rozhodování o zpracování posudku v případech, když:

1. vývozní financování je poskytováno v souvislosti s vývozem, který tvoří méně než 5 % hodnoty celého projektu,
2. hodnota vývozu nepřesahuje částku 500 mil. Kč a vývoz není v kategorii A.

Jestliže je daný vývoz v kategorii C, tak ČEB nepožaduje další hodnocení vlivu vývozu na životní prostředí a může dojít k poskytnutí vývozního financování. V průběhu čerpání úvěru je ČEB oprávněna vyžádat si od žadatele písemné monitorovací zprávy. Pokud zpráva prokáže zásadní neplnění podmínek ze strany vývozce, je ČEB oprávněna pozastavit vývozní financování.

Jak již bylo uvedeno, od roku 2000 platí Akční prohlášení o úplatkářství a oficiálně podporovaných úvěrech, avšak postupem času bylo nutné ho zdokonalit. Protože jednotlivé členské a participující země zaujímaly rozdílné postoje k jeho změnám, byla nutná výměna zkušeností mezi zeměmi v aktivitách, které zabráňovaly podplácení zahraničních úředníků a činitelů při poskytování oficiální podpory u vývozních úvěrů. Návrh na zdokonalení Akčního prohlášení připravila Česká republika společně s Německem a Belgií. V květnu 2006 byl schválen všemi zeměmi. [36, 39, 43]

Pracovní skupina pro vývozní úvěry a úvěrové garance obchodního direktorátu OECD, tzv. Exportní skupina OECD, jejichž jednání se ČR zúčastní, se v minulých letech hlavně zabývala:

- možnostmi omezení negativních vlivů oficiálně podporovaných vývozů na životní prostředí v přijímajících zemích,
- zamezením podplácení zahraničních úředníků při mezinárodních obchodních transakcích a
- zamezením neproduktivních výdajů, kde se snaží oficiálně nepodporovat vývozy do nejchudších a vysoce zadlužených zemích, které nepřispívají k ekonomickému růstu země.

2.3 Evropská unie

Evropská unie převzala Konsensus OECD jako závaznou normu, která obsahuje pravidla pro pojištění teritoriálních rizik, a začlenila ho do právních předpisů Evropského společenství rozhodnutím Rady č. 93/112/EHS, jenž bylo později pozměněno rozhodnutím Evropského parlamentu č. 97/530/ES.

Existuje několik směrnic a direktiv Evropské unie, které se zabývají úvěrovým pojištěním. Velmi důležitými dokumenty jsou Směrnice Rady č. 98/29/ES ze 7. května 1998, která se zabývá harmonizací podmínek střednědobých a dlouhodobých vývozních úvěrů, a Sdělení Komise 97/C281/03 ze 17. září 1997, které bude rozebráno v následující podkapitole.

2.3.1 Směrnice smlouvy na pojištění krátkodobých vývozních úvěrů

V oblasti pojištění teritoriálních rizik neexistuje konkurence, protože pojištění těchto rizik je vázáno na státní rozpočet jednotlivých členských zemí. Jinak je tomu u komerčních rizik, kde existuje konkurence mezi státními nebo státem podporovanými pojistiteli vývozních úvěrů a soukromými pojistiteli vývozních úvěrů. V této oblasti docházelo k deformování konkurenčního prostředí, proto bylo vydáno Sdělení Komise 97/C281/03, jehož účelem bylo odstranit deformaci způsobenou státní pomocí v sektoru pojišťování rizik krátkodobých vývozních úvěrů. Sdělení Komise se netýká pojištění rizik střednědobých a dlouhodobých vývozních úvěrů.

Jde o to, že vývozní subvence ovlivňují tržní konkurenci nejen mezi vývozci, ale také mezi pojistiteli vývozních úvěrů. V některých členských státech Evropské unie tytéž vývozní exportní agentury, které pojišťují střednědobá a dlouhodobá rizika vývozců se státní podporou, působily na státní účet nebo se státní zárukou i v oblasti trhu pojištění krátkodobých vývozních úvěrů, kde konkurovaly soukromým pojistitelům vývozních úvěrů.

Směrnice se zabývá oblastí zajištění ze strany státu a konstatuje, že zajišťovací aktivity, pomocí kterých se stát podílí nebo doplňuje zajišťovací smlouvy pro komerční rizika, zvyhodňuje státní pojistitele vůči soukromým pojistitelům, kterým takovéto krytí není poskytováno. Proto státní pojistitelé obvykle vyčlenily svá krátkodobá pojištění do samostatných společností, avšak stále bylo nutné identifikovat sektor s konkurenčním trhem. Určujícím kritériem bylo rozhodnutí, pro která rizika je soukromé zajištění obecně dostupné. To je dostupné pro komerční rizika, která jsou označena za obchodovatelná neboli tržně zajiřitelná rizika.

Směrnice definuje obchodovatelná rizika jako komerční rizika, která jsou spjata s nestátními dlužníky, s maximální splatností úvěru dva roky a jsou obchodovatelná v rámci Evropského společenství a s většinou zemí sdružených v OECD. Ostatní rizika jako politická, katastrofická a komerční rizika spojená se státními kupujícími a rizikovými zeměmi jsou považována za neobchodovatelná. [15]

3 Pojištění vývozních úvěrů se státní podporou na českém pojistném trhu

Tato kapitola se zabývá státní podporou exportu v České republice. Konkrétně analyzuje dvě státní instituce, které nabízejí své služby se státní podporou, Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s., (dále jen „EGAP“) a Českou exportní banku, a.s., (dále jen „ČEB“). Pojištění vývozních úvěrů se státní podporou je upraveno zákonem č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou, který bude v této kapitole také rozebrán. Pozornost bude věnována všem novelám tohoto zákona. V závěru této kapitoly je zmíněna Exportní strategie České republiky pro období 2006 - 2010.

3.1 Státní podpora vývozního pojištění

„Pokud jde o účast státu, existují v zásadě tři způsoby, jimiž může být státní podpora vývozu prakticky uskutečňována, a sice:

- podpora pojišťování středně- a dlouhodobých exportních úvěrů,
- přímá finanční podpora poskytováním středně- a dlouhodobých zvýhodněných exportních úvěrů a
- podpora poskytováním bankovních záruk v souvislosti s vývozními kontrakty.“¹⁶

Státní podpora je poskytována speciálními institucemi, pro které se používá termín exportní úvěrové agentury, a jsou to:

- exportní úvěrové pojišťovny, které kryjí tržně nezajistitelná rizika a
- exportní úvěrové instituce (banky), které financují exportní úvěry.

Pojištění vývozních úvěrů kryje riziko platební neschopnosti zahraničního dovozce českého zboží a v podmínkách České republiky je významnější než pojištění vnitrostátních úvěrů. Pojistitelé obvykle koncipují pojištění vývozních úvěrů jako pojištění kryjící právě komerční rizika, a tak se v zájmu podpory exportu státu zaměřují na úvěrové pojištění, které je určeno na krytí rizik politických.

¹⁶ Citace: SŮVOVÁ, H. a kol. *Specializované bankovnictví*, 1. vyd. Praha: Bankovní institut, 1997, str. 103. ISBN 80-902243-2-6.

Vláda České republiky od počátku formulovala svůj přístup k zavedení úvěrového pojištění v zahraničním obchodě v souladu s právním řádem Evropské unie, pravidly OECD a Bernskou unií. Šlo zejména o to, aby byla zajištěna kompatibilita zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou, s uvedenými pravidly. Druhým závažným požadavkem v rámci úvěrového pojištění v souvislosti se vznikem činnosti EGAP bylo, aby Česká republika byla schopna zajistit českým vývozcům a investorům v oblasti financování exportu a investic stejné podmínky jako mají výrobci a investoři v ostatních vyspělých zemích Evropské unie i mimo ni.

Podle zákona č. 58/1995 Sb. má významné postavení v rámci státní podpory vývozu při pojišťování vývozních úvěrových rizik Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s., a při financování mezinárodních obchodních operací Česká exportní banka, a.s. Pojištění a financování vývozu se státní podporou poskytované EGAP a ČEB je tak jednou z oficiálně povolených forem státní podpory v rámci EU.

Státní podpora vývozu formou pojištění vývozních úvěrových rizik je založena na záruce státu za závazky EGAP z pojištění. Státní podpora je definovaná v § 8 zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou.¹⁷ V praxi to znamená, že EGAP svým pojištěním vyplňuje mezeru na trhu úvěrového pojištění, na kterou nemají soukromé úvěrové pojišťovny dostatečnou kapacitu.

Hlavním předpokladem pro poskytnutí pojištění se státní podporou je splnění pravidel pro původ zboží. Podíl českého zboží a služeb na celkové hodnotě vývozu musí dosahovat minimálně 50 %. Smyslem tohoto opatření je poskytnout podpořeného úvěrového pojištění co nejširšímu okruhu českých výrobců a dodavatelů služeb a také dodržovat princip přednosti podpory vývozu zboží a služeb převážně domácího zboží. [1, 8, 10]

3.2 Exportní garanční a pojišťovací společnost, a. s.

Po zrušení centrálně plánovaného systému ekonomiky, kdy existoval státní monopol zahraničního obchodu, došlo k liberalizaci zahraničního obchodu a každý výrobce může sám provádět zahraničně obchodní činnost. V České republice začala od roku 1992 poskytovat pojištění se státní podporou výhradně Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s., která se nejprve zabývala dvěma typy úvěrového pojištění, a to:

¹⁷ Podrobné rozebrání zákona č. 58/1995 Sb. bude v kapitole č. 3.4 Legislativní rámec pojišťování a financování vývozu se státní podporou.

- komerčním, kterým konkurovala ostatním později vzniklým úvěrovým pojišťovnám a
- teritoriálním, které představuje právě pojištění se státní podporou zaměřené na podporu vývozu.

V současné době provozuje EGAP pouze pojištění se státní podporou orientované na provozování úvěrového pojištění kryjící teritoriální rizika.

3.2.1 Všeobecné informace

Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s., byla založena podpisem zakladatelské smlouvy 10. února 1992 v souladu s usnesením vlády ČSFR č. 721/1991 o programu na podporu exportu a do obchodního rejstříku byla zapsána 1. června 1992. Ministerstvo financí vydalo společnosti EGAP povolení k podnikání v pojišťovnictví podle zákona č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví. Toto povolení bylo později nahrazeno v důsledku přijetí nového zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů, novým povolením Ministerstva financí k provozování pojišťovací, zajišťovací činnosti a činností souvisejících.

Stát jako jediný akcionář vykonává svá práva ve společnosti EGAP prostřednictvím určených ústředních orgánů. Tyto orgány přijímají rozhodnutí akcionáře při výkonu působnosti valné hromady nadpoloviční většinou všech hlasů. Statutárním orgánem Společnosti je představenstvo.

Pro určení většiny jsou hlasy rozděleny následovně:

- * 520 hlasů (tj. 40 %) Ministerstvo financí ČR,
- * 468 hlasů (tj. 36 %) Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR,
- * 156 hlasů (tj. 12 %) Ministerstvo zemědělství ČR,
- * 156 hlasů (tj. 12 %) Ministerstvo zahraničních věcí ČR.

Od samého počátku existence společnosti EGAP byl do stanov a pravidel hospodaření zabudován princip oddělení pojišťování tržně zajistitelných rizik od pojišťování se státní podporou. Do 30. září 2005 provozovala společnost EGAP vedle pojištění se státní podporou také komerční úvěrové pojištění v souladu s povolením dle zákona č. 363/1999 Sb. Toto pojištění sloužilo vývozcům, kteří vyváželi na úvěr kratší než dva roky a bylo resp. je na ně možno sjednat zajištění na komerční bázi. Tento typ úvěrů byl podporován zajišťovacími smlouvami, které měl EGAP uzavřeny s předními západoevropskými zajistiteli, a provozoval toto pojištění na komerční bázi bez jakékoliv angažovanosti státního rozpočtu České republiky nebo jiné formy státní podpory.

Dne 31. ledna 2005 založil EGAP dceřinou společnost Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a.s., (dále jen „KUPEG“ nebo „KÚP“)¹⁸ se základním kapitálem 160 mil. Kč, do které vložil 1. října 2005 část podniku včetně pojistného kmene zabývající se komerčním pojištěním. Vláda České republiky schválila 18. dubna 2007 na základě veřejného výběrového řízení návrh na prodej majoritního podílu v dceřiné společnosti EGAP. Vítězi výběrového řízení se staly dvě společnosti vystupující jako jeden zájemce, a to SACE¹⁹ BT SpA, která je dceřinou společností italské státní pojišťovny pro podporu exportu, a Ducroire Delcredere SA NV, která je dceřinou společností belgické exportní úvěrové agentury ONDD²⁰. Rozhodujícím kritériem v rámci veřejného výběrového řízení byla výše kupní ceny. Konsorcium Ducroire & SACE nabídlo za 66 % podíl v KUPEG 738,3 mil. Kč, a tak byla 25. května 2007 byla podepsána kupní smlouva. [22]

3.2.2 Pojistné produkty

Klient si může u pojišťovny EGAP pojistit buď úvěr, investici v zahraničí, bankovní záruku nebo potvrzený akreditiv. Pokud se klient rozhodne pro pojištění úvěru, rozlišuje se, zda jde o úvěr exportní, úvěr na předexportní financování (pojistný produkt F) nebo úvěr na financování investice v zahraničí (pojistný produkt If). V případě exportního úvěru se rozlišují pojišťované úvěry podle délky splatnosti. Pokud je splatnost úvěru do dvou let, jedná se o krátkodobý úvěr a dalším podkritériem je výběr země. Jestliže jde o komerčně pojistitelnou zemi, tak pojištění nabízí pojišťovna KÚP, avšak pokud jde o vývoz do komerčně nepojistitelné země, tak pojištění nabízí EGAP jako pojistný produkt typu B nebo Bf. V rámci pojištění do komerčně pojistitelné země je možné příslušné riziko zajistit na tržní bázi a zajištění jsou velké zahraniční zajišťovny. Avšak u pojištění do komerčně nepojistitelné země jde o rizika tržně nepojistitelná a v tomto případě je zajištěním stát, který se za dané riziko zaručí prostřednictvím státního rozpočtu, jde tedy o pojištění se státní podporou.

Jestli má klient zájem, může si sjednat pojištění na předexportní financování, a pak jde o pojistný produkt F. U střednědobých a dlouhodobých úvěrů se splatností nad dva roky se rozlišuje, jaký úvěr má klient sjednaný na dané dodávky. Pokud má sjednaný dodavatelský úvěr, nabízí EGAP pojistný produkt C nebo Cf, jestliže má sjednaný odběratelský úvěr, jde o produkt typu D. U obou typů úvěru je možné ještě sjednat pojištění úvěru na financování výroby před exportem (pojistný produkt F), pojištění bankovní záruky (pojistný produkt Z) nebo pojištění proti riziku nemožnosti

¹⁸ Název KUPEG bude používán do doby, dokud byla společnost v plném vlastnictví společnosti EGAP, tedy do 25. května 2007. Od doby, kdy došlo k privatizaci společnosti, bude užíván název KÚP.

¹⁹ SACE = Istituto per i Servizi Assicurativi del Credito all'Esportazione

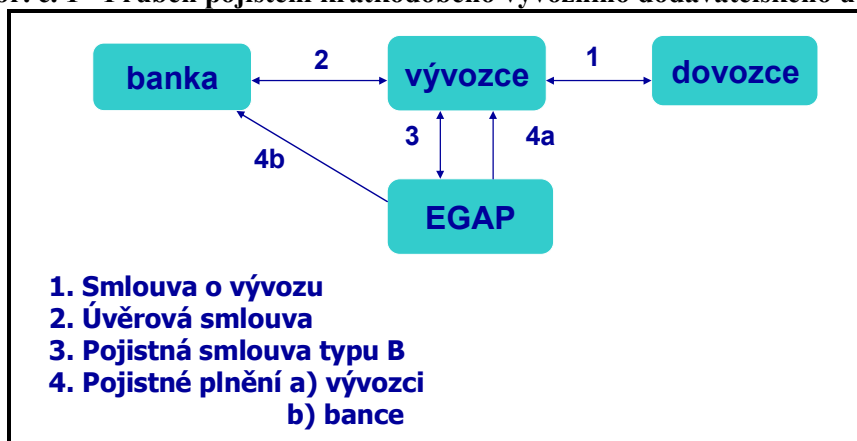
²⁰ ONDD = Office National du Ducroire Nationale Delcrededienst

plnění smlouvy o vývozu (pojistný produkt V). V případě pojištění investice v zahraničí se jedná o pojistný produkt I nebo If, a u pojištění potvrzeného akreditivu jde o produkt E. Nyní následuje analýza pojistných produktů, které realizuje resp. nabízí EGAP.

B – Pojištění krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru proti riziku nezaplacení

Při dodavatelském úvěru poskytuje vývozce úvěr kupujícímu. Vývozce je pak postupně financován bankou. Pojištěným je vývozce a pojišťuje se riziko nezaplacení úvěru v důsledku politické, finanční a makroekonomické situace země zahraničního kupujícího, tedy z důvodů, které mají z pohledu vývozce povahu vyšší moci, ale také z důvodů doložené nebo předpokládané platební neschopnosti zahraničního odběratele či jeho platební nevůle. Pojišťuje se tak celá škála teritoriálních a tržně nezajistitelných rizik, přičemž délka úvěru nepřesahuje 2 roky. Jde tedy o pojištění krátkodobých vývozních dodavatelských úvěrů, které jsou poskytnuty kupujícím v komerčně nepojistitelných zemích. Standardní spoluúčast pojištěného je 10 %.

Obr. č. 1 - Průběh pojištění krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru

Zdroj: Exportní garanční a pojišťovací společnost [on-line]²¹. Vlastní zpracování.

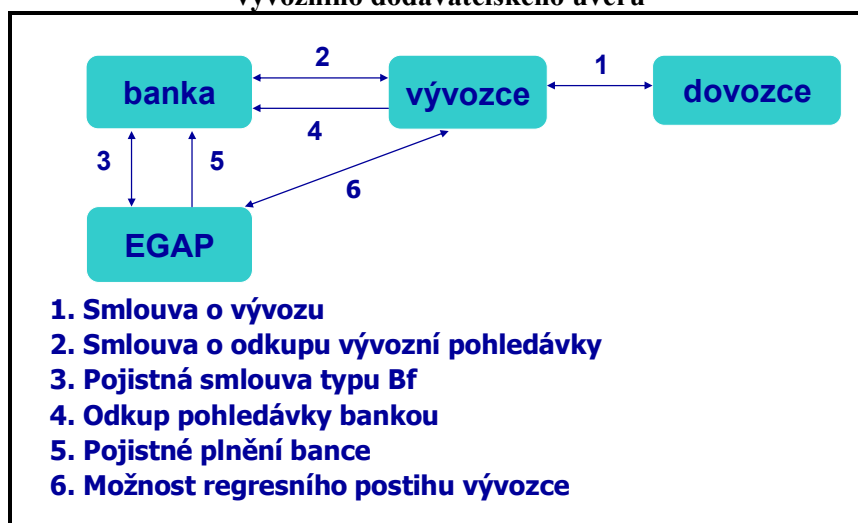
Popis schématu: Nejprve dojde ke sjednání obchodního kontraktu mezi vývozcem, který představuje českého prodávajícího, a dovozcem neboli zahraničním kupujícím. Vývozce dále uzavře smlouvu o úvěru se svojí tuzemskou bankou, kterou v daném schématu může představovat například ČEB, tím je zajištěno tuzemské bankovní krytí vývozní pohledávky krátkodobým úvěrem. Aby bylo zajištěno i pojistné krytí teritoriálního rizika nezaplacení vývozní pohledávky, musí vývozce uzavřít pojistnou smlouvu s EGAP dle pojistných podmínek typu B. V případě pojistné události obdrží pojistné plnění pojištěný, tedy vývozce, eventuálně může být na jeho žádost plnění poskytnuto třetí straně, tedy bance.

²¹ Dostupné z: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty/produkt-b/index.php>> [cit. 7. 1. 2008].

Bf – Pojištění bankou financovaného krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru proti riziku nezaplacení

Toto pojištění umožňuje odkoupit pohledávku českého exportéra v podobě vývozního dodavatelského úvěru, jehož splatnost je kratší než 2 roky. Pojištěným je banka, pobočka zahraniční banky nebo finanční instituce, na kterou vývozce postoupil pojištěnou pohledávku. Jako u předchozího produktu typu B i u tohoto produktu se pojišťuje riziko nezaplacení pohledávky v důsledku teritoriálních nebo tržně nezajistitelných komerčních rizik.

Obr. č. 2 - Průběh pojištění bankou financovaného krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru

Zdroj: Exportní garanční a pojišťovací společnost [on-line]²². Vlastní zpracování.

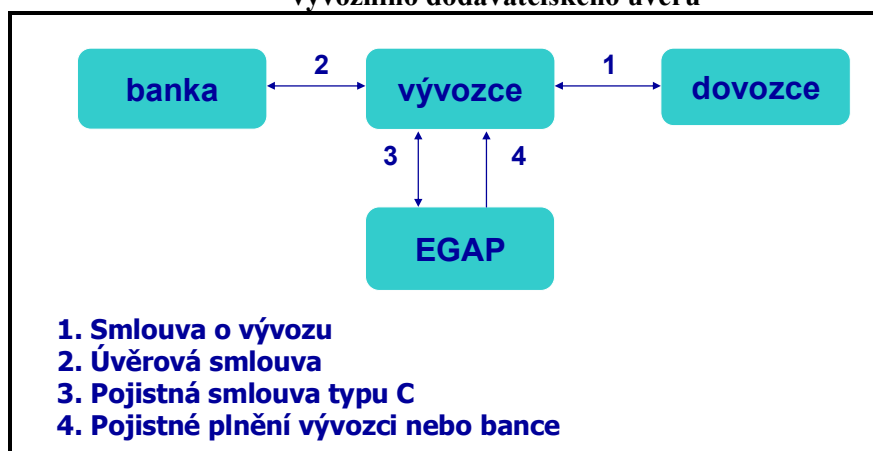
Popis schématu: Český vývozce a zahraniční kupující mezi sebou uzavřou smlouvu o vývozu. Vývozce musí dále uzavřít smlouvu o odkupu vývozní pohledávky s bankou. U tohoto typu pojistného produktu musí pojistnou smlouvu podepsat pojistitel, tedy EGAP, a pojistník, jímž je banka vývozce. Nestanoví-li pojistná smlouva jinak, je pojistník současně i pojištěným. Poté následuje odkup pohledávky bankou. V případě pojistné události je pojistné plnění vyplaceno bance. Pokud by vývozce pojistnou událost zcela nebo zčásti zavinil, může dojít k uplatnění regresu a musí škodu uhradit pojistiteli, tedy EGAP.

²² Dostupné z: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty/produkt-bf/index.php>> [cit. 7. 1. 2008].

C – Pojištění střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru proti riziku nezaplacení

Pojišťují se zde rizika, která jsou stejná jako u pojištění typu B, jen délka úvěru je odlišná. Pojišťuje se riziko nezaplacení úvěru, jehož splatnost přesahuje 2 roky a pojištěným je český vývozce. Jde tedy o pojištění střednědobých a dlouhodobých vývozních dodavatelských úvěrů, které jsou poskytnuty kupujícím v komerčně nepojistitelných zemích. Standardně je rozsah pojistného krytí 90 % pojistné hodnoty a 10 % představuje spoluúčast pojištěného.

Obr. č. 3 - Průběh pojištění střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru

Zdroj: Exportní garanční a pojišťovací společnost [on-line]²³. Vlastní zpracování.

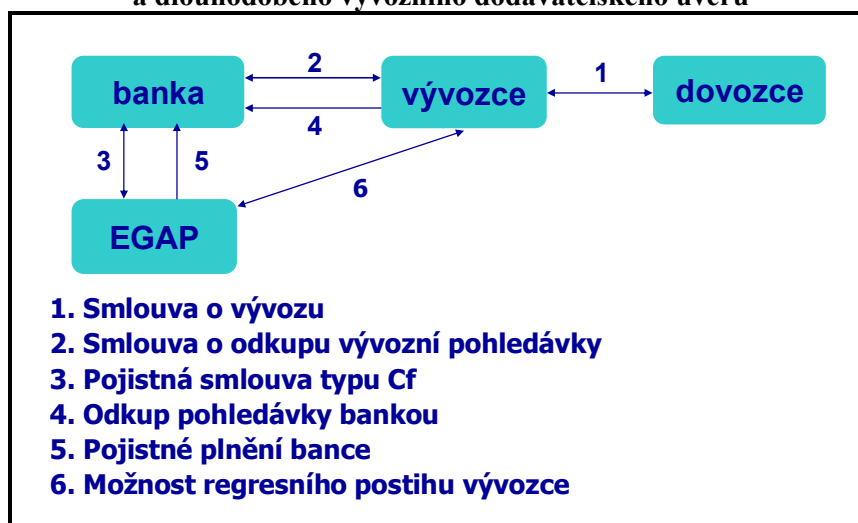
Popis schématu: Průběh tohoto typu pojištění odpovídá pojištění typu B. Nejprve dojde ke sjednání vývozní smlouvy mezi vývozcem a dovozcem, a poté vývozce uzavře smlouvu o úvěru s bankou. Pojistnou smlouvu na krytí teritoriálního rizika nezaplacení vývozní pohledávky uzavírá vývozce a EGAP. V případě pojistné události obdrží vývozce pojistné plnění, eventuálně na jeho žádost může být plnění poskytnuto jeho bance.

²³ Dostupné z: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty/produkt-c/index.php>> [cit. 7. 1. 2008].

Cf – Pojištění bankou financovaného střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru proti riziku nezaplacení

Jde o obdobu produktu Bf, odlišná je jen splatnost úvěru, neboť délka úvěru u tohoto typu pojištění přesahuje 24 měsíců. Pojištěným je opět banka, pobočka zahraniční banky nebo finanční instituce, na kterou vývozce postoupil pojištěnou pohledávku ze smlouvy o vývozu. Pojištění umožňuje odkoupit pohledávku českého exportéra v podobě vývozního dodavatelského úvěru, jehož splatnost přesahuje 2 roky.

Obr. č. 4 - Průběh pojištění bankou financovaného střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru

Zdroj: Exportní garanční a pojišťovací společnost [on-line]²⁴. Vlastní zpracování.

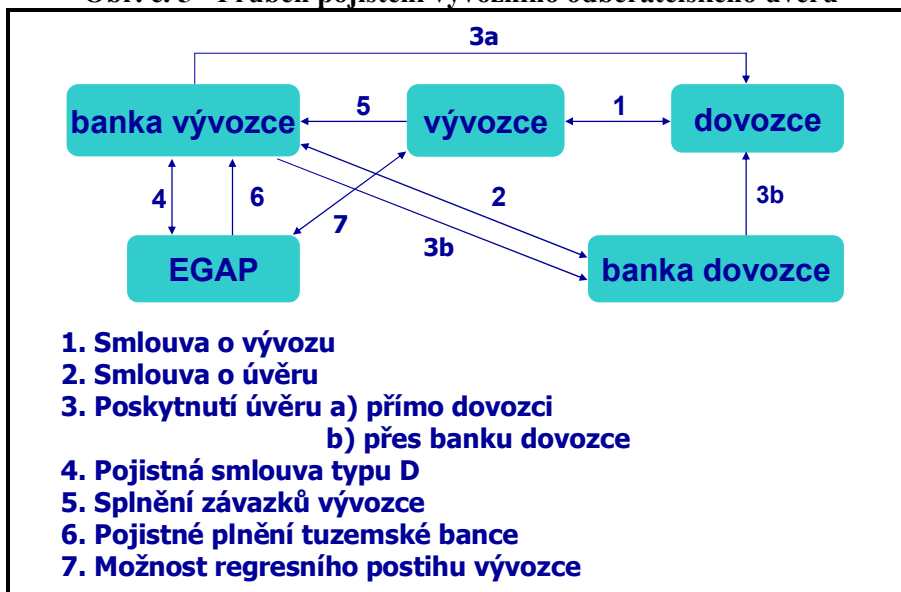
Popis schématu: Průběh pojištění je shodný se schématem u pojistného produktu Bf. Smlouvu o vývozu uzavře dovozce a vývozce, který ještě s bankou uzavře smlouvu o odkupu vývozní pohledávky. Pojistnou smlouvu sepisuje pojistitel, pojistník a vývozce, ale pojištěným je jen pojistník, tedy banka, která následně odkoupí pohledávku. V případě pojistné události vyplatí EGAP plnění bance. Také je tu možnost regresního postihu vývozce, pokud by pojistnou událost zavinil vývozce.

²⁴ Dostupné z: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty/produkt-cf/index.php>> [cit. 7. 1. 2008].

D – Pojištění vývozního odběratelského úvěru proti riziku nezaplacení

Odběratelský úvěr poskytuje banka českého vývozce zahraničnímu kupujícímu nebo jeho bance na dobu delší než jeden rok. Pojištěným je banka. Pojištění kryje úvěrové riziko nesplacení pohledávky z poskytnutého odběratelského úvěru zahraničním kupujícím nebo jeho bankou v důsledku teritoriálních nebo tržně nezajistitelných komerčních rizik a proti tomuto riziku chrání financující banka vývozce. Standardní rozsah pojistného krytí je 95 %, přičemž 5 % představuje spoluúčast.

Obr. č. 5 - Průběh pojištění vývozního odběratelského úvěru

Zdroj: Exportní garanční a pojišťovací společnost [on-line]²⁵. Vlastní zpracování.

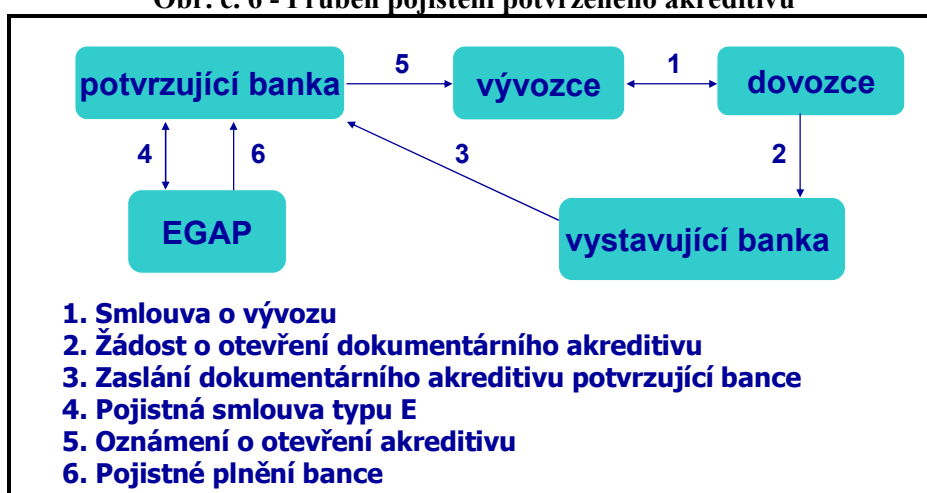
Popis schématu: Prvním krokem je sjednání vývozní smlouvy mezi českým vývozcem a zahraničním kupujícím, tedy dovozcem. Poté tuzemská banka vývozce a zahraniční banka dovozce uzavřou smlouvu o úvěru. Banka vývozce poskytne zahraniční bance úvěr na financování smlouvy o vývozu, která ho dále poskytne dovozci, a nebo poskytne tento úvěr přímo dovozci. Pojistnou smlouvu uzavírá EGAP s tuzemskou bankou. Pokud nastane pojistná událost, pojistné plnění náleží tuzemské bance a v případě zavinění pojistné události vývozcem, je možný jeho regresní postih vůči EGAP.

²⁵ Dostupné z: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty/produkt-d/index.php>> [cit. 7. 1. 2008].

E – Pojištění potvrzeného akreditivu

Pojištění potvrzeného akreditivu se týká rizika komerční banky, které je spojeno s potvrzením akreditivu v souvislosti s krátkodobým financováním exportérů. Dokumentární akreditiv představuje závazek banky, že na základě žádosti svého klienta (dovozce) poskytne finanční prostředky oprávněné osobě (vývozci), pokud splní určité smluvní podmínky, většinou se jedná o předložení a předání určitých dokumentů. Pojištěným je tedy banka, která potvrzuje vystavený akreditiv, a pojištění kryje komerční a teritoriální riziko majetkové újmy této banky v důsledku celkového nebo částečného nezaplacení podle podmínek akreditivu.

Obr. č. 6 - Průběh pojištění potvrzeného akreditivu

Zdroj: Exportní garanční a pojišťovací společnost [on-line] ²⁶. Vlastní zpracování.

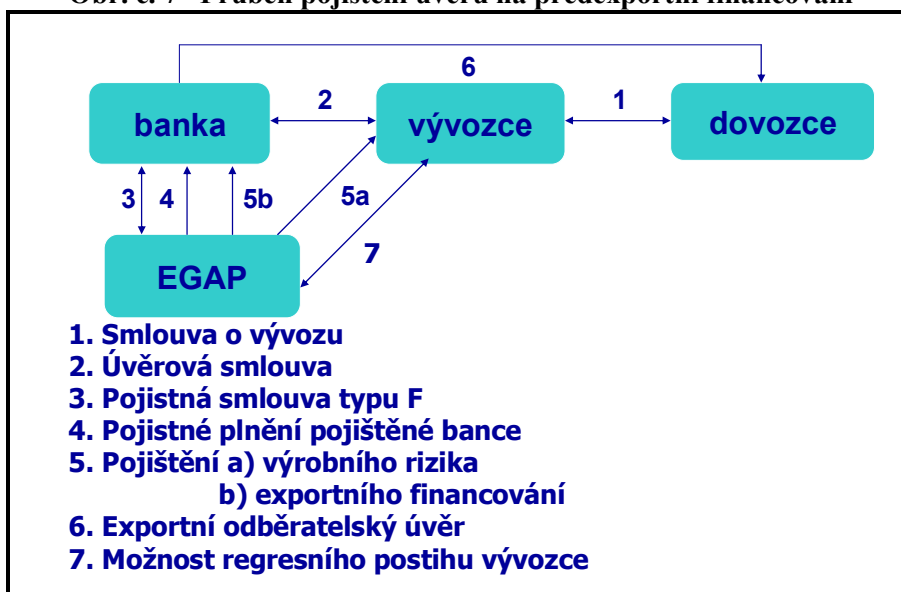
Popis schématu: Poté co dojde ke sjednání obchodního kontraktu mezi vývozcem a dovozcem, zažádá dovozce svoji banku o vystavení dokumentárního akreditivu ve prospěch vývozce. Vystavující banka následně zašle dokumentární akreditiv k potvrzení potvrzující bance. Pojistná smlouva je uzavřena mezi EGAP a bankou potvrzující akreditiv, která po ověření pravosti akreditivu oznámí vývozci, zda došlo k jeho otevření. Pojistné plnění plyne pojištěnému, tedy bance potvrzující akreditiv.

²⁶ Dostupné z: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty/produkt-e/index.php>> [cit. 7. 1. 2008].

F – Pojištění úvěru na předexportní financování výroby pro vývoz

Toto pojištění se vztahuje na pojištění pohledávek z úvěru na financování výroby pro vývoz nebo z úvěru na financování investic do výroby pro vývoz proti riziku nezaplacení úvěru v důsledku neschopnosti vývozce splnit podmínky smlouvy o vývozu nebo výrobce vyrobit zboží a nebo poskytnout služby určené pro následný vývoz. Pojištěným je banka a pojištění kryje riziko majetkové újmy banky, která poskytla českému vývozci úvěr na předexportní financování výroby v důsledku případné neschopnosti vývozce splnit podmínky smlouvy o vývozu a vytvořit si prostředky na splácení úvěru, buď na financování výroby pro vývoz, nebo úvěru na investici do výroby pro vývoz. Na tento typ pojištění může navazovat pojištění vývozního úvěru proti riziku nezaplacení zahraničním kupujícím a pojištění proti riziku nemožnosti plnění smlouvy o vývozu.

Obr. č. 7– Průběh pojištění úvěru na předexportní financování

Zdroj: Exportní garanční a pojišťovací společnost [on-line] ²⁷. Vlastní zpracování.

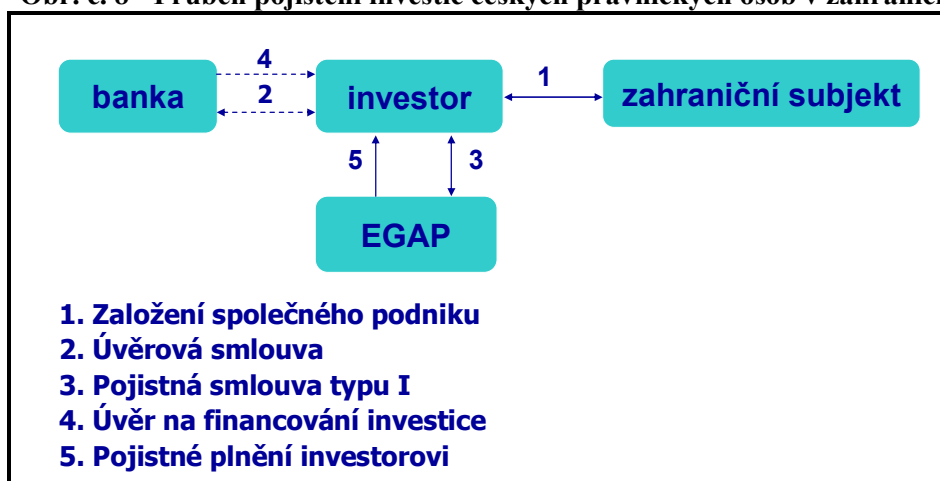
Popis schématu: Nejprve dojde ke sjednání vývozního kontraktu mezi českým vývozcem a zahraničním kupujícím, na jehož realizaci poskytne banka předexportní financování. Úvěrová smlouva se uzavírá mezi pojištěnou bankou a vývozcem a pojistná smlouva mezi EGAP a bankou poskytující úvěr. Při pojistné události plyne pojistné plnění bance. K tomuto typu pojištění se může sjednat ještě pojištění výrobního rizika mezi EGAP a vývozcem a pojištění navazujícího exportního financování mezi EGAP a bankou. Poté banka poskytne exportní odběratelský úvěr zahraničnímu kupujícímu. V případě, že vývozce zavinil pojistnou událost, je možný jeho regresní postih.

²⁷ Dostupné z: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty/produkt-f/index.php>> [cit. 7. 1. 2008].

I – Pojištění investic českých právnických osob v zahraničí proti riziku zamezení převodu výnosů z investice, vyvlastnění nebo politicky motivovaného násilného poškození

Toto pojištění kryje politická rizika, která spočívají v omezení nebo ztrátě výnosů z investice v zahraničí v důsledku znemožnění jejich transferu do České republiky, vyvlastnění investice bez odpovídající náhrady nebo politicky motivovaných násilných činů a porušení smluvních závazků ze strany hostitelské země. Pojištěným je český investor a standardní spoluúčast pojištěného je 10 %. Podmínkou pro toto pojištění je řádná právní úprava vztahů mezi investorem a jeho partnerem na straně hostitelské země. V případě tohoto produktu jde z hlediska EGAP pouze o pojištění samotné investice. V praxi mohou nastat dvě situace. Buď si investor pořídí investici z vlastních zdrojů, a tedy nesjednává úvěrovou smlouvu s bankou, ale sjedná si pojistnou smlouvu s EGAP. Nebo si investor na investici, resp. založení podniku v zahraničí, vezme úvěr, ale banka jej nepotřebuje u EGAP pojistit, protože se spokojí pouze s krytím politického rizika samotné investice.

Obr. č. 8 - Průběh pojištění investic českých právnických osob v zahraničí

Zdroj: Exportní garanční a pojišťovací společnost [on-line]²⁸. Vlastní zpracování.

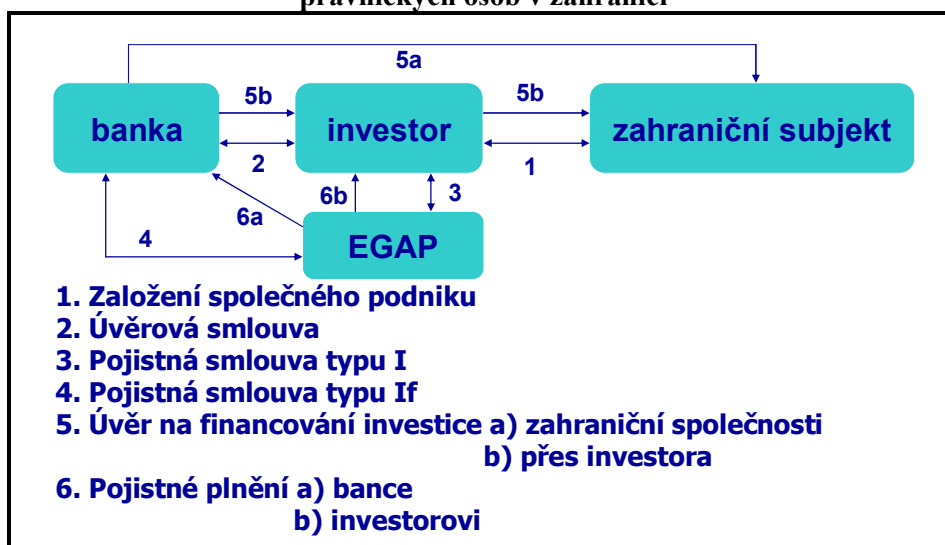
Popis schématu: Pokud si investor pořídí svoji investici v zahraničí z vlastních zdrojů, tak je její pojištění pouze dvoustranným vztahem investora a EGAP. Pokud však bude investor potřebovat na investici úvěr, musí mít sjednanou nejen úvěrovou smlouvu s bankou, která v tomto případě není pojištěna, ale i pojistnou smlouvu s EGAP. Za podmínky využití finančních prostředků v souladu s investičním záměrem poskytne banka investorovi úvěr na financování investice. Z důvodu těchto dvou možností, je sjednání úvěru a jeho poskytnutí znázorněno ve schématu čerchovaně. V případě realizace politického rizika vyplatí EGAP pojistné plnění pojištěnému, tedy investorovi.

²⁸ Dostupné z: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty/produkt-i/index.php>> [cit. 7. 1. 2008].

If – Pojištění úvěru poskytnutého v souvislosti s investicemi českých právnických osob v zahraničí proti riziku nesplacení

Pojištění typu If je určitou nadstavbou pojištění typu I. V tomto případě jde o druhou možnost, tedy o pořízení investice na úvěr, zde se však banka nespokojí s krytím politického rizika a chce tento úvěr pojistit ještě proti komerčnímu riziku. Úvěr může být použit jak na získání dlouhodobého hmotného, nehmotného nebo finančního majetku v zahraničí, tak i na provozní financování zahraničního podniku, který je vlastněn českým investorem. Pojištěným je banka poskytující úvěr.

Obr. č. 9 - Průběh pojištění úvěru na financování investic českých právnických osob v zahraničí

Zdroj: Exportní garanční a pojišťovací společnost [on-line]²⁹. Vlastní zpracování.

Popis schématu: Situace je obdobná jako u pojištění typu I. Český investor má sjednanou úvěrovou smlouvu s bankou a pojistnou smlouvu typu I s EGAP. Banka poskytující úvěr na financování investice uzavře pojistnou smlouvu typu If s EGAP a poté poskytne úvěr buď přímo zahraniční společnosti nebo nepřímě přes investora. Investor ručí bance za splacení úvěru v případě komerčních rizik. V případě realizace teritoriálního rizika vyplatí EGAP pojistné plnění investorovi, v případě komerčního rizika náleží pojistné plnění bance.

²⁹ Dostupné z: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty/produkt-if/index.php>> [cit. 7. 1. 2008].

P – Pojištění úvěru na financování prospekce zahraničních trhů proti riziku nesplacení

Pojištěným je banka a pojištění se týká těch úvěrů, u kterých vývozce provádí průzkum zahraničních trhů při zavádění nebo rozšiřování svého vývozu. Pojištění kryje úvěrové riziko nesplacení, které vyplývá z toho, že prospekční záměr nebude naplněn a vývozce nebude schopen splatit úvěr ani z jiných zdrojů. Úvěr umožňuje vývozcům získat finanční prostředky na marketing a prospekci zahraničních trhů. Úvěr se poskytuje maximálně do 65 % nákladů v rámci rozpočtu prospekce na dobu nejdéle 5 let. Náklady na prospekci mohou být vynaloženy na exportní a marketingové poradenství, zpracování analýz, reklamu, inzerci, propagační materiály, právní služby v zahraničí, účast na obchodních akcích v zahraničí, skladování v zahraničí nebo certifikaci výrobků pro trhy prospekci. Pojištěné úvěry jsou poskytovány především malým a středním podnikům na prospekční záměry, které schválil CzechTrade³⁰. Tyto záměry musí souviset se zahraničními trhy, kde má CzechTrade své zastoupení.

Obr. č. 10– Průběh pojištění úvěru na financování prospekce zahraničních trhů

Zdroj: Exportní garanční a pojišťovací společnost [on-line] ³¹. Vlastní zpracování.

Popis schématu: Poskytovatel úvěru na prospekci, tedy banka, uzavře pojistnou smlouvu s EGAP a úvěrovou smlouvu s vývozcem. CzechTrade musí posoudit prospekční záměr a zprávu předá bance, která v případě kladného vyhodnocení ze strany CzechTrade poskytne úvěr na prospekci vývozcovi, a ten získané finanční prostředky použije na průzkum zahraničních trhů. V případě realizace úvěrového rizika nesplacení vyplatí EGAP pojistné plnění bance.

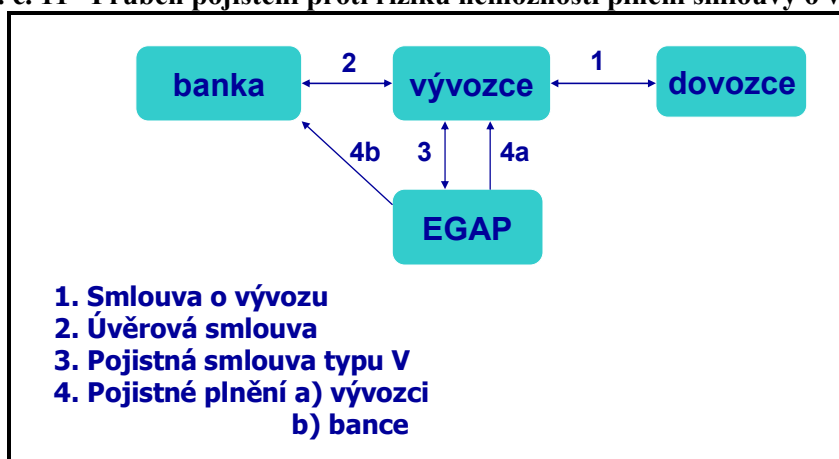
³⁰ CzechTrade je česká agentura na podporu obchodu.

³¹ Dostupné z: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty/produkt-p/index.php>> [cit. 7. 1. 2008].

V – Pojištění proti riziku nemožnosti splnění smlouvy o vývozu

V případě získání exportní zakázky se může stát, že zahraniční kupující nebude schopen plnit své smluvní závazky, a proto existuje pojištění tzv. výrobního rizika, které kryje riziko ztrát výrobce z nenávratně vynaložených výrobních nákladů v případě, že zahraniční kupující přeruší nebo zruší kontrakt před jeho dokončením v důsledku své finanční situace nebo politické, finanční či makroekonomické situace země zahraničního kupujícího. V této situaci je pojištěným vývozce a pojištění výrobního rizika lze sjednat v návaznosti na pojištění pohledávek z vývozního dodavatelského nebo odběratelského úvěru a nebo úvěru na financování výroby určené na vývoz proti riziku nezaplacení.

Obr. č. 11– Průběh pojištění proti riziku nemožnosti plnění smlouvy o vývozu

Zdroj: Exportní garanční a pojišťovací společnost [on-line]³². Vlastní zpracování.

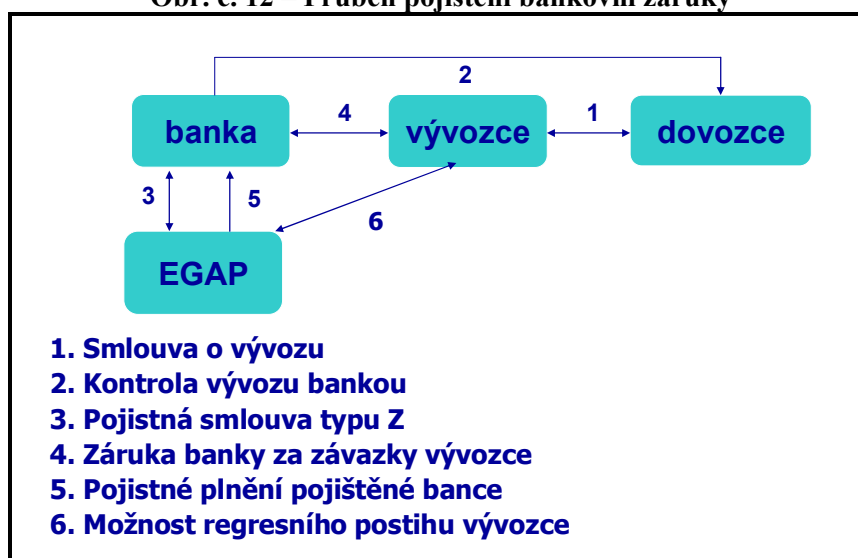
Popis schématu: Obchodní kontakt je uzavřen mezi dovozcem a vývozcem, který má uzavřenou úvěrovou smlouvu s bankou a pojistnou smlouvu s EGAP na pojištění výrobního rizika jako navazující smlouvu na pojištění pohledávek z vývozního odběratelského nebo dodavatelského úvěru nebo úvěru na financování výroby určené pro vývoz proti riziku nezaplacení. V případě pojistné události, vyplatí EGAP pojistné plnění vývozci. Pokud je v pojistné smlouvě vinkulováno pojistné plnění ve prospěch třetí osoby, zpravidla se jedná o banku, která poskytla úvěr, náleží pojistné plnění třetí osobě, tedy bance.

³² Dostupné z: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty/produkt-v/index.php>> [cit. 7. 1. 2008].

Z – Pojištění bankovní záruky vystavené v souvislosti s exportním kontraktem

Pojištění exportních bankovních záruk, které jsou poskytovány českými bankami za české vývozce je důležitým předpokladem pro získání zahraničních zakázek. Toto pojištění pomáhá vývozci získat od bank záruky potřebné pro přípravu a realizaci vývozního kontraktu. Pojištěným je banka a pojišťují se záruky za nabídku, za platbu předem, za dobré provedení kontraktu nebo za vrácení provedené platby. Pojištění kryje riziko neoprávněného ale i oprávněného čerpání záruky, která je vystavená bankou za závazky vývozce vůči kupujícímu. EGAP na sebe bere nejen riziko zneužití záruky kupujícím, ale také riziko, že vývozce nebude schopen řádně splnit podmínky vývozního kontraktu.

Obr. č. 12 – Průběh pojištění bankovní záruky

Zdroj: *Exportní garanční a pojišťovací společnost [on-line]*³³. Vlastní zpracování.

Popis schématu: Vývozce a dovozce mezi sebou uzavřou smlouvu o vývozu. Banka, která má vystavit záruku kontroluje prostřednictvím dovozce kvalitu výkonu vývozce a současně uzavírá s EGAP pojištění bankovních záruk. Banka se zaručí za závazky vývozce. V případě pojistné události obdrží pojistné plnění banka a pokud by pojistnou událost zavinil vývozce, nastane jeho regresní postih.

³³ Dostupné z: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty/produkt-z/index.php>> [cit. 7. 1. 2008]

U běžných vývozů se klientův obchodní případ dále podrobněji nesleduje, avšak u velkých projektů jako je pojištění vývozu investičních celků, pokračuje spolupráce mezi EGAP a klientem. Kontrolují se ekonomické, finanční a obchodní parametry exportního případu a sledují se informace o finanční situaci klienta a také se provádí kontrola plnění podmínek pojištění projektu z hlediska jeho vlivu na životního prostředí. V případě pojistné události EGAP vyplatí pojistné plnění a přeje na něj právo vymáhat pohledávku na dlužníkovi.

Další služby

Dalším produktem, který EGAP nabízí, je pojištění proti kurzovým rizikům střednědobých a dlouhodobých odběratelských a dodavatelských úvěrů. Zde se sjedná pojištění s pojistným plněním v běžném kurzu, který je platný v době poskytnutí pojistného plnění. Do konce roku 2007 nabízel EGAP tento produkt jako fakultativní připojištění k ostatním pojistným produktům, od počátku roku 2008 je pojištění proti kurzovým rizikům součástí ostatních pojistných produktů.

Jiným připojištěním je připojištění proti dodatečným nákladům z úroků z prodlení, které mohou vzniknout v důsledku časového odkladu pojistného plnění oproti původnímu termínu splatnosti příslušné splátky úvěru.

Zvláštním produktem EGAP je tzv. příslib pojištění, který se uplatňuje především při přípravě pojištění střednědobých a dlouhodobých vývozních úvěrů a má formu smlouvy o smlouvě budoucí. Príslib pojištění klientovi garantuje, že již v průběhu jednání má jistotu toho, že v případě shodných podmínek v konečném znění kontraktu s těmi, za kterých byl příslib poskytnut, je EGAP povinen uzavřít pojistnou smlouvu s vývozcem. [23, 38]

3.2.3 Obchodní činnost

Nyní následuje analýza obchodní činnosti EGAP za posledních sedm let činnosti společnosti. Mezi významné ukazatele obchodní činnosti patří přehled předepsaného pojistného, objem nově pojištěných úvěrů, hodnota kontraktů podpořených pojištěním se státní podporou, stav rizikové expozice, vyplacená pojistná plnění a počet vymožených pohledávek. Stejně tak je důležité zmínit se o struktuře vývozu podle jednotlivých zemí a podle pojistných produktů.

Přehled předepsaného hrubého pojistného (PHP)

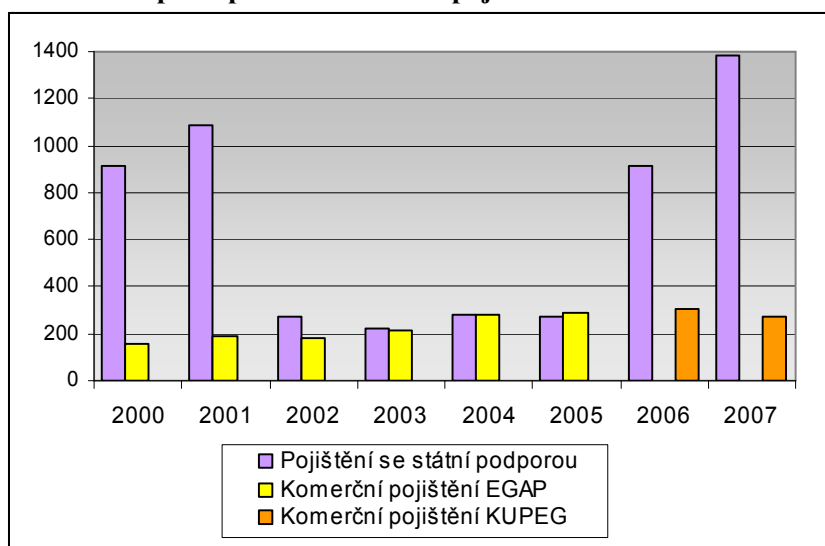
Předepsané hrubé pojistné zahrnuje veškeré splatné částky podle pojistných smluv běžného účetního období, nezávisle na skutečnosti, zda se tyto částky vztahují zcela nebo zčásti k pozdějším účetním obdobím. Tabulka č. 3 a graf č. 1 zachycují průběh předepsaného hrubého pojistného v posledních sedmi letech.

Tab. č. 3 – Přehled předepsaného hrubého pojistného v letech 2000-2007 (mil. Kč)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Pojištění se státní podporou	918	1 091	269	221	281	274	911	1 381
Komerční pojištění ³⁴	156	191	183	217	278	289	(306)	(270)
Předepsané hrubé pojistné	1 074	1 282	452	438	559	563	(1 217)	(1 651)

Zdroj: Výroční zprávy EGAP a KUPEG (popř. KÚP).³⁵ Vlastní zpracování.

Graf č. 1 – Přehled předepsaného hrubého pojistného v letech 2000-2007 (mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů tabulky č.3.

Jak je vidět z tabulky i grafu, průběh předepsaného pojistného neměl jednoznačný trend. Podle předběžných výsledků za rok 2007 dosáhlo celoroční předepsané pojistné u pojištění se státní podporou téměř 1,4 mld. Kč, což představuje oproti minulému roku cca 52 % nárůst. Na tomto výrazném meziročním nárůstu se podílelo předepsané pojistné z rozsáhlých vývozů, které zahrnují ty obchodní případy, jejichž pojistná hodnota přesahuje 1 mld. Kč. Tento výsledek je rekordní v celé dosavadní historii EGAP. Obdobný průběh, jak je vidět z grafu č. 1, byl zaznamenán v letech 2000 a 2001, kdy došlo k souběžnému dokončení a pojištění několika rozsáhlých kontraktů,

³⁴ Údaje za komerční pojištění v rámci EGAP za rok 2005 jsou uvedeny včetně údajů za KUPEG za období říjen až prosinec 2005. V letech 2006-2007 jsou hodnoty uvedeny v závorkách, neboť jde o výsledky KUPEG, respektive celkové výsledky EGAP včetně KUPEG.

³⁵ Výroční zpráva Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a.s., 2000-2006. Výroční zpráva Komerční úvěrové pojišťovny EGAP, a.s., 2005-2006. Předběžné výsledky EGAP za rok 2007 – interní materiály.

po nichž však následovalo období pojištění menších případů. Z tohoto vývoje se dá předpokládat, že v následujících letech nastane pokles předepsaného hrubého pojistného a až v horizontu několika příštích let dojde k výraznému nárůstu vlivem realizace několika rozsáhlých vývozních případů. Jde o jakousi oscilační křivku, kdy jsou období pojištění dlouhodobých rozsáhlých kontraktů střídány obdobími pojišťování spíše menších obchodních případů, které i přes svůj značný počet celkový výsledek tak výrazně neovlivní.

Z hlediska vývoje předepsaného hrubého pojistného v oblasti komerčního pojištění k velkým výkyvům nedochází. Podrobnější popis vývoje předepsaného hrubého pojistného u komerčního úvěrového pojištění obsahuje podkapitola č. 4.7.1.

Objem nových pojištěných úvěrů

Ukazatel objemu nově pojištěných úvěrů udává hodnotu pojištěného vývozu neboli objem pojistných hodnot u nově uzavřených pojistných smluv a představuje celkový výsledek pojišťovací činnosti. Vývoj objemu nově pojištěných úvěrů zachycuje následující tabulka č. 4 a graf. č. 2.

Tab. č. 4 – Přehled objemu nově pojištěných úvěrů v letech 2000-2007 (mil. Kč)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Pojištění se státní podporou	33775	35095	16251	18693	17046	22214	29883	49992
Komerční pojištění ³⁶	36894	51085	53596	65232	85017	100655	(128079)	(128000)
Celkem	70669	86180	69847	83925	102063	122869	(157962)	(177992)

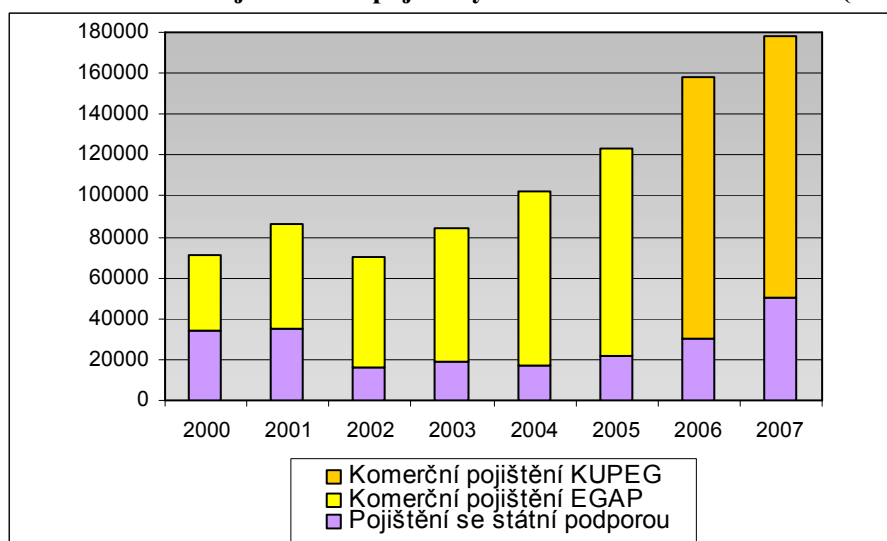
Zdroj: Výroční zprávy EGAP a KUPEG (popř. KÚP).³⁷ Vlastní zpracování.

V oblasti pojištění úvěrů se státní podporou došlo z hlediska objemu pojistných hodnot u nově uzavřených pojistných smluv v roce 2004 k mírnému meziročnímu poklesu, a to přestože bylo uzavřeno více pojistných smluv. Důvodem byl menší rozsah těchto smluv, a to ať z hlediska objemu nebo doby přípravy. V dalších dvou letech objem nově uzavřených smluv rostl v průměru o 30 %. Největší meziroční růst byl zaznamenán v roce 2007 oproti roku 2006, a to dokonce o 67 %, tento nárůst byl zapříčiněn uzavřením velkého počtu pojistných smluv na exportní projekty velkého rozsahu, jejichž pojistná hodnota přesahuje 1 mld. Kč. V roce 2007 uzavřel EGAP podle předběžných výsledků celkem 364 nových smluv v celkovém objemu téměř 50 mld. Kč.

³⁶ Údaje za komerční pojištění v rámci EGAP za rok 2005 jsou uvedeny včetně údajů za KUPEG za období říjen až prosinec 2005. V letech 2006-2007 jsou hodnoty uvedeny v závorkách, neboť jde o výsledky KUPEG, respektive celkové výsledky EGAP včetně KUPEG.

³⁷ Výroční zpráva Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a.s., 2000-2006. Výroční zpráva Komerční úvěrové pojišťovny EGAP, a.s., 2005-2006. Předběžné výsledky EGAP za rok 2007 – interní materiály.

Graf č. 2 – Přehled objemu nově pojištěných úvěrů v letech 2000-2007 (mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů tabulky č. 4.

V oblasti komerčního pojištění docházelo k rychlému nárůstu pojištění pohledávek, který se zpomalil pouze v roce 2002 a to především v důsledku kurzovních vlivů. Posilování koruny může způsobit ztráty exportérům, zejména pokud vyváželi do dolarových oblastí. Tím jsou exportéři nuceni ke zvýšení exportního výkonu, aby se alespoň udržel objem jejich exportu v korunách. Od roku 2003 následoval rostoucí trend komerčního pojištění v průměru okolo 20 % ročně. Průběh tohoto ukazatele v rámci společnosti KÚP je zachycen také v kapitole č. 4.7.2.

Je třeba říci, že objem komerčně pojišťovaných pohledávek v rámci EGAP každoročně výrazně narůstal a od roku 2002 vždy převyšoval objem pohledávek pojišťovaných se státní podporou. Z hlediska EGAP a KÚP dohromady dosáhl největšího meziročního růstu v roce 2006, kdy ve srovnání s předchozím rokem vzrostl o cca 29 %. V roce 2007 byl meziroční růst ve výši 16 %, v tomto roce byl však nejvyšší objem nově sjednaných pojistných smluv z hlediska absolutních hodnot, a to cca 178 mld. Kč.

Hodnota kontraktů podpořených pojištěním se státní podporou

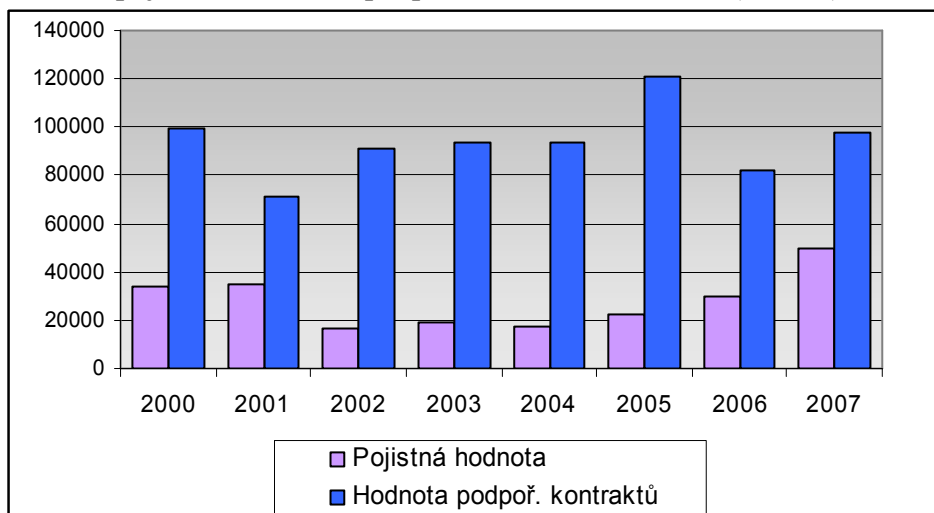
V rámci pojištění se státní podporou je objem nově pojištěných úvěrů, který se označuje se jako pojistná hodnota a představuje objem nově uzavřených smluv, nižší než je celková hodnota kontraktu podpořených pojištěním se státní podporou. Vývoj celkové hodnoty pojištěného a pojištěním podpořeného vývozu zachycuje následující tabulka č. 5 a graf. č. 3.

Tab. č. 5 – Porovnání pojistné hodnoty a hodnoty kontraktů podpořených pojištěním se státní podporou v letech 2000-2007 (mil. Kč)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Hodnota pojištěného vývozu	33775	35095	16251	18693	17046	22214	29883	49992
Hodnota podpoř. kontraktů	99117	71486	91216	93765	93991	121213	81603	97600

Zdroj: Výroční zprávy EGAP 2000-2006 a interní materiály. Vlastní zpracování.

Graf č. 3 – Porovnání pojistné hodnoty a hodnoty kontraktů podpořených pojištěním se státní podporou v letech 2000-2007 (mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů tabulky č. 5.

Jak je vidět z tabulky, multiplikační efekt uzavřených pojistných smluv na celkový objem vývozních kontraktů, jehož realizace je umožněna pojištěním od EGAP, je několikanásobný. Podle předběžných výsledků byla v roce 2007 prostřednictvím pojištění EGAP umožněna realizace kontraktů v celkové hodnotě téměř 98 mld. Kč.

Za celé období činnosti EGAP, tzn. v letech 1992-2007, byly pojištěny se státní podporou úvěry, investice a záruky v celkové hodnotě 311 mld. Kč. Při započtení výsledků z oblasti komerčního pojištění, tedy včetně činnosti KUPEG od 1. října 2005, byla hodnota pojištěných kontraktů ve výši 1 018,3 mld. Kč.

Stav rizikové expozice

Pojištění proti rizikům spojených s dlouhodobými vývozními úvěry do vysoce rizikových teritorií bylo od počátku rozhodující náplní činnosti EGAP a komerční úvěrové pojištění krátkodobých úvěrů představovalo v nabídce státní úvěrové pojišťovny pouze doplňkovou službu. Objem nově pojištěných úvěrů v rámci komerčního pojištění převyšuje objem pojišťovaných pohledávek se

státní podporou³⁸. U obou typů pojištění je však odlišný rozsah a charakter pojišťovaných rizik. V komerčním pojištění jde o rizika jednoduchá a krátkodobá, pro pojištění se státní podporou jsou typická rizika vysoká a dlouhodobá, v některých případech trvající i déle než patnáct let.

Rozdílnost těchto pojištění dokládají údaje o rizikové expozici neboli pojistné angažovanosti, tedy údaje o zůstatku pojištěných rizik k určitému datu, obvykle ke konci období. Údaje za roky 2004 až 2007 zachycuje následující tabulka.

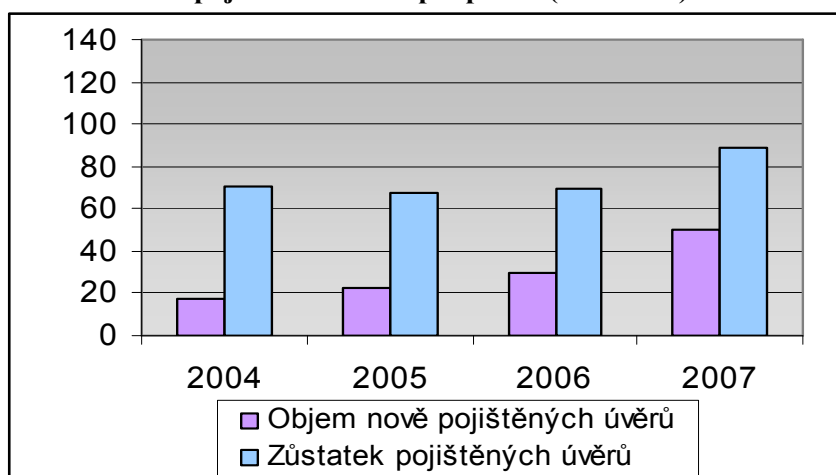
Tab. č. 6 - Objem nově pojištěných úvěrů a stavu jejich souhrnných zůstatků u pojištění se státní podporou (SP) a komerčního pojištění (KP) v letech 2004-2007 (mld. Kč)

	2004	2005	2006	2007
Objem nově pojištěných úvěrů se SP	17	22	30	50
Zůstatek pojištěných úvěrů se SP	71	67	69	89
Objem nově pojištěných úvěrů u KP	85	101	128	128
Zůstatek pojištěných úvěrů se KP	7	10	11	12

Zdroj: Vlastní zpracování na základě interních materiálů EGAP.

Rizikové portfolio je v roce 2007 u pojištění se státní podporou ve výši 89 mld. Kč, z nichž je každoročně splaceno méně než 20 mld. Kč, protože většina rizik je dlouhodobého charakteru a tak zůstávají v portfoliu EGAP několik let. Srovnání objemů nově pojištěných úvěrů a stavů jejich souhrnných zůstatků (pojistné angažovanosti) u pojištění se státní podporou zachycuje graf č. 4.

Graf č. 4 - Srovnání objemů nově pojištěných úvěrů a pojistné angažovanosti u pojištění se státní podporou (v mld. Kč)

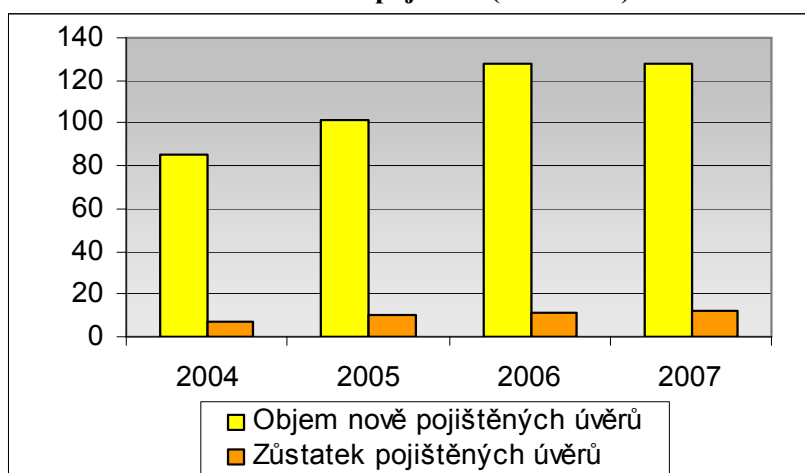

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z tabulky č. 6.

³⁸ viz Tabulka č. 4 – Objem nově pojištěných úvěrů

U komerčního pojištění je situace jiná. Zde z celoročního pojištěného objemu, který za rok 2007 dosáhl hodnoty 128 mld. Kč, zůstává na konci období méně než 15 mld. Kč, přičemž obvykle jsou tyto úvěry splaceny během dvou měsíců a nahrazeny novými. Ke všemu až 65 % z celkové rizikové expozice KÚP přitom nesou zahraniční zajišťovatelé. Srovnání objemů nově pojištěných úvěrů a stavů jejich souhrnných zůstatků (stavu rizikové expozice) u komerčního pojištění zachycuje graf č. 5.

Graf č. 5 – Srovnání objemů nově pojištěných úvěrů a pojistné angažovanosti u komerčního pojištění (v mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z tabulky č.6.

Vyplacená pojistná plnění

Pojistná plnění představují částky, které pojistitel vyplatí pojištěnému v případě pojistné události. Ukazatel objemu vyplacených pojistných plnění nemá jednoznačný trend. Podrobná data vyplaceného pojistného plnění ukazuje tabulka č. 7 a graf č. 6.

Tab. č. 7 – Přehled vyplaceného plnění v letech 2000-2007 (v mil. Kč)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Pojištění se státní podporou	584	431	896	272	739	603	471	589
Komerční pojištění ³⁹	49	47	166	103	111	110	(164)	(134)
Vyplacené plnění	633	478	1035	375	850	713	(635)	(723)

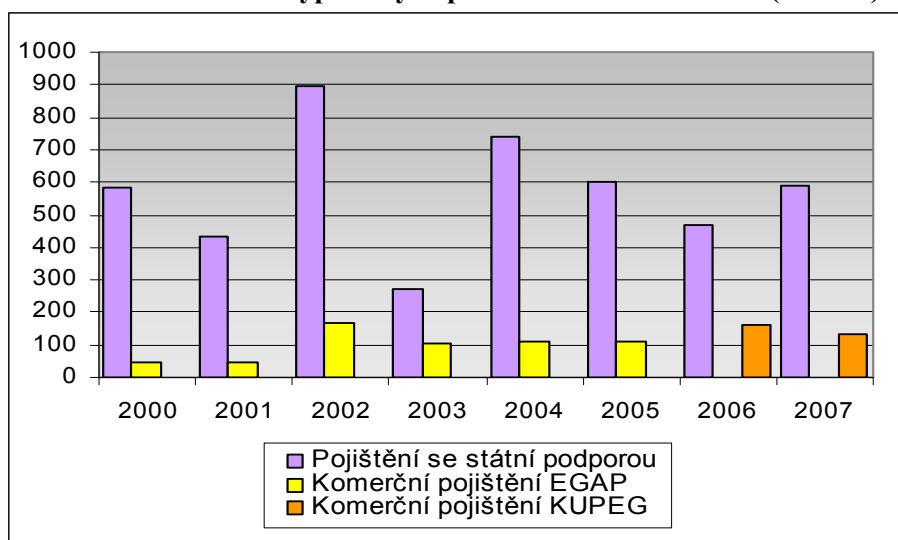
Zdroj: Výroční zprávy EGAP a KUPEG (popř. KÚP).⁴⁰ Vlastní zpracování.

³⁹ Údaje za komerční pojištění v rámci EGAP za rok 2005 jsou uvedeny včetně údajů za KUPEG za období říjen až prosinec 2005. V letech 2006-2007 jsou hodnoty uvedeny v závorkách, neboť jde o výsledky KUPEG, respektive celkové výsledky EGAP včetně KUPEG.

⁴⁰ Výroční zpráva Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a.s., 2000-2006. Výroční zpráva Komerční úvěrové pojišťovny EGAP, a.s., 2005-2006. Předběžné výsledky EGAP za rok 2007 – interní materiály.

V roce 2003 došlo v rámci obou pojištění k výraznému poklesu vyplaceného plnění, a to o cca 64 % oproti roku 2002, bylo tedy vyplaceno celkem 375 mil. Kč pojistných plnění, což byl nejnižší objem za celých sedm let od roku 2000. Velký podíl na celkovém objemu představují pojistná plnění v oblasti pojištění se státní podporou, a to kolem 73 %. V roce 2004 byla vyplacena pojistná plnění v celkové výši 850 mil. Kč, z toho 739 mil. Kč připadala na pojištění se státní podporou, tedy 87% podíl, který je tak značný z toho důvodu, že pojištění se státní podporou v sobě zahrnuje především velké pojistné události. V roce 2005 došlo k meziročnímu poklesu o cca 28 % a rok později o 11 %, v roce 2005 bylo vyplaceno pojistné plnění v celkové výši 713 mil. Kč, hlavní podíl na tomto objemu, stejně jako v minulých letech, mělo pojištění se státní podporou, a to 85 %, které zahrnuje především velké pojistné události. V roce 2006 došlo k poklesu pojistných plnění o cca 28 % meziročně. Podle předběžných výsledků za rok 2007 vykazuje objem vyplacených pojistných plnění v oblasti pojištění se státní podporou nárůst cca o cca 25 %, tedy cca 590 mil. Kč.

Graf č. 6 – Přehled vyplacených plnění v letech 2000-2007 (mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů tabulky č. 7.

Podíl vyplacených pojistných plnění na celkové hodnotě v oblasti komerčního pojištění je menší (maximální hodnoty dosáhl 27 % v roce 2003), a to z důvodu nižších hodnot pojištěných úvěrů pojistných událostí menšího rozsahu oproti pojištění se státní podporou. Vyplacená pojistná plnění v komerčním pojištění vykazují mírně rostoucí trend. Značného meziročního růstu zaznamenala v roce 2002, a to až 150 %, poté následoval pokles a rok na to naopak nepatrný nárůst.

Vymožené pohledávky

Dalším analyzovaným ukazatelem z hlediska obchodní činnosti EGAP je počet vymožených pohledávek. Na jeho celkovém počtu mají významný podíl vymožené pohledávky z pojištění se státní podporou, např. v letech 2004 a 2005 zaujímaly okolo 90 % z celkového počtu vymožených pohledávek. V roce 2004 se podařilo zpětně vymoci pohledávky v dosud největším objemu, a to 470 mil. Kč, z toho 452 mil. Kč u pojištění se státní podporou a 18 mil. Kč v komerčním pojištění.

Výši vymožených pohledávek u pojištění se státní podporou významnou měrou ovlivňuje vymožení jedné či několika málo pohledávek z velké pojistné události, protože v rámci pojištění se státní podporou se obvykle pojišťují rozsáhlé vývozy. Přehled počtu vymožených pohledávek v jednotlivých letech činnosti EGAP zachycuje následující tabulka č. 8.

Tab. č. 8 – Přehled vymožených pohledávek v letech 2000-2007 (mil. Kč)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Pojištění se státní podporou	90	228	14	14	452	181	39	197
Komerční pojištění	9	5	20	19	18	24	(23)	(41)
Vymožené pohledávky	99	233	34	33	470	205	(62)	(238)

Zdroj: Výroční zprávy EGAP a KUPEG (popř. KÚP).⁴¹ Vlastní zpracování.

S počtem vymožených pohledávek souvisí ukazatel výše zábrany škod, který představuje rozdíl mezi nahlášenými a vyplacenými škodami. V roce 2004 se podařilo zabránit škodám ve výši zhruba 291 mil. Kč, tj. o cca 27 % více než v roce 2003. V roce 2005 výše zpětně vymožených pohledávek dosahovala v souhrnném objemu 205 mil. Kč, z toho 181 mil. Kč u pojištění se státní podporou, které bylo ovlivněno vymožením velké pohledávky z pojistné události v Rusku. Současně se v roce 2005 podařilo předejít škodám ve výši zhruba 327 mil. Kč, tj. o více než 12 % více než v roce 2004, u pojištění se státní podporou se jednalo o 146 mil. Kč, u komerčního pojištění pak o 181 mil. Kč. V roce 2006 došlo k poklesu vymožených pohledávek o necelých 80 %, neboť celkově EGAP vymohl pohledávky v souhrnné hodnotě 39 mil. Kč a zabránil škodám ve výši 222 mil. Kč. Za rok 2007 se EGAP podle předběžných výsledků podařilo vymoci pohledávky v celkovém objemu 197 mil. Kč u pojištění se státní podporou a zábranná činnost by se měla pohybovat okolo 54 mil. Kč.

⁴¹ Výroční zpráva Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a.s., 2000-2006.
Výroční zpráva Komerční úvěrové pojišťovny EGAP, a.s., 2005-2006.
Předběžné výsledky EGAP za rok 2007 – interní materiály.

Struktura vývozu podle typů produktů

Největší podíl na celkovém objemu pojištění, cca 45,3 %, připadá na pojištění typu D - pojištění bankovních odběratelských úvěrů, tedy cca 22,6 mld. Kč. Uvedený výsledek je zapříčiněn především souběhem dlouhodobě připravovaných rozsáhlých případů, u kterých je ze 2/3 zastoupen právě pojistný produkt typu D. U odběratelských úvěrů je v posledních letech rostoucí zájem také o tzv. projektové financování – pojištění typ P, tj. pojištění rizik projektů, u kterých je zdrojem splácení pojištěného úvěru prodej produkce nové výrobní kapacity na trhu.

Rozvoj zaznamenaly také produkty v rámci pojištění dodavatelského úvěru s možností postoupení pojištěné pohledávky na banku, tedy krátkodobý produkt typu Bf a dlouhodobý typu Cf. V roce 2007 byl velký zájem o pojištění úvěru na investici – produkt typu If, který se na celkovém objemu pojištění podílel 16,3 %. V tomto roce zůstaly objemově významnými pojištění předexportního financování (typ F), pojištění investic českých právnických osob v zahraničí (typ I), dále pojištění proti riziku nemožnosti splnění smlouvy o vývozu, tzv. pojištění výrobního rizika (typ V) a pojištění bankovních záruk (typ Z). Všechny tyto produkty se pohybují v rozmezí 8 – 9 % celkového objemu pojištění. U pojištění bankovních záruk se projevuje významný multiplikační efekt z jejich pojištění, tj. vztah skutečně pojištěné hodnoty k hodnotě vlastního obchodního kontraktu.

Ukázalo se, že banky v roce 2007 neměly zájem o pojištění potvrzeného akreditivu, pojistný produkt typu E. Bankovní sektor využívá pro krátkodobé financování rozsáhlé limity vytvořené mateřskými společnostmi bez úvěrového pojištění a nepotřebuje již nahrazovat nedostatečné limity pojištěním typu E.

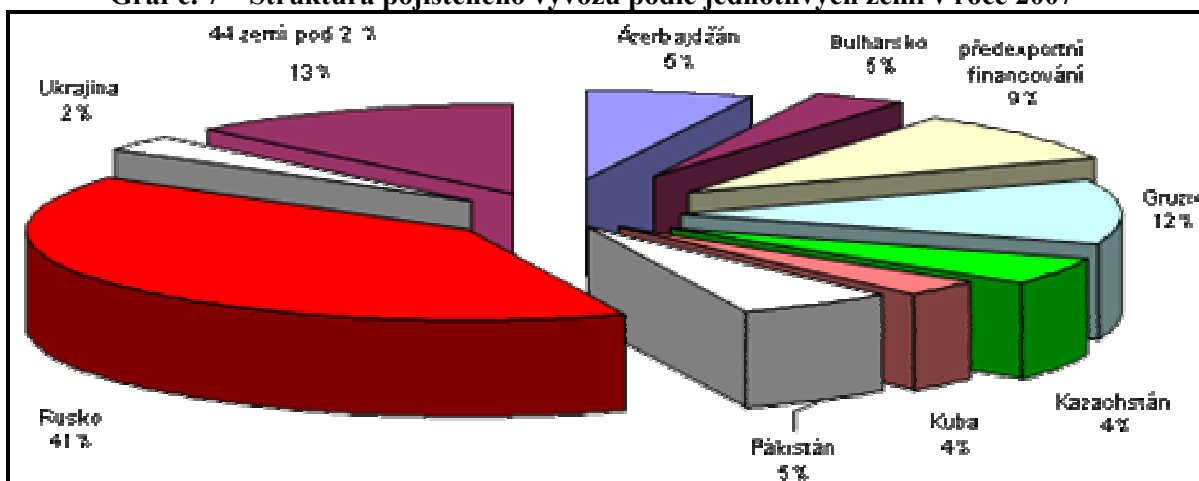
Struktura vývozu podle jednotlivých zemí

Za celou dobu činnosti společnosti, tj. od roku 1992, pojistil EGAP se státní podporou úvěry, investice a záruky do 94 zemí. V roce 2006 EGAP celkem pojistil exportní kontrakty do 62 zemí, ve srovnání s rokem 2005, kdy pojistil vývozy do 57 zemí, a vůbec poprvé se v tomto seznamu objevily Arménie a Austrálie. V teritoriální struktuře přijatých rizik došlo ve srovnání s koncem roku 2003 k nárůstu exportních pohledávek o 30 % a u tuzemských pohledávek o 24 %.

Celkově za komerční pojištění a pojištění se státní podporou dochází z hlediska teritoriální struktury přijatých rizik ke změnám teritoriální struktury pojištěných exportních pohledávek. Například v roce 2003 patřil největší podíl na objemu pojištěných pohledávek Německu, Itálii a Polsku, o rok později pak Turecku, Číně a Rusku. V roce 2005 se nejvíce pojišťovalo do Ruska,

Bulharska a na Slovensko. Podobně tomu bylo o rok později, kdy přední místa obsadilo opět Rusko, Bulharsko a dále Ázerbájdžán a Ukrajina. Z teritoriálního hlediska pojišťoval EGAP český vývoz nejvíce do Ruska, a to za zhruba 7,5 mld. Kč. V posledních sedmi letech se podíl vývozu do Ruska postupně zvyšoval, a to s ohledem na pokles rizikovosti tohoto teritoria. Strukturu pojištění vývozu za rok 2007 podle jednotlivých zemí ukazuje následující graf. č. 5.

Graf č. 7 – Struktura pojištěného vývozu podle jednotlivých zemí v roce 2007

Zdroj: www.egap.cz⁴²

Podle předběžných výsledků byly v roce 2007 pojištěny úvěry do celkem 59 zemí, z toho více jak 2/5 objemu směřovaly do Ruska, kam se soustředí i největší počet smluv z hlediska rozsáhlých vývozu. Na druhém místě co do objemu je Gruzie, dále Pákistán, Ázerbájdžán a Bulharsko. Dalších 13 % celkového objemu tvoří objemově menší případy do 2 % celkového objemu, které směřují do 44 dalších zemí. [39, 38]

3.2.4 Mezinárodní spolupráce

Na trhu úvěrového pojištění existují dva typy mezinárodní spolupráce. První je spolupráce v rámci mezinárodních organizací a druhá se týká vlastní pojišťovací a zajišťovací činnosti.

V rámci mezinárodních organizací je činnost společnosti EGAP v souladu s požadavky a pravidly:

- 1) Evropské unie,
- 2) Konsensu OECD, který obsahuje pravidla pro poskytování dlouhodobých úvěru za zvýhodněných podmínek, tedy se státní podporou a
- 3) Bernské unie, jedné z nejvýznamnějších mezinárodních organizací, která sdružuje garanční a exportní pojišťovny z celého světa.

⁴² Dostupné z <<http://www.egap.cz/vysledky-hospodareni/predbezne-vysledky/index.php>> [cit. 18.2.2008].

Tato forma spolupráce zahrnuje nejen výměnu informací, tvorbu pravidel a dohled nad jejich dodržováním, ale také notifikační povinnost výjimek. EGAP se v rámci Evropské unie pravidelně účastní jednání Pracovní skupiny pro vývozní úvěry Rady Evropské unie v Bruselu, kde si jednotlivé členské země EU vyměňují zkušenosti, koordinují zásady a sladují postupy při aplikaci oficiální podpory vývozu v rámci Konsensu OECD. EGAP se také aktivně účastní pravidelných pololetních zasedání Bernské unie a Pražského klubu.

Do roku 2007 úspěšně pokračovala spolupráce EGAP, resp. KUPEG, v komerčním pojištění v rámci CreditAlliance vedené francouzskou pojišťovnou COFACE, avšak tato spolupráce byla ukončena ze strany COFACE v souvislosti s privatizací KUPEG.

Zajistné programy u pojištění se státní podporou

Podle zákona č. 58/1995 Sb., v platném znění, je veškerá pojistná angažovanost u pojištění se státní podporou zajišťována systémem fondů a rezerv vytvářených s podporou státního rozpočtu. V souladu s tímto zákonem může EGAP zajišťovat u zahraničních úvěrových pojišťoven v případě, že přebírá riziko za podíl českých vývozců na mnohostranných projektech.

Pro podporu mezinárodních projektů využívá EGAP možnost vzájemného zajišťování se zahraničními úvěrovými pojišťovnami. Nejvyšší formu spolupráce mezi úvěrovými pojišťovnami představují rámcové zajistné smlouvy v oblasti pojištění se státní podporou. Tyto smlouvy umožňují, aby pojišťovna hlavního dodavatele exportního projektu pojistila celý projekt a partnerská pojišťovna ji zajistila z vlastní země v rozsahu subdodávek. Smlouva tedy zahrnuje možnost jak aktivního, tak pasivního zajištění. Tento způsob mezinárodní spolupráce zabezpečuje nejen stejné podmínky pro všechny zúčastněné exportéry, ale také snižuje nároky na pojistnou kapacitu zúčastněných úvěrových pojišťoven.

V oblasti státní podpory vývozu podepsal EGAP v posledních letech celou řadu smluv o vzájemném zajištění s úvěrovými pojišťovnami jiných vyspělých zemí, které pojistně zabezpečují spolupráci českých a zahraničních vývozců na třetích trzích. Například v roce 2003 byla podepsána smlouva o recipročním zajištění v oblasti úvěrů poskytovaných se státní podporou s italskou úvěrovou pojišťovnou SACE a obdobná smlouva se švýcarskou ERG. V témže roce podepsal EGAP rámcovou smlouvu s Obchodní bankou Iráku (TBI) a s Provizorní koaliční správou Iráku (CPA), jejímž účelem bylo podporovat vývozy zboží a služeb do Iráku prostřednictvím pojištění akreditivů, a tím také napomáhat obnově země. V roce 2004 byly sjednány rámcové smlouvy

o vzájemném zajištění se čtyřmi skandinávskými úvěrovými pojišťovnami, švédskou EKN, norskou GIEK, dánskou EKF, finskou FINNVERA, a dále s maďarskou MEHIB. V roce 2005 EGAP podepsal smlouvu o vzájemném zajištění s polskou úvěrovou pojišťovnou KUKA a v tomto roce měla společnost podepsány smlouvy již s 15 zahraničními pojišťovnami. V roce 2006 uzavřel EGAP na základě rámcových zajišťovacích smluv s německou EULER HERMES, rakouskou OEKB a francouzskou COFACE individuální zajišťovací smlouvy pro krytí českých subdodávek při vývozu textilních strojů do Ruska a nemocnic do Gabunu. Jako hlavní pojistitel pak EGAP vystupoval například u výstavby závodu na výrobu lepenky v Rusku, kdy naopak získal zajištění francouzských a německých subdodávek od partnerských státních úvěrových pojišťoven COFACE a EULER HERMES.

V září 2006 bylo podepsáno memorandum o porozumění mezi společnostmi EGAP a Chorvatskou bankou pro rozvoj (HBOR), jehož cílem bylo vytvořit rámec pro rozvoj obchodu a investic mezi oběma zeměmi, ale také zabezpečit výměnu informací a zkušeností. Důležitou součástí spolupráce je také zastupování v mezinárodních organizacích a hlavně vzájemná zajišťovací činnost pro pojišťování vývozu. V roce 2007 uzavřel EGAP dvě individuální zajišťovací smlouvy na krytí českých dodávek v rámci mezinárodních kontraktů s účastí dodavatelů z několika zemí, kdy hlavním pojistitelem byla rakouská OEKB. Mimo již výše uvedených úvěrových pojišťoven má EGAP uzavřeny smlouvy o spolupráci nebo zajištění při zabezpečení společných exportních projektů na trzích třetích zemí s těmito úvěrovými pojišťovnami: se španělskou exportní pojišťovnou CESCE, belgickou OND, holandskou NCM, US-Eximbank z USA, EDC z Kanady, slovenskou Exportno-importnou bankou Slovenské republiky, ECGD z Velké Británie, TEBC z Tchaj-wanu a bulharskou BAEZ. [23]

V této podkapitole představuje termín vzájemné zajištění⁴³ spíše soupojištění, kdy je pojištěno jedno riziko více pojistiteli, a v případě dohod o zajištění jde o dohody se státními úvěrovými pojišťovnami, které jsou schopny zprostředkovat nebo poskytnout participaci na pojištění společných projektů. V oblasti vlastní pojišťovací činnosti EGAP spolupracuje s partnerskými pojišťovnami, např. při výstavbě velkého projektu jsou dodávky kombinovány od dodavatelů z několika zemí, které jsou pak pojištěny s využitím již zmíněného soupojištění. Dohody se vztahují na konkrétní jednotlivě pojišťované a mezistátně realizované velké projekty, protože veškerá rizika těchto projektů neponese pouze pojistitel z jedné země, a tedy její státní rozpočet, když se na nich podílí jen z několika procenty a zbytek realizují firmy z jiné země. Proto se rizika rozděluje v poměrech, kterými se dodavatelé jednotlivých projektů na jejich realizaci podílejí.

⁴³ Termín vzájemné zajištění je uveden ve výročních zprávách EGAP.

Zajistné programy u komerčního pojištění

V rámci komerčního pojištění EGAP využíval obligatorního proporcionálního zajištění typu quota share⁴⁴. Vedoucími zajistiteli v rámci zajištění komerčního pojištění byly SWISS RE a GERLING–NCM NAMUR RE, který se během roku 2004 přejmenoval na ATRADIUS RE. V roce 2005 byly uzavřeny další dvě významné zajistné smlouvy se zahraničními úvěrovými pojišťovny, a to s rakouskou OEKB, kdy šlo o zajištění subdodávky energetického zařízení do Rumunska, a s německou EULER HERMES pro zajištění subdodávky zařízení elektrárny do Ázerbájdžánu. V souvislosti se založením dceřiné společnosti KÚP se veškeré mezinárodní aktivity v oblasti pojištění tržně zajistitelných rizik přesunuly na Komerční úvěrovou pojišťovnu EGAP, a.s.

3.3 Česká exportní banka, a. s.

Česká exportní banka je specializovanou bankovní institucí, která je vlastněná státem. Spolu s EGAP a CzechTrade tvoří komplexní systém státní proexportní politiky, neboť poskytuje finanční podporu domácím vývozcům podle pravidel Konsensu OECD.

3.3.1 Všeobecné informace

Česká exportní banka byla založena zakladatelskou smlouvou 22. prosince 1994 a jejími zakladateli jsou: Ministerstvo financí, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo zemědělství a Exportní garanční a pojišťovací společnost, a. s., přičemž stát vlastní 73 % akcií a EGAP 27 %. ČEB vznikla 1. března 1995, kdy byla zapsána do obchodního rejstříku a byla vytvořena právě jako dceřiná společnost EGAP. A to z toho důvodu, že se po několika letech činnosti EGAP jevílo její fungování jako jediné instituce soustřeďující se jak na pojišťovací tak na bankovní činnost neefektivní.

3.3.2 Činnost ČEB

Podle zákona č. 21/1999 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a dle vnitřních stanov provádí ČEB následující činnosti: poskytování úvěrů, platební styk a zúčtování, poskytování záruk, otevírání akreditivů, obstarávání inkasa, obchodování na vlastní účet či na účet klienta s devizovými hodnotami a se zlatem, investování do cenných papírů na vlastní účet, poskytování bankovních informací a investičních služeb, poskytování porad a služeb ohledně fúzí a koupí podniků a aktivity, které přímo souvisejí s činnostmi uvedenými v bankovní licenci banky.

⁴⁴ Zajištění quota share je proporcionální zajištění, kde se zajišťovatel zavazuje krýt předem stanovené procento (kvótu) každého pojištění uzavřeného pojistitelem a provopojistitel se zavazuje poskytnout zajišťovateli stejné procento pojistného.

Hlavní činnost ČEB je vymezena zákonem č. 58/1995 Sb., kdy podle tohoto zákona je jako jediná banka v České republice pověřena provozováním zvýhodněného financování neboli provozováním financování vývozu se státní podporou. Prostřednictvím ČEB je také vývozcům poskytována úhrada úrokových rozdílů. Stát také může prostřednictvím České exportní banky podporovat vývoz zboží v těch oblastech, na které se komerční banky neorientují, avšak bez účasti prostředků státního rozpočtu. Státní podpora vývozu formou financování úvěrů je založena na záruce státu za závazky ČEB ze splácení finančních zdrojů získaných ČEB a za závazky z ostatních operací banky na finančních trzích. Zdroje pro zvýhodněné financování získává ČEB na peněžních a kapitálových trzích. Ztráty exportní banky, které vyplývají z provozování zvýhodněného financování, jsou dotovány ze státního rozpočtu. [22, 26]

3.3.3 Produkty ČEB

Česká exportní banka zajišťuje exportní financování prostřednictvím produktů střednědobého a dlouhodobého financování se splatností nad dva roky, produktů krátkodobého financování se splatností do dvou let a také nabízí finanční služby souvisejících s vývozem. Financování vývozu se státní podporou poskytuje ČEB v souladu s mezinárodními pravidly, jež jsou zakotvena v Konsensu OECD.

Podle novely zákona č. 58/1995 Sb. již není podmínkou pro poskytnutí podpořeného financování ČEB pojištění EGAP. Na základě požadavků ČEB může být pojištění EGAP nahrazeno jiným typem zajištění.⁴⁵ Nyní následuje charakteristika produktů nabízených ČEB.

Přímý vývozní dodavatelský úvěr

Tento úvěr umožňuje českému vývozcovi profinancovat pohledávky vůči zahraničnímu kupujícímu. V případě krátkodobého úvěru, jehož splatnost je do dvou let, poskytuje ČEB úvěr do 100 % hodnoty smlouvy o vývozu a v případě dlouhodobého úvěru do 85 % hodnoty úvěru. U obou typů úvěrů se sjednává pojištění vývozního dodavatelského úvěru, kde pojištěným je vývozcem. V případě pojištění od EGAP jde o pojistný produkt typu B pro případ krátkodobých úvěrů a o produkt typu C pro případ dlouhodobého úvěru.

Refinanční vývozní dodavatelský úvěr

Slouží k poskytnutí prostředků bance vývozcem, která je formou úvěru poskytne vývozcovi za zvýhodněných podmínek. Refinanční úvěr se také poskytuje bance výrobce a bance vývozcem

⁴⁵ viz novela zákona č. 58/1995 Sb., ve znění zákona č. 26/2006 Sb.

na financování výroby pro vývoz, bance vývozce na financování vývozu, bance investora, bance zahraniční osoby, bance podílníka zahraniční osoby nebo bance ovládajícího podnikatele na financování investic. Pojištěným je refinancující banka a pokud je pojištění sjednáno u EGAP řídí se pojistnými podmínkami typu B nebo C.

Přímý a nepřímý vývozní odběratelský úvěr

U tohoto typu úvěru je příjemcem úvěru zahraniční kupující a slouží k realizaci dodávek českého vývozce pro zahraničního kupujícího. U nepřímého vývozního odběratelského úvěru jde o stejný typ úvěru, avšak příjemcem úvěru je v tomto případě banka zahraničního kupujícího. Výše úvěru, kterou ČEB poskytuje, je shodná s výší u dodavatelského úvěru. Pojištěným je ČEB a v případě pojištění od EGAP jde o pojištěný produkt typu D, tedy pojištění vývozního odběratelského úvěru.

Refinanční vývozní odběratelský úvěr

Tento úvěr umožňuje poskytnout finanční prostředky bance vývozce, která jich využije k poskytnutí úvěru zahraničnímu kupujícímu za zvýhodněných podmínek. Všeobecné obchodní podmínky pro poskytování refinančního odběratelského úvěru jsou stejné jako u refinančního vývozního dodavatelského úvěru. V případě pojištění EGAP jde o pojistný produkt typu D a pojištěným je refinancující banka, tedy ČEB.

Úvěr na financování výroby pro vývoz

Tento typ úvěru umožňuje českému vývozci financovat náklady spojené s realizací dodávek pro zahraničního kupujícího. Pokud jde o krátkodobý úvěr, jehož splatnost je do dvou let, výše úvěru se poskytuje do 85 % hodnoty smlouvy o vývozu. V případě dlouhodobého úvěru se splatností nad 2 roky je výše úvěru do 75 % hodnoty smlouvy o vývozu. Pojištěným je ČEB a pokud pojištění poskytuje EGAP jedná se o pojistný produkt typu F, tedy pojištění úvěru na předexportní financování výroby pro vývoz.

Úvěr na investice v zahraničí

Tento úvěr poskytuje českému investorovi dlouhodobé úvěrové zdroje pro realizaci investice v zahraničí nebo umožňuje financovat založení či rozšíření podnikání zahraničního subjektu, ve kterém má investor majetkovou účast. Minimální doba trvání investice je stanovena na 3 roky. Na tento typ úvěru se sjednává pojištění typu I, tedy pojištění českých právnických osob v zahraničí, a pojištěným je obvykle investor, ale může jím být i ČEB.

Financování prospekce zahraničních trhů

Tento produkt umožňuje českému podnikateli financovat průzkum zahraničního trhu, na který se chystá vstoupit. Výše úvěru poskytuje ČEB do 65 % hodnoty uznatelných nákladů na prospekci. Pojištěným je ČEB a pojistný produkt je typu P v případě poskytnutí pojištění od EGAP.

Bankovní záruky

Bankovní záruka vzniká, jestliže se banka zavazuje zaplatit oprávněné osobě určitou peněžní částku za svého klienta v případě, že její klient nedostojí svým závazkům. V tomto případě ručí ČEB za to, že beneficiantovi vyplatí částku uvedenou v záruční listině, pokud od něj obdrží písemné uplatnění záruky, že příkazce nesplnil podmínky smlouvy o vývozu. ČEB nabízí: záruku za nabídku (bid bond), záruku za dobré provedení smlouvy o vývozu (performance bond), záruku za vrácení akontace (advance payment bond) a záruku za uvolnění zádržného (retention bond).

Odkup vývozních pohledávek s pojištěním bez postihu

Český vývozce může realizovat pohledávku z vývozu, která je pojištěna proti vývozním úvěrovým rizikům. Tento produkt představuje odkup neboli postoupení dosud nesplatné pohledávky ze smlouvy o vývozu, u které je pojištěno riziko nezaplacení pohledávky v důsledku teritoriálních nebo tržně nezajistitelných rizik. Odkup probíhá bez zpětného postihu vůči vývozci, který pohledávku prodává. Odkupované pohledávky musí být pojištěny pojistným produktem EGAP typu Bf nebo Cf nebo obdobným pojistným produktem jiné exportní pojišťovny. Pojištěným je ČEB, která odkupuje pohledávku.

Odkup pohledávek z akreditivů bez postihu

Tento produkt představuje postoupení pohledávky českého vývozce, která vyplývá z dokumentárního akreditivu. Odkup pohledávky, která je splatná v budoucnu, je jednou z variant forfaitingu a probíhá bez zpětného postihu vůči tomu, kdo pohledávku prodává. Odkupovány jsou pohledávky, které jsou spojené s vývozem zboží a služeb výhradně českých firem, a proto nemusí být pojištěny proti vývozním úvěrovým rizikům, ale musí však být před svým odkoupením zajištěny a to formou zajišťovacího postoupení pohledávky ze smlouvy o vývozu ČEB.

Doprovodné finanční služby

Mezi doprovodné finanční služby ČEB patří dokumentární akreditiv a dokumentární inkaso. Dokumentární akreditiv představuje příkaz dovozce, aby jeho banka otevřela akreditiv a provedla úhradu z jeho účtu ve prospěch účtu vývozce jako protiplnění splnění smluvních podmínek, tedy

dodání akreditivních dokumentů. U dokumentárního inkasa je příkazcem vývozce, který žádá svoji banku, aby provedla inkaso z účtu dovozce jako protiplnění smluvních podmínek. [8, 9, 34]

3.3.4 Mezinárodní spolupráce

Česká exportní banka se účastní aktivit těch institucí, které se zabývají mezinárodními pravidly pro státem podporované exportní financování, a také aktivit pracovních skupin pro exportní úvěry ohledně Rady EU a OECD. Do své činnosti zahrnuje veškeré změny a úpravy mezinárodních ustanovení. ČEB dodržuje:

1. požadavky pro klasifikaci rizikovosti zemí,
2. návrhy na úpravu pravidel pro výpočet a aplikaci minimálních úrokových sazeb,
3. požadavky ochrany životního prostředí,
4. závazky v boji proti korupci v oblasti exportních úvěrů a
5. pravidla pro financování místních nákladů.

ČEB také schválila doplnění pravidel Konsensu OECD v oblasti financování energií z vodních zdrojů a v oblasti projektového financování. ČEB současně dodržuje zásady, které jsou v souladu s mezinárodní praxí prevence proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. V oblasti mezibankovní spolupráce se ČEB zaměřuje na rozšíření okruhu partnerských bank a na navázání nových vztahů s bankami v cílových zemích českého vývozce. S vybranými bankami pak ČEB uzavírá nové dohody o vzájemné spolupráci a také celou řadu nových rámcových úvěrových smluv, jež vytvářejí předpoklady k následné podpoře vývozu do těchto zemí. [22, 35]

3.4 Legislativní rámec pojišťování a financování vývozu se státní podporou

„Účelem legislativy bylo v souladu s praxí ostatních vyspělých zemí upravit formy, metody, nástroje a subjekty pro státní podporu vývozu v pojišťovací a finanční oblasti a stanovit základní oblasti, formy, subjekty a podmínky takové podpory. Proto vláda České republiky rozhodla již v roce 1994 o přípravě zákona, který by řešil „pod jednou střešou“ uvedené aspekty jak za oblast pojišťování, tak i financování se státní podporou.“⁴⁶

⁴⁶ Citace: BÖHM, A. a JANATKA, F. *Pojištění úvěrových rizik v mezinárodním obchodě*. 1 vyd. Praha: Grada, 2004, str. 97. ISBN 80-247-0816-7.

V roce 1995 vstoupil v platnost specifický zákon týkající se pouze pojišťování a financování vývozu se státní podporou, a to zákon č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou.

3.4.1 Zákon č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou

Znění platné od 24. 4. 1995 do 29. 3. 1998. Podle tohoto zákona pojištění vývozních úvěrových rizik představovalo:

1. pojištění krátkodobých a dlouhodobých vývozních úvěrů proti teritoriálnímu riziku a
2. pojištění dlouhodobých vývozních úvěrů proti riziku nezaplacení z důvodu platební neschopnosti nebo platební nevěle fyzické osoby s trvalým pobytem nebo právnické osoby se sídlem mimo území České republiky.

Další oblastí, na kterou se státní podpora vztahovala, bylo zvýhodněné financování, které představuje financování vývozních úvěrů za podmínek, které jsou výhodnější než tržní. Jedná se zejména o dobu splatnosti úvěru a výši úrokové sazby. Formy zvýhodněného financování jsou refinanční úvěry, které představují úvěry poskytnuté bance vývozce, a přímé úvěry, které jsou poskytovány přímo vývozci nebo zahraniční osobě.

Podle tohoto zákona je provozování pojišťování vývozních úvěrových rizik svěřeno exportní pojišťovně EGAP a provozování zvýhodněného financování exportní bance ČEB. Přičemž stát ručí za závazky EGAP z pojištění úvěrových rizik a za závazky ČEB za splácení finančních zdrojů získaných exportní bankou, ale také z ostatních operací ČEB, které souvisí se zvýhodněným financováním.

První novela zákona č. 58/1995 Sb.

Znění zákona č. 60/1998 Sb., platné od 30. 3. 1998 do 1. 9. 1999. Do této novely zákona byla zavedena nová definice, a to definice pojmu tržně nezajistitelné riziko. „Pro účely tohoto zákona se rozumí tržně nezajistitelnými komerčními riziky komerční rizika, která nelze zajistit na trhu soukromého komerčního úvěrového zajištění za podmínek běžných na mezinárodních trzích“⁴⁷

⁴⁷ Citace: § 2, písm. t) zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění zákona č. 60/1998 Sb.

Podle této novely se pak teritoriálním rizikem rozumí riziko nezaplacení pohledávky z vývozního úvěru z důvodu mimořádných a nahodilých událostí v zemi, do které se vyváží, nebo v zemi, ve které má dojít k úhradě pohledávky, anebo ve třetí zemi. Komerční riziko představuje riziko nezaplacení pohledávky z vývozního úvěru zahraniční osobou z důvodu její platební neschopnosti nebo platební nevěře. Tržně nezajistitelné komerční riziko, jak vyplývá z definice, představuje komerční riziko, jenž za běžných podmínek nelze zajistit na trhu soukromého komerčního úvěrového zajištění.

Zákon tedy stanovil, že státní podpora pojištění se vztahuje jen na pojištění:

1. teritoriálních rizik a
2. tržně nezajistitelných komerčních rizik.

Základním cílem této novely bylo rozšíření státní podpory vývozu, neboť předchozí úprava neumožňovala poskytovat státní podporu na některé nové formy pojištění. Stejně tak muselo dojít k rozšíření činnosti EGAP a ČEB.

Státní podpora se vztahuje na pojištění vývozních úvěrových rizik a financování vývozu, přičemž pojištění vývozních úvěrových rizik v sobě zahrnuje pojištění:

1. krátkodobých vývozních úvěrů proti nezaplacení v důsledku teritoriálních či kombinovaných teritoriálních a tržně nezajistitelných komerčních rizik;
2. dlouhodobých vývozních úvěrů proti nezaplacení v důsledku teritoriálních či kombinovaných teritoriálních a tržně nezajistitelných komerčních rizik nebo proti nezaplacení v důsledku tržně nezajistitelných komerčních rizik;
3. investic českých právnických osob v zahraničí proti riziku zamezení převodu výnosu z investice, vyvlastnění či politicky motivovaného násilného poškození;
4. vývozců proti ztrátám, které jsou spojeny s přípravou a realizací obchodních činností;
5. úvěrů poskytnutých výrobcí nebo vývozci na financování výroby, která je určena pro vývoz proti riziku nesplacení úvěru v důsledku neschopnosti výrobce nebo vývozce splnit podmínky smlouvy o vývozu;
6. bankovních záruk či jiných služeb poskytnutých bankou vývozce zahraniční osobě za vývozce proti riziku nesplnění smluvních závazků vývozce ze smlouvy o vývozu;
7. rizik kurzové ztráty české koruny vůči cizím měnám, které vzniklé v případě pojistného plnění v důsledku rozdílu kurzu platného při sjednání pojistné smlouvy a kurzu platného při výplatě pojistného plnění.

Do novely zákona byla zavedena nová forma finanční podpory vývozu, která spočívala v úhradě úrokových rozdílů. Formy financování a finanční podpory vývozu tedy jsou:

- a) zvýhodněné financování, které představuje financování vývozních úvěrů a poskytování finančních služeb souvisejících s vývozem za zvýhodněných podmínek oproti tržním podmínkám,
- b) úhrada úrokových rozdílů, která znamená dotování části úrokových rozdílů, jenž vznikly vývozcům z nižších úrokových výnosů.

Úhrada úrokových rozdílů se vztahuje na vývozní dodavatelské úvěry se splatností delší než dva roky. Úrokový rozdíl vzniká vývozcí z nižších úrokových výnosů ve srovnání s úrokovými náklady spojenými s financováním úvěru. Výše úhrady úrokových rozdílů vývozcí činí maximálně 50 % úrokových rozdílů.

Druhá novela zákona č. 58/1995 Sb.

Tato novela byla vyhlášena ve znění zákona č. 188/1999 Sb. platného od 2. 9. 1999 do 27. 6. 2002. Nově byla do pojištění vývozních úvěrových rizik zahrnuta zajišťovací činnost vůči zahraničním úvěrovým pojišťovnám ve vztahu k pojištění krátkodobých i dlouhodobých vývozních úvěrů proti nezaplacení v důsledku teritoriálních nebo kombinovaných teritoriálních a tržně nezajistitelných komerčních rizik a pojištění investic českých právnických osob v zahraničí proti riziku zamezení převodu výnosů z investice, vyvlastnění nebo politicky motivovaného násilného poškození. Zajišťovací činnosti souvisí s účastí vývozce na dodávkách zboží nebo poskytnutí služeb dovozci, které jsou uskutečněny zahraniční osobou, a to v rozsahu podílu vývozce na těchto dodávkách.

Podle této novely bylo také financování vývozních úvěrů a poskytování finančních služeb s vývozem souvisejících rozšířeno o financování místních nákladů, které jsou nezbytné pro uskutečnění vývozu v zemi sídla nebo trvalého pobytu dovozce. Místní náklady představují výdaje na služby a zboží, které je nutné vynaložit v souladu se smlouvou o vývozu nebo smlouvou mezi dovozcem a zahraniční osobou buď pro uskutečnění vývozu, nebo pro dokončení projektu či díla v zemi sídla nebo trvalého pobytu dovozce.

Třetí novela zákona č. 58/1995 Sb.

Tato novela byla vyhlášena ve znění zákona č. 282/2002 Sb., které bylo platné od 28. 6. 2002 do 28. 9. 2005. Tato novela upravuje pojišťování a financování vývozu se státní podporou v souladu s právem Evropského společenství, konkrétně se:

- směrnicí Rady 98/29/ES ze dne 7. května 1998 o harmonizaci hlavních podmínek týkajících se pojišťování vývozních úvěrů pro transakce se střednědobým a dlouhodobým pojištěním,
- rozhodnutím Rady 2001/76/ES ze dne 22. prosince 2001, které nahrazuje rozhodnutí ze dne 4. dubna 1978 o používání jistých zásad v rámci státem podporovaných vývozních úvěrů, tedy Ujednání o pravidlech pro státem podporované vývozní úvěry,
- dohodou o subvencích a vyrovnávacích opatřeních, která jsou publikována ve sdělení Ministerstva zahraničních věcí, jenž je uveřejněno ve Sbírce zákonů pod číslem 191/1995 Sb.

Podle této novely zákona má státní podpora vývozu podobu:

- 1) pojištění vývozních úvěrových rizik,
- 2) podpořeného financování a
- 3) úhrady úrokových rozdílů.

Pojištění vývozních úvěrových rizik v sobě zahrnuje stejné typy pojištění jako byly uvedeny v novele č. 60/1998 Sb. Podpořené financování představuje krátkodobé a dlouhodobé financování a poskytování:

- vývozních úvěrů,
- úvěrů na financování výroby pro vývoz,
- úvěrů na investice a
- úvěrů na projektové financování.

Do podpořeného financování patří také krátkodobé a dlouhodobé poskytování finančních služeb, které souvisejí s vývozem a mají formu úvěrů refinančních či přímých, nebo finančních služeb.

Úvěry: a) refinanční se poskytují:

- bance vývozce na financování vývozu nebo projektové financování,
- bance vývozce a bance výrobce na financování výroby pro vývoz,
- bance investora na financování investice;

b) přímé se poskytují:

- vývozci nebo zahraniční osobě na financování vývozu,
- vývozci a výrobci na financování výroby pro vývoz,
- investorovi na financování investice,
- vývozci na projektové financování.

Finanční služby související s vývozem zahrnují:

- bankovní záruky,
- otevírání akreditivů,
- platební styk a zúčtování,
- zajišťovací operace a
- financování místních nákladů v zemi sídla nebo trvalého pobytu dovozce.

Dále tato novela jiným způsobem upravuje vymezení pojmů rizik. Komerčním rizikem se rozumí riziko nezaplacení pohledávky z vývozního úvěru zahraničním soukromoprávním dlužníkem z důvodu platební neschopnosti nebo platební nevůle. Teritoriální rizika pak představují rizika platební nevůle veřejnoprávního dlužníka, rozhodnutí třetí země, zákaz plateb (moratorium), nemožnost nebo zdržení převodu finančních prostředků, rozhodnutí orgánů v zemi dlužníka, rozhodnutí orgánů v zemi pojistitele nebo pojištěného a okolnosti představující vyšší moc.

Touto novelou byl vytvořen základ pro vyčlenění komerčního pojištění EGAP do samostatné dceřiné společnosti. Novela umožnila EGAP založit právnickou osobu nebo nabýt podíl v právnické osobě, jejímž předmětem podnikání je pojišťovací a zajišťovací činnost. Do té doby EGAP nesměl zakládat ani zřizovat právnické osoby, s výjimkou ČEB, a ani se na jejich založení či zřízení podílet nebo v nich získávat majetkové podíly. Možnosti založit právnickou osobu využil EGAP 1. října 2005, kdy došlo k vyčlenění komerčního pojištění do dceřiné společnosti EGAP – Komerční úvěrové pojišťovny EGAP, a.s. Podle dosavadního znění zákona č. 58/1995 Sb. bylo nezbytně nutné, aby EGAP zůstala většinovým společníkem v této dceřiné společnosti. Stejně tak ani ČEB nesměla zakládat nebo zřizovat právnické osoby. Touto novelou ji bylo umožněno získat podíl v právnické osobě, jejímž předmětem činnosti je poskytování a převod mezibankovních plateb a přenos mezibankovních informací.

Čtvrtá novela zákona č. 58/1995 Sb.

Tento zákon byl ve sbírce zákonů publikován pod č. 377/2005 Sb. a byl platný od 29. 9. 2005 do 25. 1. 2006. Tato novela říká, že všechna ustanovení zákona č. 58/1995 Sb., která se týkají bank, se obdobně použijí pro spořitelny a úvěrová družstva.

Od prosince 2005 EGAP i ČEB zliberalizovaly a zjednodušily požadavky na prokazování podílu českého zboží a služeb na hodnotě vývozu. Minimální podíl domácího původu zboží a služeb na celkové hodnotě vývozu byl snížen z dosavadních nejméně 60 % na 50 %. Tento podíl je základní podmínkou pro poskytnutí státní podpory při úvěrovém pojištění, resp. u podpořeného financování.

Pátá novela zákona č. 58/1995 Sb.

Tato novela byla uzákoněna ve znění zákona č. 23/2006 Sb., který nabyl platnosti 26. ledna 2006. Novela byla připravena kvůli zrušení povinnosti EGAP mít většinový podíl v dceřiné společnosti, neboť to omezovalo výši základního kapitálu dceřiné společnosti a znemožňovalo získat případného strategického partnera. V rámci této novely bylo uzákoněno, že požadovaný podíl účasti EGAP v dceřiné společnosti byl snížen na 30 % základního kapitálu. EGAP tak dostal šanci získat kapitál případným prodejem části akcií KUPEG a hlavně začít spolupracovat s některým z významných hráčů na trhu úvěrového pojištění.

V rámci této novely došlo také k rozšíření činnosti EGAP. Novela rozšiřuje státní podporu vývozu poskytovanou formou pojištění vývozních úvěrových rizik o:

- zajišťovací činnost vůči úvěrových pojišťovněm v rámci pojištění vývozu proti tržně nezajistitelným teritoriálním a tržně nezajistitelným komerčním rizikům a
- pojištění a zajištění úvěrů malých a středních podnikatelů s trvalým pobytem na území ČR.

Hlavní myšlenka nového produktu pro malé a střední podnikatele je vlastně zjednodušení a celkové zpřístupnění úvěrového pojištění pro malé a střední vývozce.

Tato novela zákona č. 58/1995 Sb. rozšířila možnosti EGAP z hlediska možnosti pojišťovat případy s mimořádně vysokým rizikem, které byly běžně nepojistitelné, ať již kvůli mimořádně vysokým teritoriálním či kombinovaným komerčním a teritoriálním rizikům nebo kvůli riziku nesplacení úvěru z důvodu neschopnosti výrobce nebo vývozce splnit všechny podmínky smlouvy o vývozu. Pro tyto případy s mimořádně vysokým rizikem stanovilo Ministerstvo financí odlišné limity rezerv, angažovanosti a podílu EGAP na pojistném plnění, než pro vývoz do méně rizikových oblastí.

Významnou legislativní změnou v souvislosti s ČEB bylo upuštění od zákonného požadavku pojišťovat veškeré úvěry poskytnuté ČEB u EGAP. V minulosti musela ČEB pojišťovat u EGAP všechny úvěry, např. i úvěry poskytované vysoce bonitním zahraničním bankám pro dovozce českého zboží, což samozřejmě znamenalo i dražší úvěr pro klienta, nebo vývozní úvěry do zemí západní Evropy, kdy pojistka kryla zejména politické riziko země dovozu, přestože je v rámci zemí EU prakticky nulové. Novela tedy umožnila zajišťovat úvěrová rizika i jiným způsobem, než jen výhradně pojištěním u EGAP. Tímto krokem lze v některých případech dosáhnout výrazně levnějšího financování projektu. [26]

3.4.2 Vyhláška Ministerstva financí k provedení zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou

Tato část práce se bude zabývat pojistnou angažovaností a využitím pojistné kapacity v pojištění se státní podporou. Přestože je pojistná angažovanost definována v souladu s § 2, písm. s) zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou, v platném znění, je zařazena do této kapitoly, a to z důvodu spojitosti s pojistnou kapacitou, jejíž způsob výpočtu je dán právě vyhláškou č. 278/1998 Sb., k provedení zákona č. 58/1995 Sb. (ve znění č. 407/2006 Sb.), a stejně tak z důvodu provázanosti s pojistnými fondy a rezervami, které tato vyhláška také upravuje.

Pojistná angažovanost (PA) exportní pojišťovny

Pojistnou angažovaností se rozumí souhrn hodnot pojištěných vývozních úvěrových rizik z uzavřených pojistných smluv v nominální výši včetně úroků a smluvních poplatků a ze zajišťovací činnosti. Tento souhrn hodnot je snížen o hodnotu rizik, která již zanikla, a o hodnotu smluv o příslibu pojištění ve výši 50 % jejich nominální hodnoty. Jde tedy o průběžně se měnící veličinu s tím, že její stav se mění každodenně.

Veškerá pojistná angažovanost u pojištění se státní podporou je na základě zákona č. 58/1995 Sb., v platném znění, zajišťována systémem fondů a rezerv, které jsou vytvářeny s podporou státního rozpočtu a také se na ni vztahuje státní záruka za závazky společnosti EGAP z pojištění se státní podporou, která vyplývá z § 8 zákona č. 58/1995 Sb. [26]

Pojistná kapacita (PK) exportní pojišťovny

Pojistná kapacita představuje horní limit pojistné angažovanosti pojišťovny z uzavřených pojistných smluv a smluv o příslibu pojištění. Pro daný rok se v zákoně o státním rozpočtu stanoví výše pojistné kapacity EGAP a zároveň i výše dotace, která plyne ze zdrojů státního rozpočtu, pro doplnění pojistných fondů. Na rozdíl od pojistné angažovanosti je pojistná kapacita EGAP veličinou stavovou.

Výpočet pojistné kapacity se provádí na základě návrhu EGAP a vychází ze souhrnu hodnot:

1. vývozních úvěrových rizik, která jsou kryta platnými pojistnými smlouvami a jsou snížena o hodnotu předpokládaných splátek pojištěných úvěrů,
2. vývozních úvěrových rizik obsažených ve smlouvách z aktivní zajišťovací činnosti,
3. vývozních úvěrových rizik obsažených ve smlouvách o příslibu pojištění a v rozpracovaných smlouvách, u kterých lze předpokládat uzavření pojistných smluv v roce, na který je státní rozpočet sestavován.

Exportní pojišťovna nesmí přijímat k pojištění vývozní úvěrová rizika, která přesahují její pojistnou kapacitu. EGAP může pojistit jednotlivá vývozní úvěrová rizika až do výše 20 % pojistné kapacity, která je stanovena pro daný rok, kdy je na toto riziko sjednáno pojištění. Aby mohla exportní pojišťovna pojistit jednotlivé vývozní úvěrové riziko až do výše 40 % pojistné kapacity, musí mít souhlas ministerstva financí a ministerstva průmyslu a obchodu. Pro pojištění rizik, která přesahují 40 % pojistné kapacity musí mít pojišťovna souhlas vlády. [27]

Pojistné fondy a rezervy exportní pojišťovny

Pro svůj bezpečný provoz musí EGAP udržovat pojistné fondy a rezervy ve výši minimálně 9,5 % z objemu pojistné angažovanosti snížené o pojistnou angažovanost krytou pasivním zajištěním, tj. o hodnotu, krytou smlouvami o zajištění uzavřenými se zahraničími státními úvěrovými pojišťovnami. Pro pojišťovací případy s mimořádně vysokým pojišťovacím rizikem je nyní stanoven poměr mezi výší fondů a rezerv na úrovni nejméně 35 % z objemu pojistné angažovanosti, opět snížené o pojistnou angažovanost krytou pasivním zajištěním. [27]

Je třeba konstatovat, že k doplňování pojistných fondů ze státního rozpočtu došlo naposledy v roce 2004, kdy dotace státu činila 400 mil. Kč a pojistná kapacita EGAP byla v tomto roce stanovena ve výši 120 mld. Kč. Od té doby nebyly čerpány žádné zdroje ze státního rozpočtu a pojistné fondy jsou doplňovány z vlastních zdrojů EGAP. Následující tabulka č. 12 ukazuje v rámci EGAP stav celkové pojistné angažovanosti na konci let 2006 a 2007, výši pojistné kapacity a její využití, dále také výši fondů a rezerv a jejich %-ní podíl na krytí pojistné angažovanosti. [31]

Tab. č. 9 – Pojistná kapacita EGAP a její využití – stav k 31.12. (v mil. Kč)

	2006	2007
PK stanovená ve státním rozpočtu	120 000	120 000
PA k propočtu PK	68 881	89 123
- využití PK (v %)	57,4	74,3
PA k propočtu fondů a rezerv	66 697	87 520
Výše fondů a rezerv	10 185	11 272
- krytí PA fondy a rezervami (v %)	15,3	12,9
Výše dotace ze státního rozpočtu do fondů	0	0

Zdroj: Interní materiály EGAP. Vlastní zpracování

Pojistná kapacita na roky 2006 a 2007 byla ve státním rozpočtu stanovena na 120 mld. Kč. Celkový stav pojistné angažovanosti k 31. 12. 2006 byl ve výši 68,9 mld. Kč, takže pojistná kapacita byla využita na 57,7 %. O rok později pojistná angažovanost podle předběžných odhadů činila 89,1 mld. Kč, tzn. že pojistná kapacita byla využita už na 74,3 %. Konkrétně se hodnota pojistné

angažovanosti od ledna do prosince 2007 absolutně zvýšila o 20,2 mld. Kč. Na zvýšení pojistné angažovanosti měl výrazný vliv nárůst objemu nových pojistných hodnot v roce 2007, který byl zapříčiněn uzavřením pojištění na rozsáhlé obchodní případy. Do roku 2006 převažovaly případy ne tak rozsáhlého charakteru a stav pojistné angažovanosti se od roku 2002 meziročně příliš neměnil. Nyní do angažovanosti vstoupily velké objemy, a ty budou hodnotu pojistné angažovanosti udržovat na úrovni vyšší než tomu bylo v předchozích letech.

V důsledku pojišťování rozsáhlých obchodní případů a vzhledem k postupnému přibližování výkonů EGAP hranici 120 mld. Kč bude nutné v rámci přípravy podkladů pro státní rozpočet na rok 2009 uvažovat o zvýšení pojistné kapacity EGAP na 150 mld. Kč avšak bez nároků na doplnění fondů pro krytí pojistné angažovanosti ze státního rozpočtu.

Ukazatel pojistné angažovanosti určené k propočtu pojistné kapacity není upraven o hodnotu pasivního zajištění, naopak ukazatel pojistné angažovanosti, který je určen k propočtu krytí pojistnými fondy a rezervami, je snížen o hodnotu pasivního zajištění. Pojistná angažovanost, kterou je EGAP povinen krýt svými pojistnými fondy a rezervami, se podle předběžných výsledků očekává k 31. prosince 2007 ve výši 87,5 mld. Kč. Výše pojistných fondů a rezerv by ke stejnému datu měla činit 11,2 mld. Kč, což představuje 12,8% podíl fondů a rezerv na pojistné angažovanosti. Celková výše pojistné angažovanosti EGAP u pojištění se státní podporou byla k 31. prosince 2007 plně kryta stávajícími pojistnými fondy a rezervami společnosti, proto EGAP nečerpal žádné rozpočtové prostředky na posílení svých fondů.

3.4.3 Vyhláška č. 303/1998 Sb., k provedení zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví

Vyhláška Ministerstva financí č. 303/1998 Sb., kterou se provádí zákon o pojišťovnictví, ve znění č. 458/2006 Sb., v souladu s direktivami EU ukládá povinnosti vytvářet vyrovnávací rezervu pro odvětví č. 14 neživotního pojištění, tedy pro pojištění úvěru, a dále pro odvětví neživotního pojištění, u kterých dochází k výkyvům ve škodném poměru, jenž jsou způsobeny skutečnostmi nezávislými na vůli pojišťovny.

Vyrovnávací rezerva

Jak název napovídá tato rezerva je určena na vyrovnání mimořádných rizik, tedy na vyrovnání zvýšených nákladů na pojistná plnění, která vzniknou v důsledku kolísání škodného poměru. V obdobích s příznivým škodným poměrem je rezerva vytvářena ze vznikajícího přebytku

pojistného a v obdobích s nepříznivým škodným poměrem dochází k čerpání této rezervy. Škodným poměrem se rozumí podíl čistého pojistného plnění a čistého zaslouženého pojistného, přičemž oba ukazatelé jsou očištěny o částky postoupené k zajištění.

Tvorba vyrovnávací rezervy představuje u pojištění úvěru 12 % čistého zaslouženého pojistného až do dosažení horní hranice, která představuje 150 % průměrné výše čistého zaslouženého pojistného za sledované období. Čerpání z vyrovnávací rezervy je možné, pokud škodný poměr za sledované období je větší než horní mez škodného poměru stanoveného vyhláškou, která odpovídá 95 %. Čerpá se procentní rozdíl z čistého zaslouženého pojistného za sledované období, a to až do výše vytvořené vyrovnávací rezervy v daném období. Proces tvorby a čerpání vyrovnávací rezervy EGAP zachycuje následující tabulka č. 10. [4, 28, 29]

Tab. č. 10 - Vyrovnávací rezerva EGAP (v tis. Kč)

Stav k 1.11 2005	89 430
Tvorba v roce 2005	57 763
Čerpání za rok 2005	- 105 529
Převod do KÚP	- 34 091
Stav k 31.12.2005	7 573
Tvorba v roce 2006	63 552
Čerpání za rok 2006	- 66 719
Stav k 31.12.2006	4 406
Tvorba v roce 2007	74 443
Čerpání za rok 2007	-71 565
Stav k 31.12.2007	7 284
Plánovaná tvorba v roce 2008	82 696
Plánované čerpání za rok 2008	- 80 023
Stav k 31.12.2008	9 957

Zdroj: Interní materiály EGAP. Vlastní zpracování.

Stav vyrovnávací rezervy na počátku roku 2005 byl cca 89,5 mil. Kč, avšak v průběhu roku její saldo dosáhlo hodnoty až 47,8 mil. Kč a ke všemu došlo k přesunu části vyrovnávací rezervy o velikosti 34 mil. Kč do dceřiné společnosti KÚP. V roce 2006 stav rezervy poklesl o 3,2 mil. Kč. Podle předběžných výpočtů roku 2007 by oproti minulému roku měla rezerva vrůst o 2,8 mil. Kč a stejně tak podle záměru na rok 2008 by měla vzrůst o cca 2,7 mil. Kč.

V souvislosti s vyrovnávací rezervou je třeba říci, že od roku 2008 bude její tvorba a čerpání neuznatelná z daňového hlediska. Pro EGAP to znamená, že v roce 2008 bude navýšen daňový základ o rozdíl mezi tvorbou a použitím vyrovnávací rezervy, tedy podle předběžných odhadů by se mělo jednat o částku cca 2,7 mil. Kč.

3.5 Exportní strategie ČR pro období 2006-2010

EGAP i ČEB hrají důležitou roli v české exportní politice, neboť i do budoucna se počítá s jejich zapojením do podpory českého vývozu. Role těchto dvou institucí spočívá zejména v nabízení vývozcům takových služeb, které nejsou za daných podmínek přijatelné pro soukromé instituce kvůli vyššímu riziku nebo delší době splatnosti úvěru.

Vize Exportní strategie ČR pro období 2006-2010 spočívá v prosazení České republiky ve světě prostřednictvím obchodu a investic. Strategie by měla přispět k udržení a posílení dobrých výsledků zahraničního obchodu, neboť vývoz zboží a služeb má pozitivní vliv na zvýšení konkurenceschopnosti domácích firem, růst produktivity práce, zrychlení inovačních procesů a na snížení nezaměstnanosti. Novým prvkem v exportní strategii je její zaměření na celé spektrum obchodních vztahů, nikoliv jen na export zboží, jak tomu bylo v rámci Koncepce proexportní politiky 2003-2006. Exportní strategie ČR 2006-2010 se zaměřuje na vývoz služeb a rozvoj investičních aktivit českých podnikatelských subjektů v zahraničí.

Cílem exportní strategie je maximalizovat příležitosti na zahraničních trzích. Přičemž metodika rozlišuje země:

- prioritní⁴⁸, u kterých existuje výrazný potenciál růstu obchodní spolupráce, a
- zvláštního významu, s kterými již probíhá intenzivní a rozsáhlá obchodně ekonomická spolupráce, ale potenciál pro její rozšíření není tak vysoký jako u prioritních zemí.

Aktivity strategie se budou u prioritních zemí soustředit na rozvoj trhu a využití potenciálu růstu, u zemí zvláštního významu bude kladen důraz na udržení stávající pozice a na maximalizaci příležitostí.

V rámci vize bylo stanoveno dvanáct projektů, které odpovídají čtyřem cílům:

1. Více podnikatelských příležitostí (liberalizace obchodu, teritoriální priority, budování značky);
2. Poskytování profesionální a účinné podpory (asistence, zvýšení vývozu služeb, zvýšení přímých investic a akvizic, vývozní aliance);
3. Zlepšení a rozšíření kvality služeb (nový systém služeb státu, zákaznické centrum);
4. Zvýšení kapacity pro export (síť pro export, financování, vzdělávání).

⁴⁸ Do této skupiny patří Rusko, Ukrajina, Bulharsko, Rumunsko, Turecko, Srbsko a Černá Hora, Chorvatsko, Čína, Indie, Vietnam, Egypt, Saúdská Arábie, Spojené Arabské Emiráty, Kanada, USA, Mexiko, Brazílie, Argentina a Chile.

Uvedených cílů má být dosaženo prostřednictvím těchto dvanácti projektů, avšak v této práci bude zmínka pouze o těch projektech, ve kterých se angažuje EGAP a ČEB.

Asistence pro exportéry

Účelem tohoto projektu je poskytování profesionální, efektivní a účelné asistence firmám, přičemž informace o bonitě zahraničních partnerů budou získány z databáze EGAP.

Sít' pro export

Cílem tohoto projektu je zvýšit informovanost o dění v teritoriu a v tamních příležitostech a zjednodušit získávání informací pro podnikatele.

Exportní akademie

Projekt má za cíl zlepšit exportní pravomoci firem a vzdělání exportérů. ČEB organizuje vzdělávání vývozců v oblasti exportního financování na svých seminářích a akcích pro exportéry, EGAP pořádá semináře a přednášky o možnostech podpory vývozu formou úvěrového pojištění. Všechny akce se odehrávají ve spolupráci s profesními sdruženími jako jsou CzechTrade, Mezinárodní obchodní komora, Česká bankovní asociace, Česká asociace pojišťoven, Hospodářská komora a Svaz průmyslu dopravy.

Rozvoj vývozních aliancí

Hlavní myšlenkou tohoto projektu je fakt, že české firmy mají větší šanci uspět v zahraničí jako aliance. EGAP má nabízet aliancím tuzemských firem pojištění proti rizikům nezaplacení jak finálního vývozce, tak jeho subdodavatele, stejně tak může aliancím zajistit pojištění úvěru na předexportní financování výroby pro vývoz.

Zvýšení přímých investic a akvizic do zahraničí

V rámci tohoto projektu se EGAP a ČEB má spojit s CzechTrade a připravit jednotnou nabídku služeb pro české investory za účelem vybudování systému podpory investic a akvizic, který by měl být založen především na nabídce pojištění investic v zahraničí proti politickým i ekonomickým rizikům. Využití tohoto pojištění by mělo přispět ke zvýšení dostupnosti financování investic z ČEB i z komerčních zdrojů. Pojištění investice v zahraničí tak může sloužit jako podpůrný zajišťovací nástroj pro získání úvěru na financování investice.

EGAP investorům v zahraničí nabízí pojištění jejich investic proti základním politickým rizikům (vyvlastnění bez náhrady, znárodnění, zamezení transferu výnosů z investice či výnosů z prodeje

investice, poškození investice politicky motivovaným násilným činem) a proti rozhodujícím komerčním rizikům (porušení smluvních závazků a výchozích ekonomických podmínek investice ze strany administrativních orgánů hostitelského státu). EGAP podle Exportní strategie má svoji nabídku podpory pro investory dále rozšiřovat o krytí dodatečných ekonomických rizik spojených s investicemi v zahraničí.

ČEB poskytuje dlouhodobé financování investic v zahraničí českým právníckým nebo zahraničním osobám, v nichž mají české právnícké osoby majetkovou účast, za účelem podpory jejich aktivit, které směřují k založení a rozvoji podnikání nové nebo již existující společnosti v zahraničí.

Rozšíření financování českého exportu

Tento projekt v sobě zahrnuje myšlenku větší dostupnosti různých forem financování a pojištění. V první řadě jde o poskytování nových finančních služeb ČEB a EGAP pro český export. Nová nabídka služeb ČEB bude obsahovat: aranžování a dofinancování, financování investic do podniků v zahraničí a financování dlouhodobých výrobních programů.

V rámci EGAP půjde o služby:

- pojištění úvěrů na rizika regionálních bank,
- pojištění prodejů z dceřiných společností v daném teritoriu, které má být nabízeno pro podporu fungování investic českých podniků v zahraničí určených k distribuci prodejů na místních trzích,
- pojištění úvěrů na financování investic do zařízení na rozšíření výroby, které mohou být spláceny z výnosů z produkce těchto zařízení na rozšíření výroby – toto pojištění bude rozšiřovat pojištění úvěrů na financování výroby pro vývoz,
- pojištění záruk spojených s vývozním kontraktem nebo jeho přípravou, a to proti riziku zneužití záruky kupujícími a také proti riziku nesplnění vývozního kontraktu z důvodů na straně českého exportéra,
- pojištění úvěrů na financování nákladů prospekce trhu proti riziku neúspěchu marketingového průzkumu trhu,
- v rámci komerčního pojištění věnují EGAP a KÚP zvláštní pozornost malým a středním podnikatelům (dále jen „MPS“), kteří představují více než 70% z celkového počtu klientů EGAP a KÚP. Pro MSP budou vytvářet samostatné modifikace produktů se zaměřením na snížení administrativní náročnosti.

Součástí projektu na Rozšíření financování českého exportu je možnost využití strukturálních fondů EU a rovněž využití rozvojové spolupráce EU k podpoře exportu. Posledním prvkem tohoto projektu je využití dlouhodobých vládních vývozních úvěrů. Státní podpora vývozu se v EU soustředí na regulování státní podpory úvěrového pojištění a podpořeného financování u dlouhodobých úvěrů se splatností delší než dva roky, především pro vývozy směřující do třetích zemí mimo EU. Tento typ úvěrů se označuje soft loans. Vláda ČR schválila na základě pravidel v Konsensu OECD, že se bude vždy jednat o kombinaci dlouhodobého vládního úvěru a dlouhodobého vývozního úvěru za standardních podmínek státní podpory, tedy s podporou úvěrového pojištění od EGAP, resp. s podpořeným financováním od ČEB.

Exportní strategie ČR se zaměřuje na rozvoj schopností českých podnikatelů uspět na zahraničních trzích. Její realizace má zlepšit postavení ČR v zahraničí, což by mělo mít pozitivní dopad hlavně na pronikání českých vývozců na zahraniční trhy, ale také na zvýšení jejich konkurenceschopnosti a zvýšení produktivity práce. Plnění cílů exportní strategie by s sebou mělo přinést zvýšení hodnoty českého exportu zboží na jednoho obyvatele, zvýšení podílů ČR na světovém exportu zboží a služeb, zlepšení alokace zdrojů pomocí projektového řízení, vytvoření silnější značky země, zlepšení koordinace činností, zvýšení kvality a efektivnosti služeb státu. [13]

4 Komerční úvěrové pojištění na českém pojistném trhu

Od 90. let až do současnosti měl na vývoj českého pojistného trhu významný vliv vývoj na světovém trhu a to především z důvodu globální konsolidace, a proto je důležité nejprve zmapovat situaci na světovém trhu pojištění pohledávek a poté analyzovat český trh, kde dojde k představení nejvýznamnějších komerčních úvěrových pojišťoven. Poté bude rozebrána jejich činnost z hlediska jednotlivých ukazatelů a následně dojde k vyhodnocení jejich podílu na trhu úvěrového pojištění.

4.1 Komerční úvěrové pojištění na světovém trhu

Počátky úvěrového pojištění pohledávek spadají na přelom 19. a 20. století, kdy začaly vznikat první instituce, které poskytovaly toto pojištění pohledávek. Například již v roce 1893 byla založena americká pojišťovna ACI, která je nyní součástí skupiny EULER HERMES. Dnešní vůdčí pojišťovny vznikaly až později, a to konkrétně: v roce 1917 byl založen HERMES, o osm let později NCM, který je předchůdcem dnešního Atradius, a až v roce 1946 vzniklá COFACE.

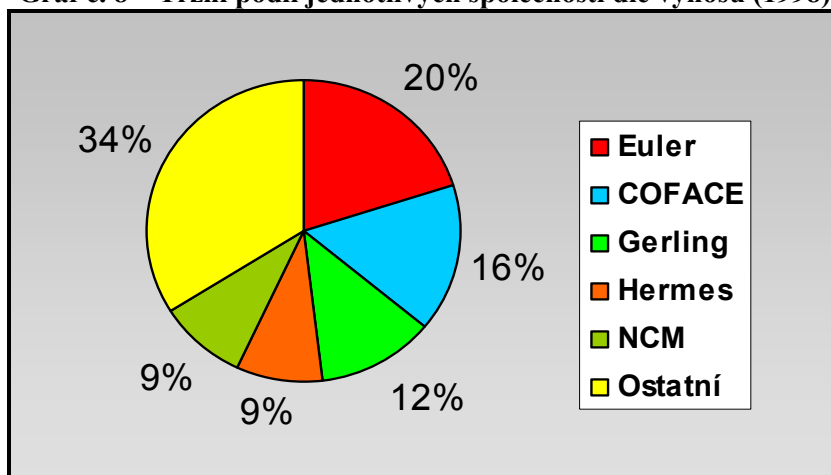
V průběhu 20. století se tento typ pojištění stává oblíbeným nástrojem zajišťujícím úvěrové riziko a to především v Evropě. Úvěrové pojištění pozitivně působí na rozvoj mezinárodního obchodu. Avšak i v rámci integrace je podnikatelské prostředí v rámci EU nejednotné, a proto je zahraniční obchod považován za rizikovější než obchod uvnitř jedné země.

V důsledku globalizace dochází od počátku 90. let v rámci odvětví pojištění pohledávek k četným fúzím a akvizicím institucí, které tuto službu poskytují. V roce 1998 mělo značný podíl na trhu pět společností: EULER, COFACE, GERLING, HERMES a NCM. Dohromady zaujímaly 2/3 trhu. Za zmínku stojí, že součet tržních podílů menších společností převyšoval tržní podíl největší společnosti EULER.

V roce 2005 zaujímaly čtyři vedoucí společnosti asi 80% tržní podíl. První pozice patřila společnosti EULER HERMES, za ní následovaly ATRADIUS, COFACE a CRÉDITO y CAUCIÓN (dále jen „CyC“). Je třeba si povšimnout, že podíl vedoucí společnosti již nepřevyšuje součet tržních podílů ostatních předních společností. V současnosti jsou na trhu již tři vedoucí společnosti, a to EULER HERMES, ATRADIUS GROUP a COFACE. [43]

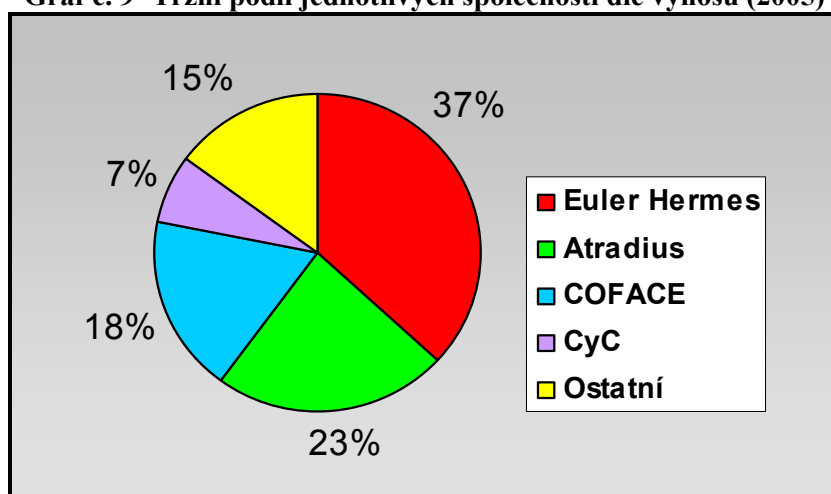
Probíhající konsolidaci zachycují následující dva grafy. První graf zobrazuje velikost tržních podílů společností v roce 1998, tedy ještě před nástupem akvizičních změn. Druhý graf ukazuje stejnou situaci, avšak o sedm let později.

Graf č. 8 – Tržní podíl jednotlivých společností dle výnosů (1998)

Zdroj: Swiss Re. Sigma study No. 7/2000 [on-line]⁴⁹. Vlastní zpracování.

Graf č. 9 - Tržní podíl jednotlivých společností dle výnosů (2005)

Zdroj: Swiss Re. Sigma study No.6/2006 [on-line]⁵⁰. Vlastní zpracování.

⁴⁹ Trade credit Insurance: globalisation and the e-business are the key opportunities. Dostupné z <http://www.swissre.com/resources/0b9f4880855c6201b367bb80a45d76a0-sigma7_2000_e.pdf> [cit. 19. 2. 2008]

⁵⁰ Credit insurance and surety: solidifying commitments. Dostupné z <http://www.swissre.com/resources/7d907180455c56da9837ba80a45d76a0-sigma6_2006_e_rev.pdf> [cit. 19. 2. 2008]

Nejvýraznější změny v oblasti úvěrového pojištění nastaly v průběhu posledních šesti let.

- K první patrné změně došlo v roce 2001 a představovala fúzi německé společnosti GERLING a holandské NCM. Vznikl tak koncern GERLING NCM, který se stal celosvětově druhou největší pojišťovnou pohledávek.
- Další významná změna nastala v roce 2002, kdy došlo k akvizici německého HERMES francouzskou společností EULER. Většinovým vlastníkem obou společností byla skupina Allianz, která se rozhodla sjednotit aktivity holdingu, jež souvisely s pojištěním pohledávek, do jediné společnosti pod názvem EULER HERMES. Vznikl tak největší subjekt na trhu úvěrového pojištění s více jak třetinovým tržním podílem.
- Další změna nastala v roce 2003, kdy došlo k přejmenování koncernu GERLING NCM na ATRADIUS.
- V roce 2005 vstupuje na trh pojištění pohledávek španělská společnost Crédito y Caución, která se v té době dostala na čtvrté místo podle tržního podílu, hned za společnost COFACE.
- Důležitým krokem v roce 2007 bylo sloučení ATRADIUS a CyC pod nově vytvořenou společností ATRADIUS GROUP, čímž si ATRADIUS GROUP upevnil druhou pozici za skupinou EULER HERMES.

V současnosti dochází k upevňování postavení tří nejsilnějších společností, tedy EULER HERMES, ATRADIUS GROUP a COFACE. Jejich konkurenční boj se bude zaměřovat na trhy s největším potenciálem, který mají hlavně asijské země. [16, 17, 37]

4.2 Komerční úvěrové pojištění na tuzemském trhu

Jak již bylo zmíněno na vývoji českého trhu lze pozorovat dopady globální konsolidace. Český trh v podstatě kopíruje světový trh a všechny nejvýznamnější globální společnosti jsou na tuzemském trhu pojištění pohledávek zastoupeny.

V České republice bylo původně komerční úvěrové pojištění poskytováno jako doplňková služba státní úvěrové pojišťovny EGAP. Společnost EGAP působila v tomto odvětví jako monopol. Ke konci devadesátých let došlo k postupné diverzifikaci českého pojistného trhu v oblasti komerčního úvěrového pojištění. Kromě společnosti EGAP zde začala působit od roku 1997 společnost Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s., a o rok později také společnost Gerling-Koncern Všeobecná pojišťovací, a.s., jejíž pojistný kmen později přešel na organizační složku Atradius.

Vedoucí postavení v oblasti pojištění krátkodobých komerčních rizik patřilo až do roku 2005 společnosti EGAP. Poté došlo k převodu pojistného kmene obsahující komerční rizika na dceřinou společnost KUPEG, která převzala i první místo z hlediska podílu na trhu. V roce 2007 vstoupila na český trh ještě organizační složka společnosti COFACE.

V současnosti na českém pojistném trhu mají jako hlavní předmět své činnosti uvedeno komerční úvěrové pojištění tyto společnosti:

1. Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a. s.
2. Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a. s.
3. Atradius Credit Insurance N.V., organizační složka
- pobočka nizozemského zřizovatele Atradius Credit Insurance N. V.
4. Coface Austria Kreditversicherung AG, organizační složka Česko
- pobočka rakouského zřizovatele Österreichische Kreditversicherung Coface AG

Výše uvedené pojišťovny a pobočky pojišťoven ze států EU budou následně analyzovány.

4.3 Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a. s.

4.3.1 Všeobecné informace

Komerční úvěrové pojištění bylo v rámci společnosti EGAP vedeno zvlášť od pojištění se státní podporou. Avšak s rostoucími požadavky na transparentnost, které přicházely ze strany Evropské unie, došlo k oddělení komerčního pojištění od pojištění se státní podporou a bylo rozhodnuto o převodu pojistného kmene komerčního pojištění do dceřiné společnosti EGAP.

Jak již bylo uvedeno Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a.s. (dále jen „KUPEG“ nebo „KÚP“)⁵¹ byla založena 31. ledna 2005 jako dceřiná společnost společnosti EGAP, do které byl vložen pojistný kmen zabývající se komerčním úvěrovým pojištěním. Až do 25. května 2007 byl jediným akcionářem EGAP, poté vláda ČR schválila návrh na prodej 66% podílu EGAP ve společnosti KÚP konsorciu belgické a italské úvěrové pojišťovny Ducroire-Delcredere & SACE.

⁵¹ Název KUPEG bude používám do doby, dokud byla společnost v plném vlastnictví společnosti EGAP, tedy do 25. května 2007. Od doby, kdy došlo k privatizaci společnosti, bude užíván název KÚP.

4.3.2 Produkty

KÚP nabízí komerční úvěrové pojištění jak tuzemských, tak exportních pohledávek. Pojištění exportních pohledávek proti komerčním rizikům bylo nabízeno již od počátku pojišťovací činnosti EGAP v roce 1992, avšak pojištění tuzemských pohledávek bylo zavedeno až od roku 1997. Od roku 2000 bylo zavedeno pojištění proti nezaplacení, a to pro pohledávky exportní i tuzemské.

e-MODUL

Hlavním produktem KÚP je produkt e-Modul, který slouží pro krytí rizika nezaplacení pohledávek za tuzemskými nebo zahraničními dlužníky. Pojistná událost nastane v případě, že nedojde k zaplacení pohledávky z důvodu platební neschopnosti odběratele v době splatnosti a ani v průběhu čekací doby, poté KÚP vyplatí pojištěnému pojistné plnění snížené o spoluúčast. Pojištění je komplexní, neboť v sobě zahrnuje jak pojištění proti komerčním rizikům, tedy platební neschopnost a platební nevěli, tak i pojištění proti politickým rizikům.

Platební neschopností se rozumí prohlášení konkurzu na majetek odběratele, zamítnutí návrhu na prohlášení konkurzu pro nedostatek majetku, soudní usnesení o povolení vyrovnání mezi odběratelem a jeho věřiteli, pokud toto vyrovnání bylo potvrzeno pravomocným soudním usnesením, a jiné skutečnosti, kterým právní řád přiznává důsledky stejného nebo srovnatelného významu. Platební nevěle pak představuje situaci nezaplacení pohledávky odběratelem ve sjednané době splatnosti z důvodů jiných než u platební neschopnosti.

Tento pojistný produkt je zaměřen na velké podniky, jejichž obrat přesahuje 100 mil. Kč nebo počet zaměstnanců je větší než 50. Základním rysem tohoto produktu je jeho modulová struktura, která umožňuje sestavení přizpůsobené potřebám klienta. Pojistná doba je v délce jednoho roku s automatickou prolongací. Pod jednu rámcovou smlouvu lze do pojištění zahrnout i dceřiné společnosti.

e-BONUS

Pojištění e-Bonus je základním pojišťovacím produktem pro malé a střední podniky. Malý podnik je definován jako podnik s méně než 50 zaměstnanci a s čistým obratem do 7 mil. eur nebo s bilanční sumou⁵² do 5 mil. eur a střední podnik jako podnik s méně než 250 zaměstnanci a s čistým obratem do 40 mil. eur nebo s bilanční sumou do 27 mil. eur. Podniky si mohou pojistit všechny své faktury pro případ nezaplacení odběratelem. Úvěrové pojištění zde představuje pojištění rizika nezaplacení krátkodobých pohledávek za tuzemskými nebo zahraničními dlužníky

⁵² Bilanční suma je rozvahová suma, tedy součet aktiv nebo pasiv za dané účetní období.

v důsledku platební neschopnosti nebo nevůle, ale také v důsledku teritoriálních rizik zahraničního dlužníka. Pojistná doba je v délce dvou let s automatickou obnovou, klient si sám volí výši spoluúčasti 15 nebo 20 %, přičemž výše odečitatelné částky je 10 tis. Kč.

e-ONLINE

Po uzavření pojištění je k dispozici na webových stránkách KÚP 24 hodin denně internetový přístup k elektronické správě pojištění. Klient může pracovat s pěti informačními oblastmi:

1. přehled o aktuálně platných pojistkách,
2. vlastní správa pojištění, kde klient pracuje s portfoliem svých odběratelů a může žádat o úvěrové limity,
3. reporting, kde klient sděluje výši obratu měsíc zpátky pro výpočet pojistného,
4. informace o pojistných událostech a jejich stavu,
5. informace o předpisu a platbách pojistného.

4.3.3 Mezinárodní spolupráce

Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a. s., úzce spolupracovala s celosvětově působící společností Coface a v rámci ověřování bonity obchodních partnerů svých klientů tak měla přístup do databáze Coface, kde jsou aktualizovaná data o ekonomických subjektech celého světa. Společnost Coface se chtěla stát spoluvlastníkem Komerční úvěrové pojišťovny EGAP, avšak po zveřejnění privatizačního plánu, kdy se spoluvlastníky staly belgická úvěrová pojišťovna Ducroire Delcredere a italská Sace BT, vypověděla společnost Coface pojišťovně KÚP smlouvu. Konsorcium Ducroire Delcredere & SACE je významným hráčem na mezinárodním trhu a díky těmto novým vlastníkům má KÚP opět přístup do jiných rozsáhlých databází potřebných dat a informací.

V oblasti zajištění také dochází k mezinárodní spolupráci. Jak již bylo zmíněno, KÚP využívá obligatorního proporcionalního zajištění typu quota share a vedoucími zajistiteli jsou Swiss Re a Atradius RE. KÚP má uzavřenou řadu smluv o aktivním zajištění s předními evropskými úvěrovými pojišťovnami jako jsou rakouská OEKB a německá EULER HERMES. Tato kooperace spoluvytváří vhodné podmínky pro zapojení českých vývozců jako subdodavatelů při uskutečnění rozsáhlých investičních projektů, které jsou realizovány hlavními zahraničními dodavateli. [25, 40]

4.4 Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a. s.

4.4.1 Všeobecné informace

Čescob, úvěrová pojišťovna, a. s., byla založena v roce 1997 jako první specializovaná soukromá úvěrová pojišťovna v České republice. Jejími akcionáři se staly Česká pojišťovna a.s. a belgická úvěrová pojišťovna Cobac S.A., která byla součástí nadnárodní skupiny Euler. Oba akcionáři vlastnili 50% podíl. Na konci roku 2002 vstoupil do společnosti Čescob třetí akcionář Hermes Versicherungsbeitilungen GmbH, a to prostřednictvím své dceřiné německé společnosti Hermes Kreditversicherungs AG. Struktura akcionářů byla následující:

- * 51 % Euler Hermes Kreditversicherungs AG, součást skupiny Euler Hermes,
- * 35 % Česká pojišťovna a.s.,
- * 14 % Euler-Cobac Belgium S.A., součást skupiny Euler Hermes.

Od roku 2003 bylo změněno obchodní jméno společnosti na Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a. s. (dále jen „EH Čescob“). O rok později došlo k odkupu akciového podílu České pojišťovny a.s. společností Euler Hermes Versicherungsbeitilungen GmbH, která je členem největšího světového seskupení úvěrových pojistitelů Euler Hermes a také členem skupiny Allianz. Společnost Euler Hermes Versicherungsbeitilungen GmbH se tak stala majoritním akcionářem držícím 86 % akcií společnosti. V roce 2007 se jediným vlastníkem společnosti EH Čescob stává německá úvěrová pojišťovna Euler Hermes Kreditversicherungs AG.

4.4.2 Produkty

EH Čescob nabízí svým klientům pojištění pohledávek proti komerčním a politickým rizikům platební nevěle a platební neschopnosti krátkodobých dodavatelských úvěrů a pojištění záruky. Díky dceřiné společnosti Euler Hermes Čescob Service, s.r.o., zajišťuje také inkaso pohledávek.

Pojištění pohledávek

Za stav platební neschopnosti nebo platební nevěle se považuje celkové nebo částečné neuhrazení pohledávky v okamžiku uplynutí karenční lhůty. Politická rizika, proti nimž se pojištění pohledávek sjednává, jsou rizika vzniku všech událostí, které mají původ v zahraničí, mimo stavu platební neschopnosti a platební nevěle odběratele, a jsou to především události politické povahy (války, revoluce, lidové bouře) a činy, rozhodnutí nebo opomenutí státních orgánů, které mají charakter rozhodnutí státní moci (moratoria, zákazy převodu prostředků nebo omezování těchto převodů). Pojistitel může kdykoliv změnit nebo zrušit pojistné krytí politických rizik.

Optim@

Společnost Euler Hermes Čescob uvedla na trh specializovaný produkt Optim@, který je určen pro segment malých a středních podnikatelů s ročním obratem do 70 mil. Kč. Jedná se o pojištění proti krátkodobému komerčnímu riziku platební nevůle nebo platební neschopnosti odběratelů v těchto zemích: Země Evropské unie, Norsko, Švýcarsko, Austrálie, Kanada, Nový Zéland, Japonsko a USA. Přičemž je možné pojistit obchodní dodavatelské úvěry se splatností max. 90 dní. Klient si může zvolit výši spoluúčasti 15, 20 nebo 25 % a odečitatelné částky 20, 25 nebo 30 tis. Kč. Čím je vyšší spoluúčast či odečitatelná částka, tím nižší je pojistná sazba. Produkt Optim@ ulehčuje malým podnikům přístup k pojištění jejich obchodních úvěrů. Jeho podstatou je zjednodušená administrativa, která je potřebná ke sjednání pojistné smlouvy, a hlavně úspora času, neboť zájemce o pojištění může vše vyřídit prostřednictvím internetu, kdy vyplní on-line formulář nebo celou operaci lze také provést prostřednictvím makléře. Pojistku Optim@ je možné využít při sjednání úvěru pro malé podniky, což těmto podnikům usnadní přístup k finančním zdrojům.

Pojištění záruky

Od roku 2004 získala společnost EH Čescob povolení od Ministerstva financí k rozšíření provozování pojišťovací činnosti o pojistné odvětví č. 15 a) neživotních pojištění uvedených v části B, Přílohy k zákonu č. 363/1999 Sb., tedy o přímou záruku. Společnost tento produkt nabízí až od roku 2008 v pěti modifikacích – bid (záruka za nabídku), advance (záruka za zálohu), performance (záruka za provedení práce v řádném termínu), maintenance (záruka za údržbu) a retention (záruka za zádržné).

4.4.3 Mezinárodní spolupráce

Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s. je prostřednictvím svého akcionáře Euler Hermes Kreditversicherungs AG součástí nadnárodního uskupení Euler Hermes S.A. Skupina Euler Hermes S.A. má přímé zastoupení ve 51 zemích světa a patří k největším pojišťovacím skupinám ve své kategorii. Skupina Euler Hermes S.A. je součástí skupiny Allianz a získala ratingové ohodnocení AA od společnosti Standard & Poor's. Celosvětově Euler Hermes zaujímá první místo na trhu úvěrového pojištění a jeho podíl na trhu v roce 2007 dosahoval 39 %. Ve spolupráci s mateřskou společností Euler Hermes nabízí Euler Hermes Čescob on-line přístup k rozsáhlé databázi firem skupiny Euler Hermes. EOLIS je on-line služba využívající moderní internetové technologie. EH Čescob je členem Mezinárodní asociace pojišťoven pohledávek a zajistitelů ICISA⁵³. [24, 39]

⁵³ International Credit Insurance & Surety Association

4.5 Atradius Credit Insurance N.V. , organizační složka

4.5.1 Všeobecné informace

Společnost Atradius Credit Insurance N.V., organizační složka, zahájila svoji činnost v rámci českého pojistného trhu v únoru 2004 a 1. května 2004 převzala pojistný kmen v neživotním odvětví B14 pojištění úvěrů od pojišťovny Gerling-Konzern Všeobecná pojišťovací, a.s., (dále jen „Gerling“), která v České republice působí od roku 1998. Zřizovatelem české organizační složky je Atradius Credit Insurance N.V., Nizozemské království.

4.5.2 Produkty

Atradius se specializuje na pojištění krátkodobých pohledávek. Pojistná ochrana se týká ztrát vzniklých nezaplacením odebraného zboží nebo služeb kvůli platební nevěli nebo platební neschopnosti odběratele. Nedílnou součástí pojištění je také mimosoudní a soudní inkaso pohledávek. Náklady na vymáhání pohledávek hradí Atradius a zprostředkovává některá ze smluvních inkasních kanceláří. Pojištění dále zahrnuje komplexní poradenství a pravidelné vyhodnocování a neustále sledování bonity odběratelů. Atradius nabízí on-line přístup ke správě pojistných smluv, tzv. Serv@Net, který umožňuje průběžně sledovat stav pojistné smlouvy, navrhnout limity pro odběratele a současně informuje o neuhrazených pohledávkách a pojistných událostech. Atradius je tedy poskytovatelem komplexního řešení kreditního řízení a finančních služeb pro transakce v oblasti elektronického obchodování.

Atradius Modula

Základem produktové nabídky společnosti Atradius je pojistná smlouva Modula. Pojištění Modula představuje jakousi stavebnici, neboť je namodelováno podle představ klienta. Každá pojistná smlouva je specifická, protože je utvářena na míru klienta. Společnost Atradius nabízí dvě modifikace produktu Modula, a to Modula standard, která je určena pro malé a střední podniky, a Global Modula, která je určena nadnárodním společnostem. Pojištění Modula chrání podniky před následky finančních ztrát v důsledku insolvence a permanentního neplnění závazků, tedy kryje ztráty vzniklé nezaplacením pohledávky.

Pojištění jednotlivých odběratelů

Tento produkt nabízí pojistnou ochranu pro revolvingové obchody a projekty a chrání vývozce nejen proti komerčnímu riziku, ale také proti teritoriálnímu riziku nezaplacení pohledávky, přičemž do pojištění jsou zahrnuty i veřejnoprávní subjekty. Toto pojištění nabízí individuální pojistnou

ochranu pro celý výrobní cyklus, neboť je možné pojistit si výrobní rizika zahájení výroby, ale také rizika nezaplacení po celou dobu trvání kontraktu. Obvykle dochází k doplnění pojištění jednotlivých odběratelů o pojištění proti neoprávněnému čerpání záruky. Pojistná ochrana se přitom vztahuje na běžné typy záruk jako jsou: záruka za zálohu, záruka za splnění kontraktu nebo záruka za provedení. Atradius také nabízí pojištění proti oprávněnému čerpání záruky na základě politických rizik.

Atradius Teri

Atradius nabízí také pojištění kurzového rizika v rámci výběrového řízení. Toto riziko kurzových změn v rámci tendru si pojišťují firmy, které odevzdávají nabídky v cizích měnách. U vývozních kontraktů, které jsou fakturovány v zahraničních měnách, existuje vedle rizika nezaplacení pohledávky také další nebezpečí pro výnosy z obchodování, a to nebezpečí ztráty z měnového kurzu v době mezi podáním nabídky a uzavřením kontraktu. Pojištění Teri kryje rizika spojená se zajištěním měnového kurzu a pojistnou ochranu je možné sjednat pro kombinace všech volně obchodovatelných měn.

Široké portfolio služeb kromě pojištění pohledávek v nabídce společnosti Atradius zahrnuje:

- správu pohledávek a monitoring odběratelů, kdy se Atradius zaměřuje na prověřování, sledování finanční stability odběratelů a poradenství při vzniku neuhrazených pohledávek,
- vymáhání pohledávek, kdy prostřednictvím sítě inkasních společností přebírá Atradius za své klienty vymáhání pohledávek po splatnosti,
- financování, kdy Atradius svým klientům nabízí spolupráci s řadou factoringových společností a bank v ČR.

4.5.3 Mezinárodní spolupráce

Atradius má sídlo v Amsterdamu a zastoupení ve více jak 40 zemích světa. Původně jde o německo- nizozemskou společnost Gerling NCM, která se v roce 2004 přejmenovala na Atradius. Celosvětově Atradius zaujímá druhé místo na trhu úvěrového pojištění a jeho podíl na trhu v roce 2007 dosahoval 31 %. Společnost Atradius má ratingové hodnocení A od Standard&Poor's, A2 od Moody's. Akcionáři společnosti jsou:

- 64,2 % - španělská skupina Grupo Compañía Española de Crédito y Caución
- 25,0 % - švýcarská společnost Schweizerische Rückversicherungs-Gesellschaft
- 9,1 % - německá banka Deutsche Bank a
- 1,7 % - německá banka Sal. Oppenheim. [18, 32]

4.6 Coface Austria Kreditversicherung AG, organizační složka Česko

4.6.1 Všeobecné informace

Obchodní název společnosti je Coface Austria Kreditversicherung AG, organizační složka. Jejím zřizovatelem je rakouská úvěrová pojišťovna Coface Austria Kreditversicherungs AG. Rakouský holding Coface Central Europe Holding AG má sídlo ve Vídni a je součástí francouzské skupiny Coface, která se řadí mezi přední pojišťovny na světovém trhu pojištění pohledávek.

Společnost Coface Czech začala působit v České republice od roku 1991 prostřednictvím společnosti Coface Intercredit Czechia, s.r.o., a v roce 2005 změnila své jméno na Coface Czech Credit Management Service, s.r.o. (dále jen „CCCMS“), kdy poskytovala svým klientům široké portfolio služeb od identifikace společností přes vyhodnocení úvěrové situace obchodních partnerů až po inkaso a správu pohledávek, avšak pojištění pohledávek nenabízela. Na český trh pojištění pohledávek vstoupila Coface Czech až v roce 2007 v důsledku neúspěšného pokusu privatizovat KUPEG, a to prostřednictvím Coface Austria Kreditversicherung AG, organizační složka, a její servisní společnosti Coface Czech Insurance Service, s.r.o.

4.6.2 Produkty

Do portfolia služeb společnosti Coface Czech v rámci CCCMS patří komplexní správa pohledávek, zajištění soudních a exekučních návazností při inkasu pohledávek, odkupy pohledávek a inkaso pohledávek a v rámci Coface Austria Kreditversicherung AG pak pojištění pohledávek. Komerční pojištění pohledávek představuje pojistné krytí rizika z nezaplacení pohledávek a pokrývá situace, kdy je odběratel neschopný nebo neochotný splácet své závazky včas. Pojistná smlouva tedy chrání dodavatele proti ztrátám, které jsou zapříčiněny insolvencí odběratele nebo jeho platební neschopností.

Coface Globalliance

Česká organizační složka Coface v rámci základního balíčku služeb, který se nazývá Coface Globalliance, nabízí pojištění domácích i zahraničních pohledávek proti ztrátě plynoucí z rizika nezaplacení pohledávky v důsledku platební neschopnosti odběratele. V rámci pojištění pohledávek požádá klient Coface o nastavení požadovaného pojistného limitu na jednotlivé odběratele. Experti

Coface ohodnotí bonitu odběratelů a následně informují klienta o nastavené výši pojistných limitů.

Pojistná událost vzniká v případě:

- a) nezaplacení nesporných pohledávek po uplynutí sjednaného období po splatnosti,
- b) zahájení insolventního řízení nebo pokud došlo k zamítnutí konkurzu pro nedostatek majetku,
- c) sjednání mimosoudního vyrovnání se všemi věřiteli, jenž bylo Coface odsouhlaseno,
- d) když exekuce majetku odběratele provedená na podnět pojištěného nestačila na plné krytí pohledávky,
- e) pokud se vyskytla událost, která podle právního řádu země odběratele odpovídá situacím uvedeným v bodech b) až d).

Rozsah pojištění a dodatečných služeb je pro každého klienta sestaven pomocí systému stavebních bloků, tzv. modulů:

1. modul „Platební nevěle“ kryje riziko nezaplacení nesporných pohledávek, přičemž inkasní úkony bezprostředně po splatnosti pohledávek přebírá Coface,
2. modul „Discretionary limit“, kdy je stanoven pojistný rámec, v jehož hranicích klient sám rozhoduje o individuálních pojistných limitech na své jednotlivé odběratele na základě poskytnutých kreditních informací,
3. modul „Pobočky“ umožňuje zahrnout do jedné pojistné smlouvy i jednotlivé pobočky klienta, včetně zahraničních poboček.

Obecně platí, že všechny země jsou pojištěné, a pojistné krytí představuje ztráty z pohledávek v důsledku platební neschopnosti odběratele až do výše sjednaného pojištěného limitu. Základní charakteristiky balíčku služeb Coface Globaliance dále jsou: sazba pojistného závisí na velikosti pojištěného obratu a pohybuje se mezi 0,2 – 0,5 %, pojistné plnění bude uhrazeno 30 dní od určení přesné výše ztráty, rozsah pojistného plnění je do 90 % pojištění pohledávek a minimální doba trvání smlouvy je 12 měsíců. Díky nadnárodnímu zázemí Coface mohou klienti využít pojištění Globaliance kdekoliv po světě. Služby Coface Central Europe se opírají o databázi ICON, která poskytuje informace on-line.

Společnost Coface poskytuje celý řetězec činností od identifikace společností a firem přes vyhodnocení úvěrové situace obchodních partnerů až po inkaso a správu pohledávek. Společnost Coface Czech nabízí následující služby:

1. úvěrové pojištění, které představuje ochranu pohledávek,

2. kreditní informace a monitoring bonity odběratelů – tato činnost představuje poskytování detailních finančních i nefinančních údajů o obchodních partnerech odkudkoli ze světa včetně hodnocení jejich bonity, informace o platební historii a doporučení maximálního úvěru, monitorování bonity upozorňuje na významné změny u obchodních partnerů,
3. inkaso a řízení pohledávek, jenž představuje správu pohledávek v podobě sledování splácení pohledávek,
4. odkup pohledávek jak mimosoudní, tak i soudní kdekoliv po světě a odkup v případě nelikvidních pohledávek.

Propojení úvěrového pojištění, inkasa a hodnocení bonity pohledávek umožňuje nabídnout klientům komplexní služby. Coface také nabízí pojištění záruk, odborná školení v oblasti pohledávek a ve Francii rovněž správu státních exportních záruk.

4.6.3 Mezinárodní spolupráce

Společnost Coface byla založena jako dceřiná společnost francouzské finanční instituce Natixis. Základní kámen rakouské společnosti Coface Austria byl položen v roce 1954, kdy došlo k založení společnosti Österreichische Kreditversicherungs AG, která se specializovala na pojištění rizika neuhrazení domácích a exportních pohledávek. Protože rostl význam služeb v oblasti pojištění pohledávek, poskytování kreditních informací a inkasa pohledávek, byla v roce 1990 založena společnost Coface Intercredit Holding AG, jejíž současný název je Coface Europe Holding AG a sdružuje pod svým vedením společnosti Coface např. z Maďarska, ČR, Slovenska, Polska, Slovinska, Bulharska, Rumunka nebo Chorvatska. Společnost Coface má ratingové hodnocení AA+ od agentury Fitch, AA od Standard & Poor's a Aa3 od Moody's.

Coface je členem:

- FEBIS⁵⁴, což je sdružení vedoucích evropských poskytovatelů obchodních informací,
- FCIB⁵⁵, které představuje sdružení profesionálů z odvětví financí, úvěrů a mezinárodního obchodu, a
- síť Credit Alliance, která představuje mezinárodní asociaci renomovaných pojišťoven pohledávek.

⁵⁴ FEBIS = Federation of Business Information Service

⁵⁵ FCIB = Finance, Credit and International Business

Credit Alliance

Credit Alliance je celosvětové sdružení partnerů a poboček skupiny Coface. Tato mezinárodní síť Credit Alliance zahrnuje společnosti, které se zabývají pojištěním úvěru, kreditními informacemi, vícenásobným pojištěním a faktoringem. Díky tomuto členství má Coface k dispozici rozsáhlou síť vysoce kvalifikovaných odborníků na trzích po celém světě a nabízí tak svým klientům místní služby v 99 zemí. Společnosti, které jsou členy Credit Alliance podporují rozvoj řešení správy úvěrů a nabízejí své místní služby pobočkám klientů ostatních členů. Všichni členové sdílejí identické nástroje řízení rizik a inkasa pohledávek. Databáze údajů Credit Alliance obsahuje informace od skóringových agentur, rozvahy, pojistné limity partnerských pojišťoven nebo údaje z Mezinárodní asociace pojišťoven pohledávek a zajistitelů ICISA. [19, 36]

4.7 Analýza komerčních úvěrových pojišťoven

Jak bylo uvedeno, v současnosti nabízejí úvěrové pojištění v České republice již zmíněné čtyři pojišťovny: KÚP, Euler Hermes Čescob, Atradius a Coface. Je však potřeba zdůraznit, že povolení nabízet pojištění úvěru mají v České republice i jiné pojišťovny, jejichž výčet je uveden v příloze č. 5. Rozsah služeb v rámci pojištění pohledávek, které tyto pojišťovny poskytují je zanedbatelný, a obvykle jsou tyto služby nabízeny jen významným klientům v rámci komplexní nabídky pojištění. Z těchto důvodů nebudou tyto pojišťovny v analýze zahrnuty.⁵⁶

Tab. č. 11 – Přehled významných událostí na českém trhu pojištění pohledávek

Rok	Událost
1992	Založena Exportní garanční a pojišťovací společnost, a. s., jako první pojišťovna pohledávek v České republice
1997	Založena společnost Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s.
1998	Vstup koncernu Gerling na český trh pojištění pohledávek prostřednictvím Gerling-Koncern Všeobecná pojišťovací, a. s., organizační složka
2003	Změna názvu společnosti Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s. na Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s.
2004	Vstup Atradius Credit Insurance N.V, organizační složka, na český pojistný trh
2004	Převod pojistného kmene úvěrového pojištění z Gerling-Koncern Všeobecná pojišťovací, a.s. na Atradius Credit Insurance N.V., organizační složka
2004	Odkup podílu České pojišťovny ve společnosti Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s., koncernem Euler Hermes
2005	Z EGAP se vydělila část firmy zabývající se komerčním pojištěním pohledávek a začala fungovat pod názvem Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a.s. (KUPEG)
2007	66 % akci KUPEG prodáno konsorciu DuCroire-Delcredere & Sace
2007	Vstup společnosti Coface na český trh pojištění pohledávek prostřednictvím Coface Austria Kreditversicherung AG, organizační složka

Zdroj: Výroční zprávy jednotlivých úvěrových pojišťoven. Vlastní zpracování

⁵⁶ U České pojišťovny a.s. zaujímá úvěrové pojištění 2,5 % z celkové nabídky produktů a u Kooperativy, a.s., jen 0,1 %.

Za posledních patnáct let prošel český trh komerčního úvěrového pojištění velkými změnami. Nejvýznamnější události zachycuje tabulka č. 11, která je barevně odlišena, kdy jednotlivé barvy souvisí s určitou společností.

Analýza trhu pojištění pohledávek bude zaměřena na vývoj trhu v posledních pěti letech a bude představovat konfrontaci společností, které se zabývají komerčním úvěrovým pojištěním v ČR, na základě různých ukazatelů jako: předepsané hrubé pojistné, objem pojištěného obchodu, vyplacené pojistné plnění a škodní průběh.

Je třeba zmínit, že přestože se diplomová práce zaměřuje na analýzu vývozního úvěrového pojištění, tak všechny analyzované společnosti nabízejí své služby i v rámci České republiky, tzn. nabízejí i pojištění tuzemských úvěrů. Teritoriální rozložení pojistného rizika ukazuje tabulka č. 12.

Tab. č. 12 – Rozložení pojistného rizika v rámci ČR a SR v % (2003-2006)

Rok	2003	2004	2005	2006
EH Čescob – pojištěný obchod	59,0	64,0	62,1	56,6
KUPEG – pojištěný obchod	42,9	45,7	48,0	50,0
KUPEG – předepsané hrubé pojistné	46,1	48,6	50,9	54,0

Zdroj: Výroční zprávy jednotlivých úvěrových pojišťoven.⁵⁷ Vlastní zpracování.

Geograficky je pojištění pohledávek rozděleno na tuzemské pohledávky, které obvykle souvisejí s Českou republikou a Slovenskou republikou, a exportní pohledávky, které představují vývoz do zemí EU a třetích zemí.

U společnosti Euler Hermes Čescob došlo z hlediska pojištěného obchodu v roce 2004 oproti roku 2003 k růstu tuzemských pohledávek. Avšak od roku 2004 pak klesá podíl tuzemského a roste podíl zahraničního obchodu. Naopak je tomu u společnosti KUPEG, kdy podíl vývozních úvěrů na celkové hodnotě komerčního pojištění klesá. Z hlediska pojištěného obchodu pokračuje trend v nárůstu objemu tuzemských pohledávek, kdy během zkoumaných čtyř let došlo k 7% růstu, přičemž průměrně rostl tuzemský pojištěný obchod o 2,26 % ročně. Stejný průběh zaznamenává i rozložení pojistného rizika z hlediska podílu předepsaného hrubého pojistného, který vzrostl o 8 % během let 2003 až 2006. Údaje za organizační složku Atradius nejsou k dispozici, ale je pravděpodobné, že se podíl tuzemských pohledávek bude pohybovat také okolo 50 % jak je tomu u společností KUPEG a EH Čescob.

⁵⁷ Výroční zpráva Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s., 2003-2006. Výroční zpráva Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a.s., 2003-2004. Výroční zpráva Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a.s., 2005-2006.

4.7.1 Předepsané hrubé pojistné

Prvním hodnotícím ukazatelem je předepsané hrubé pojistné, které představuje pojistné vyplývající z pojistných smluv. Pohled na vývoj předepsaného hrubého pojistného ukazuje tabulka č. 13.

Tab. č. 13 – Přehled předepsaného hrubého pojistného v mil. Kč (2003-2007)

Rok	2003	2004	2005	2006	2007
KÚP (KUPEG)	217	278	289	306	270
EH Čescob	120	163	184,5	205	246
Atradius⁵⁸	45	51,5	130	219	234
Coface⁵⁹	---	---	---	---	0,3
TRH - suma	382	492,5	602,5	730	750,3

*Zdroj: Výroční zprávy a účetní výkazy jednotlivých úvěrových pojišťoven.⁶⁰
Vlastní zpracování.*

Během posledních pěti let předepsané hrubé pojistné rostlo u všech společností. Výjimkou je pouze poslední rok činnosti KÚP, kde hodnota PHP klesla o 11,7%. Největšího přírůstku za sledované období dosáhl Atradius, který činí cca 190 mil. Kč. Celkový přírůstek u společnosti EU Čescob činí 126 mil. Kč. Nejvyšší meziroční procentní přírůstky zaznamenal také Atradius, přičemž mezi roky 2005 až 2006 činil jeho přírůstek předepsaného hrubého pojistného dokonce 68 %. Hodnota předepsaného pojistného u Coface je zatím nízká a z důvodu jejího nedávného vstupu na český trh nelze porovnávat tento údaj vzhledem k předchozím rokům.

Jak je vidět z tabulky č. 13, tak ukazatel předepsaného hrubého pojistného v rámci celého trhu ukazuje vysoký nárůst. Za posledních pět let se předepsané pojistné zvýšilo o 368 mil. Kč, což představuje 95% nárůst. Průměrně trh rostl o 19 % ročně, přičemž největší nárůst byl zaznamenán mezi roky 2003 a 2004, kdy došlo k 27% růstu. Naopak nejnižší meziroční přírůstek byl mezi roky 2006 a 2007 a dosáhl necelých 3 %. Růst tohoto ukazatele byl zapříčiněn především vstupem České republiky do EU a růstem její exportní výkonnosti, neboť rostla angažovanost českých firem v oblasti řízení rizika a samy pojišťovny se snažily o rozšíření povědomí o svých produktech. Proti růstu hrubého předepsaného pojistného působí fakt, že všechny pojišťovny průběžně snižují sazby pojistného.

⁵⁸ Údaje za společnost Atradius v letech 2003-2004 jsou shodné s údaji společnosti Gerling-Konzern, Všeobecná pojišťovací, a.s. v letech 2003-2004, údaje v roce 2004 jsou za období 1. 5.-31. 12. 2004.

⁵⁹ Údaje za společnost Coface v roce 2007 jsou od srpna 2007.

⁶⁰ Výroční zpráva Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s., 2003-2006. Výroční zpráva Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a.s., 2003-2006. Výroční zpráva Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a.s., 2005-2006. Účetní výkazy Atradius Credit Insurance NV, organizační složka, 2005-2006. Interní materiály Coface Austria Kreditversicherung AG, organizační složka, 2007.

4.7.2 Objem nově pojištěných úvěrů

Dalším zkoumaným ukazatelem je objem pojištěného obchodu, kterým se rozumí součet všech obchodních transakcí, které jsou realizovány v rámci pojistného kmene dané společnosti. Tento objem nově pojištěných úvěrů, nebo-li nových pojistných smluv, tedy představuje pojištěný obrat, který odpovídá skutečnému součtu realizovaných tržeb, které jsou pojišťovně oznámeny klienty za dané období. Následující tabulka přináší údaje za celkový pojištěný obrat v letech 2003 až 2007.

Tab. č. 14 – Přehled pojištěného obratu v mil. Kč (2003-2007)

Rok	2003	2004	2005	2006	2007
KÚP	65 232	85 017	100 655	128 079	128 000
EH Čescob	34 300	79 760	91 106	108 496	164 000
Atradius⁶¹	24 200	53 000	128 900	185 400	185 000
Coface	---	---	---	---	N/A
TRH - suma	123 732	217 777	320 661	421 975	477 000

Zdroj: Výroční zprávy a účetní výkazy jednotlivých úvěrových pojišťoven.⁶² Vlastní zpracování.

V rámci jednotlivých společností objem pojištěného obchodu v průměru u všech roste, přičemž největší růst za posledních pět let vykazuje společnost Atradius, a to cca 160 mil. Kč. Stagnaci tohoto ukazatele v posledním roce avšak zaznamenaly nejen KÚP, ale také Atradius. Stálý růst objemu pojištěného obchodu vykazuje pouze společnost EH Čescob. Hodnota ukazatele v rámci společnosti Coface nebyla v době zpracování diplomové práce k dispozici. Dá se však usuzovat, že vzhledem k nízké hodnotě předepsaného hrubého pojistného, by ani hodnota objemu pojištěných úvěrů nebyla příliš vysoká. Proto její absence zásadně neovlivní celkový vývoj na trhu a ani velikost podílů jednotlivých společností. Vývoj objemu pojištěného obchodu je obdobný jako vývoj u předepsaného hrubého pojistného. Trh úvěrového pojištění z hlediska tohoto ukazatele vykazuje růst. Za posledních pět let narostl objem pojistného obchodu o více než 353 mld. Kč, což představuje průměrný růst trhu o 40 % ročně.

Podíl předepsaného pojistného a pojištěného obchodu udává průměrnou výši pojistného. Zatímco průměrný růst pojištěného obchodu se pohybuje kolem 40%, tak průměrný růst hrubého předepsaného pojistného je 19%. Z toho vyplývá, že dochází ke snižování průměrné sazby pojistného na celém trhu. To je dáno velkými konkurenčními tlakem na českém trhu a také dobrými výsledky z hlediska škodního průběhu, proto pojišťovny snižují pojistné, a tím se úvěrové pojištění stává dostupnější pro širší vrstvy podnikatelů. Fakt, že objem pojištěného obchodu se zvyšuje rychleji a předepsané hrubé pojistné roste pomaleji může ukazovat tu skutečnost, že významným klientům jsou nabízeny nadstandardní podmínky v podobě nižšího pojistného.

⁶¹ Údaje za společnost Atradius v letech 2003-2004 odpovídají údajům společnosti Gerling-Konzern.

⁶² Viz zdroje u tabulky č. 12.

4.7.3 Vyplacená plnění

Ukazatel vyplacených pojistných plnění představuje hodnotu částek, které pojistitel vyplatí pojištěnému v případě nastane-li pojistná událost. Velikosti vyplacených plnění v jednotlivých letech zachycuje tabulka č.15.

Tab. č. 15 – Přehled vyplaceného plnění v mil. Kč (2003-2007)

Rok	2003	2004	2005	2006	2007
KUPEG (KÚP)	103	111	110	164	133,7
EH Čescob	44	42,4	53	57,6	54
Atradius⁶³	N/A	N/A	11,5	59,8	58,4
Coface⁶⁴	---	---	---	---	0,113
TRH - suma	147	152,4	194,3	321,9	246,213

Zdroj: Výroční zprávy a účetní výkazy jednotlivých úvěrových pojišťoven.⁶⁵ Vlastní zpracování.

Z tabulky je patrné, že tento ukazatel je proměnlivý a u žádné ze zkoumaných společností nevykazuje ani rostoucí ani klesající tendenci. Velikost tohoto ukazatele ovlivňuje rozsah pojistné události a samozřejmě počet pojistných událostí. Zřejmé je však to, že za celých pět let měla nejvyšší hodnotu vyplacených plnění vždy společnost KÚP, přičemž maximální hodnoty dosáhla v roce 2006, a to 164 mil. Kč. Pojišťovna EH Čescob vykazuje nejnižší výkyvy z hlediska tohoto ukazatele. Atradius v průběhu pěti let měl výkyvy vyšší, ale v posledních dvou letech se tento ukazatel jeví jako stabilní. Nízká hodnota pojistného plnění u společnosti Coface je dána teprve nedávným vstupem na český trh a faktem, že tato hodnota je pouze za čtyři měsíce roku 2007.

4.7.4 Škodní průběh

Posledním zmíněným ukazatelem bude škodní průběh, který je dán podílem celkového vyplaceného pojistného plnění v daném roce a celkového předepsaného pojistného v daném roce.

Tab. č. 16 – Přehled škodního průběhu v % (2003-2007)

Rok	2003	2004	2005	2006	2007
KUPEG (KÚP)	47,47	39,93	38,06	53,59	49,52
EH Čescob	36,66	26,01	28,88	28,10	21,95
Atradius	N/A	N/A	8,91	27,31	24,95
Coface	---	---	---	---	37,66
TRH - průměr	42,07	32,97	30,28	42,51	33,52

Zdroj: Vlastní zpracování.⁶⁶

⁶³ Údaje za společnost Atradius v letech 2003-2004 v rámci společnosti Gerling-Konzern, Všeobecná pojišťovaci, a.s. v letech 2003-2004 nebyly k dispozici.

⁶⁴ Údaje za společnost Coface v roce 2007 jsou od srpna 2007.

⁶⁵ Viz zdroje u tabulky č. 12.

⁶⁶ Výpočet podle vzorce: Škodní průběh = vyplacené pojistné plnění / předepsané hrubé pojistné.

Pro výpočet škodního průběhu jsou použity hodnoty z tabulek č. 15 a 19.

Tento ukazatel je často zaměňován za škodný poměr, který však představuje podíl čistého pojistného plnění a čistého zaslouženého pojistného, tedy obsahuje hodnoty očištěné o částky postoupené k zajištění. Hodnoty škodního průběhu zachycuje tabulka č. 16. [3]

U všech analyzovaných pojišťoven nemá tento ukazatel jednoznačný trend. Dle škodního průběhu je nejlepší situace u společnosti EH Čescob, neboť v roce 2007 měla hodnotu škodního průběhu na 21,95 %. O tři procentní body za ní je společnost Atradius, která vyplatila na škodách 24,95 % přijatého pojistného. Vyšší škodní průběh mají Coface a KÚP, který na škodách vyplatil téměř polovinu z přijatého pojistného. Je třeba zmínit, že hodnoty škodního průběhu nejsou absolutní, ale pouze relativní, a velikost škodního průběhu může být do značné míry ovlivněna pouze jednou škodní událostí velkého rozsahu.

4.8 Srovnání

Je třeba zmínit, že použitá data pocházejí jednak z účetních výkazů a výročních zpráv jednotlivých pojišťoven a organizačních složek a jednak přímo od jednotlivých společností na základě konzultací s odpovědnými osobami nebo z interních materiálů společností, a proto se mohou odlišovat od jiných zdrojů.

Také je třeba zdůraznit fakt, že získaná data pocházejí od čtyř nejvýznamnějších pojišťoven na českém pojistném trhu, avšak tyto úvěrové společnosti nepokrývají 100% celý český pojistný trh pohledávek. Jak bylo uvedeno, chybí zde údaje od pojišťoven, které poskytují pojištění pohledávek pouze periferně. Jejich výčet je uveden v příloze č. 5.

Další odlišnosti ve výpočtech mohly vzniknout také z toho důvodu, že společnosti Atradius a Coface jsou organizačními složkami nadnárodních firem. Stejně tak údaje za společnost Euler Hermes Čescob mohou být zkreslené z důvodu globální působnosti Euler Hermes. Drobné nepřesnosti mohly být zapříčiněny také v důsledku zaokrouhlování při jednotlivých výpočtech.

Prvním ukazatelem, na základě kterého dojde ke zhodnocení trhu z hlediska velikosti tržního podílu za roky 2006 a 2007, bude předepsané hrubé pojistné, druhým objem pojištěného obchodu.

4.8.1 Tržní podíly podle předepsaného hrubého pojistného

Tržní podíly podle předepsaného hrubého pojistného u jednotlivých společností, které nabízejí úvěrové pojištění v České republice v letech 2003 až 2007 zachycuje tabulka č. 17. Grafické znázornění tržních podílů v posledních dvou letech ukazují grafy č. 8 a č. 9.

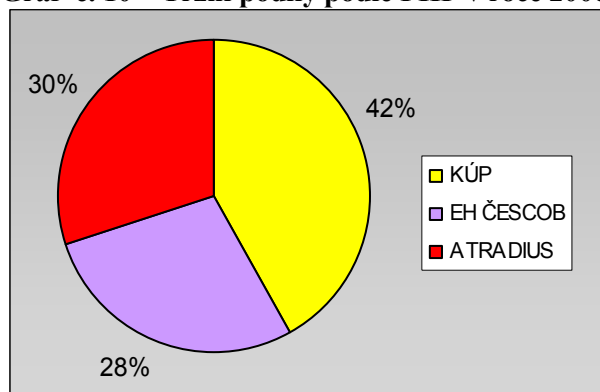
Tab. č. 17 – Tržní podíly podle předepsaného hrubého pojistného (v %)

Rok	2003	2004	2005	2006	2007
KÚP (KUPEG)	49	56,5	48	42	35,99
EH Čescob	31	33	30,5	28	32,79
Atradius	13	10,5	21,5	30	31,19
Coface	---	---	---	---	0,03

Zdroj: Vlastní zpracování na základě tabulky č. 13.

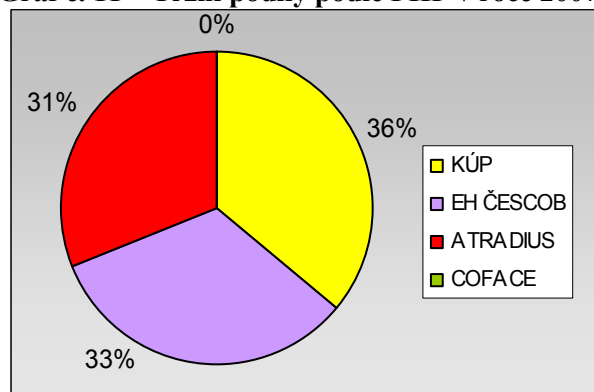
Co se týká tržního podílu, tak vedoucí postavení si po celou dobu zkoumaného období drží KÚP. Z tabulky je vidět, že jeho podíl postupně klesá, přičemž v roce 2004 zaujímal dokonce více jak polovinu trhu úvěrového pojištění. V roce 2007 měl KÚP ze všech analyzovaných společností největší tržní podíl, který odpovídal 36 %. Na druhém místě skončila společnost EH Čescob, jejíž podíl dosáhl 33 %. EH Čescob si udržuje po celých pět let tržní podíl v průměru okolo 30 % a dosahuje tak nejnižších výkyvů. Naopak nejvyšší kolísání ve zkoumaných letech vykazuje Atradius, který v roce 2007 zaujímá 31 % trhu. Je nutné říci, že Atradius měl na začátku sledovaného období nejnižší tržní podíl, který se pohyboval kolem 10 % a tedy dosáhl nejvyššího procentního růstu za sledované období. Tržní podíl EH Čescob a Atradius byl v roce 2006 téměř shodný, avšak Atradius se v tento rok poprvé dostal před EH Čescob, jenže o rok později opět poklesl na třetí pozici, tedy za EH Čescob. Podíl společnosti Coface nedosahuje ani jednoho procenta, avšak toto je způsobeno teprve nedávným vstupem na český pojistný trh a rovněž faktem, že hodnoty nejsou za celý rok 2007, protože společnost Coface nabízí úvěrové pojištění v ČR od srpna 2007.

Graf č. 10 – Tržní podíly podle PHP v roce 2006

Zdroj: Vlastní zpracování na základě tabulky č. 17.

Graf č. 11 – Tržní podíly podle PHP v roce 2007

Zdroj: Vlastní zpracování na základě tabulky č. 17.

4.8.2 Tržní podíly podle objemu nově pojištěných úvěrů

Tržní podíly podle objemu nově pojištěných úvěrů u jednotlivých společností, které nabízejí úvěrové pojištění v České republice během let 2003 až 2007 ukazuje tabulka č. 20. Grafické znázornění tržních podílů v posledních dvou letech ukazují grafy č. 10 a č. 11.

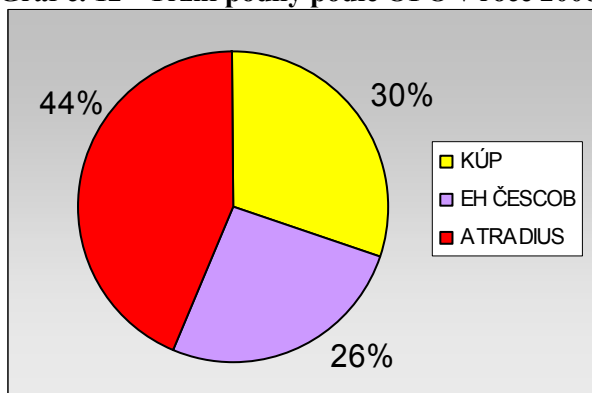
Tab. č. 18 – Tržní podíly podle objemu pojištěných úvěrů (v %)

Rok	2003	2004	2005	2006	2007
KÚP (KUPEG)	52,7	39,1	31,4	30,4	26,8
EH Čescob	27,7	36,6	28,4	25,7	34,4
Atradius	19,6	24,3	40,2	43,9	38,8
Coface	---	---	---	---	N/A

Zdroj: Vlastní zpracování na základě tabulky č. 14.

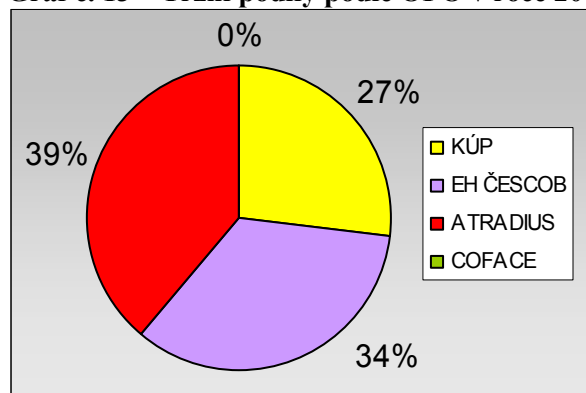
Z hlediska tržního podílu dle nově pojištěných úvěrů je situace odlišná ve srovnání s předepsaným hrubým pojistným, neboť vedoucí postavení od roku 2005 patří společnosti Atradius, kdy si po celou dobu zkoumaného období udržuje podíl ve velikosti kolem 40 %. Z tabulky je vidět, že v roce 2007 se poprvé na druhou pozici podle velikosti tržního podílu dostal EH Čescob. V roce 2003 měl dominantní postavení na trhu KUPEG, jehož podíl byl v té době více jak poloviční. Během sledovaného období však postupně jeho podíl klesal a naopak rostl podíl zbylých dvou analyzovaných společností. EH Čescob si opět udržuje po celých pět let tržní podíl v průměru okolo 30 % a dosahuje také nejnižších výkyvů za celou dobu. Znovu je třeba říci, že Atradius měl na začátku sledovaného období nejnižší tržní podíl, který se pohyboval kolem 19 % a tedy dosahl nejvyššího procentního růstu za sledované období. Protože podíl Coface dle předepsaného hrubého pojistného nedosahoval ani jednoho procenta, dá se předpokládat stejná situace i u podílu dle hodnoty objemu pojištěných úvěrů.

Graf č. 12 - Tržní podíly podle OPO v roce 2006

Zdroj: Vlastní zpracován na základě tabulky č. 18.

Graf č. 13 – Tržní podíly podle OPO v roce 2007

Zdroj: Vlastní zpracován na základě tabulky č. 18.

4.8.3 Shrnutí a výhled do budoucna

Přes všechny výše zmíněné argumenty o možné nepřesnosti údajů se dá usuzovat, že trh komerčního úvěrového pojištění je dobře rozvinutý a všechny čtyři analyzované společnosti na něm mají významné postavení. V budoucích letech se KÚP bude snažit udržet si svoji vedoucí pozici z hlediska podílu na trhu podle hrubého předepsaného pojistného. Naopak EH Čescob a Atradius se budou snažit o jeho být jen nepatrné zvýšení, neboť mezi sebou soupeří o pomyslnou druhou příčku. Takže se dá předpokládat, že se bude podíl KÚP mírně snižovat na úkor zvětšení podílu ostatních společností. Je zapotřebí říci, že v roce 2007 rozdíly v podílech mezi jednotlivými společnostmi nejsou tak veliké, neboť každé z nich patří skoro třetina trhu. Z hlediska nově pojištěných úvěrů je situace obdobná, avšak odlišná je první pozice, která patří Atradius a o druhé místo soutěží KÚP a EH Čescob. Dá se předpokládat, že podíly dosud tří zmiňovaných společností se v budoucnu trochu zmenší, neboť je tu ještě společnost Coface, u které se očekává zvýšení jejího tržního podílu, avšak je jasné, že růst nebude rapidní. Otázkou však stále zůstává, zda se sníží podíly u všech ostatních společností nebo pouze u jedné.

Závěr

V podmínkách globalizace a rostoucí konkurence má úvěrové pojištění podstatný význam, neboť je důležitou podmínkou pro to, aby výrobci uplatnili své zboží a služby na zahraničních trzích. Vývozní úvěrové pojištění významně snižuje nebo i eliminuje riziko toho, že by výrobce nedostal ze své poskytnuté zboží a služby zaplacenou.

Pravidla pro poskytování krátkodobého komerčního pojištění jsou dána podmínkami tržního prostředí, neboť pojišťují tržně zajistitelná rizika. Toto pojištění funguje na komerční bázi a existuje pro něj rozsáhlý pojistný i zajistný trh. Dlouhodobá komerční rizika a hlavně teritoriální rizika jsou na komerčním trhu soukromého pojištění těžce pojistitelná. Tuto mezeru na trhu úvěrového pojištění, na kterou soukromé úvěrové pojišťovny nemají dostatečnou kapacitu, vyplňuje pojištění se státní podporou. V České republice jde o Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.

Klíčový význam v rámci úvěrového pojištění má především úvěrové pojištění se státní podporou, neboť podpora vývozu má pozitivní dopad na hrubý národní produkt a platební bilanci státu. V případě, že se exportní úvěrová agentura zaručí za závazky vývozce, zvýší tím jeho naděje na získání zakázky. Navíc poskytnutý úvěr je za výhodnějších podmínek z hlediska jeho délky splatnosti a úrokové míry.

Úvěrové pojištění v České republice procházelo od 90. let řadou velkých změn, které byly odezvou na měnící se charakter průmyslu a obchodu. Jak již bylo zmíněno v této diplomové práci na vývoji českého trhu pojištění pohledávek lze pozorovat dopady globální konsolidace, neboť český trh v podstatě kopíruje trh světový. Zahraniční obchod bude stále sílit, a proto se dá do budoucna předpokládat, že poroste i zájem o vývozní úvěrové pojištění.

Seznam použité literatury

Knižní publikace

- [1] BÖHM, A. *Ekonomika a řízení pojišťoven v podmínkách po vstupu České republiky do Evropské unie. Vybrané aspekty*. 1. vyd. Praha: Aspi Publishing, 2004. ISBN 80-7357-020-3.
- [2] BÖHM, A., JANATKA, F. *Pojištění úvěrových rizik v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0816-7.
- [3] CIPRA, T. *Pojistná matematika - teorie a praxe*. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2006. ISBN 80-86929-11-6.
- [4] DAŇHEL, J. a kol., *Pojistná teorie*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2005. ISBN 80-86419-84-3.
- [5] DUCHÁČKOVÁ, E. *Principy pojištění a pojištnictví*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2003. ISBN 80-86119-67-X.
- [6] JANATKA, F., BÖHM, A. a HÁNDL, J. *Komerční rizika v zahraničním obchodu a ochrana proti nim*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2001. ISBN 80-86395-14-6.
- [7] JANATKA, F., HÁNDL, J. a NOVÁK, R. a kol. *Obchodní operace ve vývozu a dovozu*, 1. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1999. ISBN 80-85963-94-9.
- [8] SŮVOVÁ, H. a kol. *Specializované bankovníctví*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, 1997. ISBN 80-902243-2-6.
- [9] ŠIMÍKOVÁ, I. *Finance a bankovníctví*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2004. ISBN 80-7083-898-1.

Tiskové publikace

- [10] BARČI, T. *Státní podpora vývozního úvěrového pojištění: distorze či tvorba obchodu?* Praha: Universita Karlova v Praze, 2004.
- [11] MATĚJKOVÁ, K. *Pojišťování vývozních úvěrů se zaměřením na vybrané středoevropské země*. Liberec: Technická Univerzita v Liberci, 2007.
- [12] KOPECKÝ, J. *Pojištění úvěrového rizika v mezinárodním obchodě na komerční bázi*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2007
- [13] MPO: *Exportní strategie České republiky pro období 2006-2010*.
- [14] OECD: *Arrangement on officially supported export credits – 2007 Revision*. TAD/PG(2007)18.
- [15] Sdělení Komise členským státům podle článku 93 (1) Smlouvy o ES a o aplikaci článků 92 a 93 Smlouvy na pojištění krátkodobých vývozních úvěrů (97/C 281/03).
- [16] Swiss Re, Sigma No.7/2000: *Trade credit Insurance: globalisation and the e-business are the key opportunities*.
- [17] Swiss Re, Sigma No.6/2006: *Credit insurance and surety: solidifying commitments*.

Výroční zprávy a účetní výkazy

- [18] Účetní výkazy - Atradius Credit Insurance NV, organizační složka, 2005-2006
- [19] Účetní výkazy - Coface Austria Credit Versicherung AG, organizační složka, 2007
- [20] Výroční zprávy - Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s., 1999-2002
- [21] Výroční zprávy - Česká asociace pojišťoven, a.s., 1999-2006
- [22] Výroční zprávy - Česká exportní banka, a.s., 2000-2006
- [23] Výroční zprávy - Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s., 2003-2006
- [24] Výroční zprávy - Euler Hermes ČESCOB, úvěrová pojišťovna, a.s., 2003-2006
- [25] Výroční zprávy - Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a.s., 2005-2006

Zákony a vyhlášky

- [26] Zákon č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění předpisů: č. 60/1998 Sb., č. 188/1999 Sb., č. 282/2002 Sb., č. 377/2005 Sb., č. 23/2006 Sb.
- [27] Vyhláška č. 278/1998 Sb., k provedení zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou, ve znění předpisů: č. 355/2001 Sb., č. 29/2003 Sb., č. 407/2006 Sb.
- [28] Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů,
- [29] Vyhláška č. 303/2004 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů
- [30] Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, ve znění pozdějších předpisů,
- [31] Zákon č. 457/2003 Sb., o státním rozpočtu české republiky na rok 2004; Zákon č. 657/2004 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2005; Zákon č. 543/2005 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2005; Zákon č. 655/2006 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2007.

Internetové adresy

- [32] Atradius Credit Insurance NV [on-line]. Dostupné z < <http://www.atradius.com/cz/> >
- [33] Bernská unie [on-line]. Dostupné z < <http://www.berneunion.org.uk> >
- [34] Česká asociace pojišťoven [on-line]. Dostupné z < <http://www.cap.cz> >
- [35] Česká exportní banka [on-line]. Dostupné z < <http://www.ceb.cz> >
- [36] Coface Austria Credit Versicherung AG [on-line]. Dostupné z < <http://www.coface.cz> >
- [37] Credit Insurance [on-line]. Dostupné z < <http://www.creditinsurance.com> >
- [38] Exportní garanční a pojišťovací společnost [on-line]. Dostupné z < <http://www.egap.cz> >
- [39] Euler Hermes ČESCOB, úvěrová pojišťovna [on-line]. Dostupné z < <http://www.eulerhermes.com/cz/cz> >
- [40] Komerční úvěrová pojišťovna EGAP [on-line]. Dostupné z < <http://www.kupeg.cz> >
- [41] Obchodní rejstřík a sbírka listin [on-line]. Dostupné z < <http://www.justice.cz> >
- [42] Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj [on-line]. Dostupné z < <http://www.oecd.org> >
- [43] Swiss Re [on-line]. Dostupné z < <http://www.swissre.com> >

Seznam obrázků, grafů a tabulek

Obr. č. 1 – Průběh pojištění krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru	34
Obr. č. 2 – Průběh pojištění bankou financovaného krátkodobého vývoz. dodavatelského úvěru	35
Obr. č. 3 – Průběh pojištění střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru.....	36
Obr. č. 4 – Průběh pojištění bankou financovaného střednědobého a dlouhodobého vývozního dodatelského úvěru	37
Obr. č. 5 – Průběh pojištění vývozního odběratelského úvěru.....	38
Obr. č. 6 – Průběh pojištění potvrzeného akreditivu	39
Obr. č. 7 – Průběh pojištění úvěru na předexportní financování.....	40
Obr. č. 8 – Průběh pojištění investic českých právnických osob v zahraničí.....	41
Obr. č. 9 – Průběh pojištění úvěru na financování investic českých právnických osob v zahraničí	42
Obr. č. 10 – Průběh pojištění úvěru na financování prospekce zahraničních trhů	43
Obr. č. 11 – Průběh pojištění proti riziku nemožnosti plnění smlouvy o vývozu	44
Obr. č. 12 – Průběh pojištění bankovní záruky	45
Graf č. 1 – Přehled předepsaného hrubého pojistného v letech 2000-2007 (mil. Kč).....	47
Graf č. 2 – Přehled objemu nově pojištěných úvěrů v letech 2000-2007 (mil. Kč)	49
Graf č. 3 – Porovnání pojistné hodnoty a hodnoty kontraktů podpořených pojištěním se státní podporou v letech 2000-2007 (mil. Kč)	50
Graf č. 4 – Srovnání objemů nově pojištěných úvěrů a pojistné angažovanosti u pojištění se státní podporou (mld. Kč).....	51
Graf č. 5 – Srovnání objemů nově pojištěných úvěrů a pojistné angažovanosti u komerčního pojištění (mld. Kč).....	52
Graf č. 6 – Přehled vyplacených plnění v letech 2000-2007 (mil. Kč)	53
Graf č. 7 – Struktura pojištěného vývozu podle jednotlivých zemí v roce 2007.....	56
Graf č. 8 – Tržní podíl jednotlivých společností dle výnosů (1998)	79
Graf č. 9 – Tržní podíl jednotlivých společností dle výnosů (2005)	79
Graf č. 10 – Tržní podíly podle PHP v roce 2006	96
Graf č. 11 – Tržní podíly podle PHP v roce 2007	97
Graf č. 12 – Tržní podíly podle OPO v roce 2006	97
Graf č. 13 – Tržní podíly podle OPO v roce 2007	98
Tab. č. 1 – Rizikové kategorie zemí před úpravou o politické riziko.....	22
Tab. č. 2 – Změny v kategorizaci podle míry teritoriálního rizika.....	23
Tab. č. 3 – Přehled předepsaného hrubého pojistného v letech 2000-2007 (mil. Kč).....	47
Tab. č. 4 – Přehled objemu nově pojištěných úvěrů v letech 2000-2007 (mil. Kč)	48
Tab. č. 5 – Porovnání pojistné hodnoty a hodnoty kontraktů podpořených pojištěním se státní podporou v letech 2000-2007 (mil. Kč).....	50
Tab. č. 6 – Objem nově pojištěných úvěrů a stavu jejich souhrnných zůstatků u pojištění se státní podporou a komerčního pojištění v letech 2004-2007 (mld. Kč)	51
Tab. č. 7 – Přehled vyplaceného plnění v letech 2000-2007 (mil. Kč)	52
Tab. č. 8 – Přehled vymožených pohledávek v letech 2000-2007 (mil. Kč).....	54
Tab. č. 9 – Pojistná kapacita EGAP a její využití – stav k 31.12. (mil. Kč).....	71
Tab. č. 10 – Vyrovnávací rezerva EGAP (tis. Kč)	73
Tab. č. 11 – Přehled významných událostí na českém trhu pojištění pohledávek.....	91
Tab. č. 12 – Rozložení pojistného rizika v rámci ČR a SR v % (2003-2006).....	92
Tab. č. 13 – Přehled předepsaného hrubého pojistného v mil. Kč (2003-2007)	93
Tab. č. 14 – Přehled pojištěného obrátu v mil. Kč (2003-2007)	94
Tab. č. 15 – Přehled vyplaceného plnění v mil. Kč (2003-2007).....	95
Tab. č. 16 – Přehled škodního průběhu v % (2003-2007).....	95
Tab. č. 17 – Tržní podíly podle předepsaného hrubého pojistného (v %).....	97
Tab. č. 18 – Tržní podíly podle objemu pojištěných úvěrů (v %).....	98

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Přehled členů Bernské unie	1
Příloha č. 2 – Přehled členů Pražského klubu.....	2
Příloha č. 3 – Přehled účastníků Konsensu OECD.....	3
Příloha č. 4 – Seznam některých citlivých odvětví a oblastí	4
Příloha č. 5 – Přehled společností nabízejících úvěrové pojištění	5

Příloha č. 1 – Přehled členů Bernské unie

STÁT	Úvěrová pojišťovna
Austrálie	EFIC = Export Finance & Insurance Corporation
Belgie	ONDD = Office National du Dueroire Nationale Delcrederedienst
Bermudy	SOVEREIGN = Sovereign Risk Insurance Ltd
Brazílie	SBCE = Seguradora Brasileira de Crédito à Exportação S/A
Česká republika	EGAP = Export Guarantee and Insurance Corporation
Čína	SINOSURE = China Export & Credit Insurance Corporation
Dánsko	EKF= Eksport Kredit Fonden
Finsko	FINNVERA = Finnvera Plc
Francie	COFACE = Compagnie Française d'Assurance
Hong Kong	HKEC = Hong Kong Export Credit Insurance Corporation
Indie	ECGC = Export Credit Guarantee Corporation of India Ltd.
Indonésie	ASEI = Asuransi Ekspor Indonesia
Itálie	SACE = Istituto per i Servizi Assicurativi del Credito all'Esportazione
Izrael	ASHRA = Israel Export Insurance Corp Ltd.
Jamajka	EXIM J= National Export-Import Bank of Jamaica Limited
Japonsko	NEXI = Nippon Export and Investment Insurance
JAR	CGIC = Credit Guarantee Insurance Corporation of Africa Ltd., ECIC SA = Export Credit Insurance Corporation of South Africa Ltd.
Kanada	EDC = Export Development
Korea	KEIC = Korea Export Insurance Corporation
Maďarsko	MEHIB = Hungarian Export Credit Insurance Ltd
Malajsie	MEXIM = Export-Import Bank of Malaysia Berhad
Mexiko	BANCOMEXT = Banco Nacional de Comercio Exterior
Německo	EH GERMANY = Euler Hermes Kreditversicherungs-AG PWC = PwC Deutsche Revision AG
Nizozemí	ATRADIUS
Norsko	GIEK = Garanti-Instituttet for Eksportkredit
Polsko	KUKE = Export Credit Insurance Corporation
Portugalsko	COSEC = Companhia de Seguro de Créditos, S.A.
Rakousko	OEKB = Oesterreichische Kontrollbank AG
Singapur	ECICS = ECICS Ltd.
Slovenská republika	SLOVAK EXIM - Export-Import Bank of the Slovak Republic
Slovinsko	SID = Slovene Export Corporation Inc.
Srí Lanka	SLEVIC = Sri Lanka Export Credit Insurance Corporation
Španělsko	CESCE = Compania Espanola de Seguros de Credito a la Exportacion, CYC = Compania Espanola de Seguros de Crédito y Cauccion S.A.
Švédsko	EKN = Exportkreditnämnden
Švýcarsko	SERV = Swiss Export Risk Insurance
UK	ECGD = Export Credits Guarantee Department
USA	AIG = AIG Global Trade & Political Risk, CHUBB = Chubb Political Risk, FCIA = Management Company Inc, OPIC = Overseas Private Investment Corporation, US EXIMBANK = Export-Import Bank of the United States, ZURICH = Zurich Emerging Markets Solutions,
Tchaj-wan	TEBC = Taipei Export-Import Bank of China
Thajsko	THAI EXIMBANK = Export-Import Bank of Thailand
Turecko	TURK EXIMBANK = Export Credit Bank of Turkey
Zimbabwe	CREDSURE = Credit Insurance Zimbabwe Ltd.
“země Islámu“	ICIEC = Islamic Corp for the Insurance of Investment & Export Credit
“země Světové banky“	MIGA = Multilateral Investment Guarantee Agency, World Bank Group

Zdroj: www.berneunion.org.uk. Vlastní zpracování.

Příloha č. 2 – Přehled členů Pražského klubu

STÁT	Úvěrová pojišťovna
Bělorusko	EXIMGARANT - Export-Import Insurance Company of the Republic of Belarus
Bosna a Hercegovina	IGA - Investment Guarantee Agency, Bosnia and Herzegovina
Botswana	BECI - Export Credit Insurance and Guarantee Company
Bulharsko	BAEZ- Bulgarian Export Insurance Agency
Česká republika	EGAP = Export Guarantee & Insurance Corporation *
Egypt	ECGE E = Export Credit Guarantee Company of Egypt
Estonsko	KREDEX = Credit & Export Guarantee Fund, Estonia
Filipíny	PHILEXIM - Trade & Investment Development Corporation of the Philippines
Chorvatsko	HBOR - Croatian Bank for Reconstruction & Development
Island	TRU = Tryggingardeild Utflutnings
Írán	EGFI = Export Guarantee Fund of Iran
JAR	ECIC SA - Export Credit Insurance Corporation of South Africa Ltd. *
Jordánsko	JLGC - Jordan Loan Guarantee Corp. Ltd.
Kazachstán	KECIC - Kazakhstan State Insurance Corporation for Export Credit & Investments
Omán	ECGA O - Export Credit Guarantee Agency
Polsko	KUKE - Export Credit Insurance Corporation *
Maďarsko	MEHIB - Hungarian Export Credit Insurance Ltd. *
Makedonie	MBDP - Macedonian Bank for Development Promotion
Rumunsko	EXIM R – Eximbank of Romania
Saudská Arábie	SEP - The Saudi Fund for Development
Slovensko	SLOVAK EXIM - Export-Import Bank of the Slovak Republic *
Slovinsko	SID - Slovene Export Corporation Inc *
Srbsko	AOFI = Export Credit and Insurance Agency of the Republic of Serbia
Srbsko + Černá Hora	SMECA - Serbia & Montenegro Export Credit Agency
Sudán	NAIFE – National Agency for Insurance and Finance of Exports of Sudan
Thajsko	THAI EXIMBANK = Export-Import Bank of Thailand
Uzbekistán	UZBEKINVEST = Uzbekinvest National Export-Import Insurance Company
Zimbabwe	ECGC Z = Export Credit Guarantee Corporation of Zimbabwe
„africké země“	ATI - African Trade Insurance Agency
„arabské země“	IAIGC - Inter-Arab Investment Guarantee Corporation
„islámské země“	ICIEC - Islamic Corporation for the Insurance of Investment & Export Credit *

Zdroj: www.berneunion.org.uk. Vlastní zpracování.

* Tyto úvěrové pojišťovny jsou současně členy Bernské unie.

Příloha č. 3 – Přehled účastníků Konsensu OECD

Členská země OECD	Kategorizace podle teritoriálního rizika	Kategorizace podle HNP na obyvatele
Členské státy Evropské unie		
Belgie	0	I-0
Česká republika	0	I-0
Dánsko	0	I-0
Finsko	0	I-0
Francie	0	I-0
Irsko	0	I-0
Itálie	0	I-0
Lucembursko	0	I-0
Maďarsko	3	II- LDC
Německo	0	I-0
Nizozemí	0	I-0
Polsko	2	I*
Portugalsko	0	I-0
Rakousko	0	I-0
Řecko	0	I-0
Slovensko	1	I*
Spojené království	0	I-0
Španělsko	0	I-0
Švédsko	0	I-0
Austrálie	0	I-0
Island	0	I-0
Japonsko	0	I-0
Jižní Korea	0	I-0
Kanada	0	I-0
Mexiko	2	I*
Norsko	0	I-0
Nový Zéland	0	I-0
Švýcarsko	0	I-0
Turecko	4	II*
USA	0	I-0

Zdroj: Interní materiály EGAP. Vlastní zpracování.

Kategorie I – země s HNP na obyvatele nad 6 275 USD

Kategorie I-0 – země s vysokými příjmy (HNP na obyvatele nad 11 116 USD v roce 2006 a nad 10 726 USD v roce 2005)

Kategorie II – ostatní země (HNP na obyvatele pod 6 275 USD)

LDC (least developed countries) – nejméně rozvinuté země

* - země nezpůsobilé pro poskytnutí vázané pomoci

Příloha č. 4 – Seznam některých citlivých odvětví a oblastí

I. CITLIVÁ ODVĚTVÍ:

1. Rafinérie ropy (kromě podniků vyrábějících z ropy pouze maziva) a zařízení pro zplynování a zkapalňování 500 tun nebo více uhlí nebo asfaltových břidlic denně.
2. Tepelné elektrárny a ostatní spalovací zařízení s tepelným výkonem 300 megawattů nebo víc a atomové elektrárny a jiné atomové reaktory (s výjimkou výzkumných zařízení na výrobu a konverzi štěpných a množivých materiálů, jejichž max. výkon nepřesahuje 1 kW trvalého tepelného zatížení).
3. Zařízení, zkonstruovaná výhradně pro výrobu nebo obohacení jaderných paliv, přepracování ozářených atomových paliv, nebo pro uskladnění, likvidaci a zpracování radioaktivního odpadu.
4. Velká zařízení na prvotní tavení litiny a oceli a na výrobu neželezných kovů.
5. Zařízení na těžbu azbestu a na zpracování a přeměnu azbestu a produktů obsahujících azbest: na azbestocementové produkty s roční výrobou větší než 20 000 tun hotového výrobku; na třecí materiály s roční výrobou větší než 50 tun hotového výrobku; a na ostatní použití azbestu větší než 200 tun ročně.
6. Integrovaná chemická zařízení včetně výroby a přepravy pesticidů a nebezpečných/toxických materiálů.
7. Výstavba dálnic, silnic pro motorová vozidla a tratí pro dálkovou železniční přepravu, stavba letišť s délkou hlavní rozjezdové/přistávací dráhy 2 100 metrů nebo více.
8. Velkopřůměrové (nad 800 milimetrů a více) ropovody a plynovody.
9. Námořní přístavy, jakož i vnitrozemské vodní kanály a přístavy pro vnitrozemskou plavbu, které umožňují průjezd lodí s více než 1 300 tunami BRT nosnosti.
10. Zařízení na odstraňování odpadů na spalování, chemické zpracování nebo závážku toxických a nebezpečných odpadů.
11. Velké přehrady a nádrže (s akumulacím prostorem nad 10 milionů krychlových metrů).
12. Činnosti spojené s čerpáním podzemích vod v případech, když roční objem čerpané vody dosahuje 10 milionů krychlových metrů nebo víc.
13. Výroba celulózy a papíru ve výši 200 vzduchem sušených metrických tun nebo více denně.
14. Velké doly, povrchová těžba a zpracování kovových rud nebo uhlí (s těžbou nad 1 milion tun ročně) a zařízení na jejich zpracování.
15. Výroba uhlovodíků.
16. Velká skladovací zařízení pro ropu, petrochemické a chemické výrobky (s kapacitou nad 100 000 tun).
17. Velkoplošná těžba dřeva (s holinou nad 25 hektarů).
18. Velkoplošná úprava odpadních vod (nad 50 000 ekvivalentních obyvatel).
19. Domovní zařízení na zpracování pevných odpadů (nad 30 000 tun ročně).
20. Stavba rozsáhlých turistických zařízení (nad 200 lůžek).
21. Velkokapacitní přenos elektřiny (nad 110 kilovoltů).
22. Velkoplošné rekultivace.
23. Velkoplošné zemědělství/lesní hospodářství zahrnující zúrodnění nebo kultivaci předtím ležící ladem.
24. Koželužny.

II. CITLIVÉ OBLASTI:

1. Polopouštní oblasti a okraje pouští.
2. Oblasti náchylné k erozi nebo k proměně na poušť.
3. Místa na seznamu památek světového kulturního dědictví lidstva.
4. Oblasti archeologického významu.
5. Tropické nebo subtropické lesy (pralesy).
6. Řeky, jezera, pobřeží, pobřežní šelfy, korálové útesy a bažiny (mokřady).
7. Národní parky, přírodní rezervace, chráněné oblasti (včetně akumulace vod) a jiné rezervace národního nebo regionálního významu.
8. Místa výskytu (přírozené prostředí) ohrožených druhů flóry nebo fauny nebo oblastí s vysokou biologickou rozmanitostí.
9. Přírozené prostředí poskytující důležité zdroje pro ohrožené skupiny obyvatelstva (původní obyvatelstvo nebo kmenová společenství).
10. Území nedotčená lidskou činností (divočiny).
11. Oblasti s vysokou koncentrací osídlení nebo průmyslových činností, pokud by další rozvoj spojený s projektem představoval dodatečné značné zatížení životního prostředí nebo přesídlení obyvatelstva.

Zdroj: www.ceb.cz

Příloha č. 5 – Přehled společností nabízejících úvěrové pojištění

Přehled pojišťoven se sídlem v České republice
Česká podnikatelská pojišťovna, a.s.
Česká pojišťovna a.s.
ČSOB pojišťovna a.s., člen holdingu ČSOB
Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s. **
Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. *
Generali Pojišťovna, a.s.
Komerční pojišťovna, a.s.
Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a.s. **
Kooperativa pojišťovna, a.s.
Přehled poboček pojišťoven ze států EU a ze třetích států s povolením
AIG EUROPE, S.A., pobočka pro Českou republiku
Atradius Credit Insurance N.V, organizační složka **
Coface Austria Kreditversicherung AG, organizační složka Česko **
Gerling Koncern Všeobecná pojišťovací společnost – organizační složka

Zdroj: Výroční zpráva České asociace pojišťoven 2007. Vlastní zpracování.

Všechny uvedené pojišťovny mají povolení nabízet úvěrové pojištění podle zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, odvětví neživotního pojištění číslo 14. Pojištění úvěru.

* nabízí úvěrové pojištění se státní podporou

** společnosti analyzované v diplomové práci v rámci analýzy komerčního úvěrového pojištění